

สิทธิของผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน

ในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนนั้นจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือที่จะใช้ในการสอบสวนคดีไต่เบรรุผลตามความมุ่งหมายของกฎหมาย เครื่องมือในที่นี้คือหมายต่าง ๆ เช่น หมายเรียกและหมายอาญา ซึ่งกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ การใช้เครื่องมือเหล่านี้พนักงานสอบสวนอาจใช้ไปในทางมิชอบอันอาจเป็นผลใหญ่ของผู้ต้องหาไม่ได้รับความยุติธรรมเท่าที่ควร ดังนั้นจึงได้ศึกษาถึงสิทธิตามกฎหมายต่าง ๆ ที่ผู้ต้องหาพึงมี

๑. สิทธิตามกฎหมายต่าง ๆ

๑.๑ หมายเรียก (Summons) หมายถึงหนังสือซึ่งออกโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือศาล เพื่อให้บุคคลที่ใดระบุชื่อไว้ในหมายเรียกนั้น เช่นผู้ต้องหา เพื่อให้มายังผู้ออกหมายเพื่อการสอบสวน

เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นและพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำร้องกล่าวหาซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าชอกล่าวหาหรือร้องทุกข์นั้นมีมูลพอที่จะเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาจะเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว พนักงานสอบสวนจำต้องจัดการให้ไต่ตัวผู้ต้องหานั้นมาเพื่อทำการสอบสวนโดยวิธีการออกหมายเรียก

ในประเทศอังกฤษ เมื่อมีคำร้องทุกข์หรือคำร้องกล่าวหาเกิดขึ้นกฎหมายให้เป็นดุลพินิจของ Justice of the Peace หรือเรียกโดยย่อว่า เจ.พี. (J.P.) ที่จะออกหมายเรียกหรือหมายจับก็ได้โดยพิจารณาจากลักษณะของความผิด ถ้อยคำเป็นความผิดร้ายแรง ซึ่งหากผู้ต้องหาจงใจขัดหมายเรียก เจ.พี. ก็จะออกหมายจับแทน

หมายเรียกนั้น ป.ว.อ.บัญญัติไว้เพียง ๕ มาตรา คือมาตรา ๕๒ - ๕๖ ซึ่งในบางเรื่อง ป.ว.อ.มิได้บัญญัติไว้ จำต้องใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งประกอบ โดยอาศัย ป.ว.อ.มาตรา ๑๕ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้"

๑.๑.๑ ผู้มีอำนาจออกหมายเรียก

ตาม ป.ว.อ.มาตรา ๕๒ ผู้มีอำนาจออกหมายเรียกมี ๓ ฝ่าย คือ

- (๑) พนักงานสอบสวน
- (๒) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
- (๓) ศาล

๑.๑.๒ กิจการที่ออกหมายเรียก (เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา)

(๑) การสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกเพื่อเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องหรืออาจให้ประโยชน์แก่การสอบสวนมาทำการสอบสวนได้ ทั้งนี้ยกเว้นกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไปทำการสอบสวนเองยอมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหามาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก (ป.ว.อ.มาตรา ๕๒ วรรค ๒)

(๒) กิจการยกย่องอื่น เช่น กรณีที่มีการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าได้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (มาตรา ๑๕๐ วรรค ๓) หรือเมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมาย ศาลจะหมายเรียกเจ้าพนักงานหรือผู้ควบคุม หรือขัง มาศาลเพื่อพิจารณาว่ามีการควบคุม ขัง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจริงหรือไม่ (มาตรา ๕๐)

๑.๑.๓ บุคคลที่อาจถูกเรียกมาตามหมาย

ในชั้นสอบสวน ใดแก่ผู้ต้องหา (ถ้าผู้ต้องหานั้นเป็นบุคคลธรรมดาออกหมายเรียกผู้ต้องหานั้น แต่สำหรับผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคลต้องออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น (มาตรา ๗) ทนาย บุคคลผู้มีเอกสาร หรือวัตถุในครอบครองที่อาจเป็นประโยชน์ในการสอบสวน

✓ ๑.๑.๔ แบบของหมายเรียก

ป.ว.อ.มาตรา ๕๓ กำหนดแบบของหมายเรียกไว้ดังนี้ "หมายเรียกต้อง
ทำเป็นหนังสือและมีข้อความดังต่อไปนี้

- (๑) สถานที่ออกหมาย
- (๒) วัน เดือน ปี ที่ออกหมาย
- (๓) ชื่อและตำบลที่อยู่ของบุคคลที่ออกหมายเรียกให้มา
- (๔) เหตุที่ต้องเรียกผู้นั้นมา
- (๕) สถานที่ วัน เดือน ปี และเวลาที่ผู้นั้นไปถึง
- (๖) ลายมือชื่อและประทับตราของศาลหรือลายมือชื่อและตำแหน่งเจ้า-

พนักงานผู้ออกหมาย"

ตามรายการ ข้อ (๔) เหตุที่ต้องเรียกผู้นั้นมา หมายถึงว่าการต้องระบุเหตุที่แสดง
ว่าบุคคลผู้นั้นมีความเกี่ยวข้องกับคดีนั้นอย่างไร เป็นผู้ต้องหา จำเลยหรือพยาน หรือ
เป็นผู้มีเอกสารหรือวัตถุในครอบครองทั้งนี้ย่อมเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ถูกหมายเรียกได้รู้ถึงฐานะ
ของตนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง หมายเรียกมีลักษณะเป็นคำสั่งว่าต้องมีความแน่นอนในการ
ที่จะต้องทำ และฐานะทางกฎหมายของผู้ที่ต้องกระทำตามคำสั่งนั้น

ตามรายการ ข้อ (๕) ที่ต้องระบุสถานที่ วัน เดือน ปี และเวลา นั้น มาตรา ๕๔
กำหนดไว้ว่า ในการกำหนดวัน เวลาที่จะให้มาตามหมายเรียกนั้นให้ฟังระลึกถึงระยะทางไกลใกล้
เพื่อให้ผู้ถูกหมายเรียกมีโอกาสมาถึงตามวัน เวลานั้น เพราะการไม่มาหรือมาภายหลังกำหนด
เวลาอาจถือเป็นการขัดขึ้นหมายเรียกหรือขัดขึ้นคำสั่งหรือคำสั่งกับของศาลหรือของเจ้าพนักงาน
ได้

๒
กึ่ง ภาไชย. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑, ติงสาร, ๒๕๑๔,

ในประเทศอังกฤษ หมายถึงจะตองระบุข้อความตามคำร้องกล่าวหาโดยย่อด้วย
ภาษาธรรมดา เพื่อให้ผู้นานสามารถเข้าใจได้คือ ระบุถึงความคิดที่กล่าวหาโดยการแสดงข้อความ
จนเป็นที่เข้าใจได้ถึงสภาพขอหาอันพร้อมทั้งอ้างบทมาตราที่กำหนดความผิดนั้น และตองระบุวัน
เวลา และสถานที่ (ศาล) ที่ผู้ตองหาไปปรากฏตัวที่ศาล

ตัวอย่างหมายเรียกผู้ตองหา

กรฐ

กรมตำรวจ

สถานที่ออกหมาย.....

ออกหมายวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ความอาญา

คดีระหว่าง

.....ผู้กล่าวหา
.....ผู้ตองหา

อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗

มาตรา ๕๒ หมายมายัง.....ผู้ตองหา บ้านเลขที่.....

ถนน..... แขวง..... เขต..... จังหวัด.....

ผู้ใหญบ้าน..... กำนัน..... เขต (อำเภอ).....

จังหวัด.....

ควยเหตุที่ทานตองหาว่า.....

ฉะนั้นให้.....ไปพบข้าพเจ้า.....ในฐานะพนักงาน

สอบสวน ไป ณ ที่ทำการ..... ในวันที่..... เดือน.....

พ.ศ..... เวลา..... นาฬิกา.

^๓ คณิง ภาไชย. คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบ, บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕. หน้า ๑๗

ลงลายมือชื่อผู้ออกหมาย.....

ตำแหน่ง.....

ใบรับหมายตำรวจ

วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา..... นาฬิกา

ข้าพเจ้า..... ได้รับหมายเรียกของเจ้าพนักงานตำรวจ.....
ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าไปยัง.....

ในวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา..... นาฬิกา ไว้แล้ว.

ลงชื่อ : ..... ผู้รับหมาย

ลงชื่อ : ..... ผู้ส่งหมาย

ป.ว.อ.มาตรา ๕๓ กำหนดแบบของหมายเรียกไว้ ทั้งนี้กำหนดหมายเรียกใดไม่มีข้อความ
ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หมายเรียกนั้นจะไม่ชอบ แต่ในทางปฏิบัติทางเจ้าพนักงานมีแบบหมาย-
เรียกไว้ซึ่งมีข้อความตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และที่นำส่งแก่คดีคือ ในแบบหมายเรียกที่ออกโดยพนักงาน
งานฝ่ายปกครองหรือพนักงานตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนนั้นจะมีแบบของใบรับหมายอยู่ด้วย ซึ่ง
เป็นการป้องกันมิให้ผู้รับหมายนั้นปฏิเสธว่าตนมิได้รับหมายตามชอกล่าวอ้างของพนักงานผู้ส่งหมาย
ได้

๑.๑.๕ การส่งหมาย

การส่งหมายเรียกหมายความถึงการนำหมายเรียกไปมอบให้แก่ผู้ที่จะมาชื่อไว้ใน
ในหมาย ซึ่งผู้ทำหน้าที่ส่งหมายเรียกในชั้นสอบสวนได้แก่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง
หรือตำรวจ

บุคคลผู้รับหมายเรียก

หมายเรียกผู้ต้องหาตาม ป.ว.อ.มาตรา ๕๕ การส่งหมายเรียกแก่ผู้ต้องหาจะส่ง
ให้แก่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สามี ภริยา ญาติ หรือผู้ปกครองของผู้รับหมายรับแทนไม่ได้ หมายความว่า

ในกรณีที่ยูของหาไม่อยู่ ยูส่งหมายจะตองส่งหมายให้แกสามมี หรือภริยา หรือญาติ หรือผู้ปกครอง
ของยูของหา

เนื่องจากหมายเรียกเป็นเพียงหมายที่มีลักษณะ เป็นการขอความร่วมมือจากผู้ที่มีชื่อระบุ
ไว้ในหมาย ดังนั้นการพิจารณาดังความหมายของคำว่า สามมี ภริยา ญาติ จึงไม่จำต้องพิจารณา
โดยเคร่งครัด สามมี ภริยาโดยพฤตินัย คือสามมีภริยาที่อยู่กินกันอย่างเปิดเผยแม้ว่าจะมิได้จดทะเบียน
สมรสกันก็ตามก็จะถือว่าเป็นสามมีภริยาที่อาจรับหมายแทนกันได้ ส่วนคำว่าญาติก็เช่นกัน ญาติ
หมายความถึงพี่น้องที่ยังนับรู้กันได้ ก็อาจจะรับหมายแทนกันได้ไม่จำต้องเป็นญาติสนิทอย่างเดียว

การที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลผู้ใกล้ชิดกับผู้ของหาเป็นผู้ที่รับหมายเรียกแทนได้ก็เพราะ
บุคคลเหล่านั้นน่าจะตองบอกกล่าวให้ผู้ของหาทราบมิฉะนั้นแล้วถ้าผู้ของหาไม่มาตามหมายเรียกจะ
เป็นเหตุให้ออกหมายจับได้อันทำให้ผู้ของหาตองเสียเสียเสรีภาพต่อร่างกายได้ บัญหาว่ามีถ้า
พนักงานผู้ส่งหมายเรียกเข้าใจผิดคิดว่าบุคคลผู้รับหมายแทนผู้ของหาเป็นสามมี ภริยา หรือญาติ
หรือผู้ปกครอง และได้ส่งหมายให้บุคคลนั้นไปทำให้ผู้ของหาไม่ได้รับหมายเรียกอันเป็นเหตุให้
ออกหมายจับจะถือว่าหมายจับนั้นเป็นหมายที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้เพราะการที่ผู้ของหา
ไม่ได้รับหมายเรียกนั้นมีใช่เป็นความผิดของผู้ของหาจะถือว่าผู้ของหาขัดขืนไม่มาตามหมายเรียก
ไม่ได้ ที่ผู้ของหาไม่ได้รับหมายเรียกก็เพราะความแผลพรองของพนักงานผู้ส่งหมายมากกว่า ใน
กรณีเช่นพนักงานผู้ออกหมายน่าจะออกหมายเรียกใหม่

เวลาส่งหมายเรียก

การส่งหมายเรียกนั้น ป.ว.อ. มิได้บัญญัติว่าให้ส่งเวลาใด จึงอาศัยประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๗๔ ที่ว่า ให้ส่งหมายในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและ
พระอาทิตย์ตก แต่ถาเจ้าพนักงานผู้ส่งหมายได้ส่งหมายเรียกในเวลากลางคืนโดยที่ผู้รับหมาย

---

๔ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๓ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๐๓.
หน้า ๓๕๗.
๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗๔ (๑)

เรียกมิได้ปฏิเสธ และยอมลงนามในใบรับหมาย การส่งหมายนั้นน่าจะชอบเพราะกฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้รับหมายที่จะปฏิเสธการรับหมายในเวลากลางคืนได้โดยที่เจ้าพนักงานจะออกหมายจับไม่ได้ หรือการปฏิเสธไม่ยอมรับหมายเรียกนั้นไม่ทำให้ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดขืนคำสั่งเจ้าพนักงาน

สถานที่ส่งหมายเรียก

การส่งหมายเรียกจะต้องส่งให้แก่ผู้รับ ณ ภูมิลำเนา หรือที่สำนักทำการงาน การส่งหมายเรียกผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาไม่อยู่ ผู้ส่งหมายควรส่งหมายนั้นให้แก่สามี ภรรยา ผู้ปกครอง หรือญาติผู้หนึ่งผู้ใดที่มีภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานที่อยู่ใกล้เคียงกับผู้ต้องหามากที่สุด

การปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย

ในบางครั้งผู้ที่ระบุชื่อไว้ในหมายไม่ยอมรับหมายโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย พนักงานผู้ส่งหมายจะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปช่วยเพื่อเป็นพยาน และถ้าผู้นั้นยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่ก็ให้วางหมายไว้ ณ ที่นั้น ซึ่งในทางปฏิบัติประมวลระเบียบราชการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๒ ได้กำหนดวิธีปฏิบัติดังนี้ "ข้อ ๑๐๒ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ส่งหมายเรียกหรือหมายใด ๆ ของศาลแก่บุคคลใด แต่บุคคลนั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมายนั้นจากเจ้าพนักงานโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานนั้น ๆ ชอบที่จะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปช่วยเพื่อเป็นพยาน และถ้าบุคคลผู้นั้นปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่ก็ให้วางหมายไว้ ณ ที่นั้น เมื่อใดกระทำได้แล้วให้ถือว่ากรส่งหมายเรียกนั้น ๆ เป็นการถูกต้องตามกฎหมาย..."^๓

^๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗๔ (๒)

^๓ ประมวลระเบียบราชการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๒

กฎหมายไม่ได้อนุญาตให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะปฏิเสธการรับหมายจากผู้ต้องหาไม่มีเหตุอันชอบ
 ควบกฎหมายที่จะนำมากล่าวอ้างได้และทั้งระเบียบราชการตำรวจเกี่ยวกับคดีก็ได้ กำหนดวิธีปฏิบัติ
 แก่เจ้าพนักงานผู้ส่งหมายไว้เป็นทางแก้ปัญหารื่องการปฏิเสธไม่ยอมรับหมายของผู้ต้องหาไว้แล้ว
 ดังนั้นทางที่ผู้ต้องหาควรที่จะรับหมายไว้และปฏิบัติตามหมายเพื่อป้องกันมิให้เจ้าพนักงานผู้ออกหมาย
 เรียกออกหมายจับได้

แต่ถ้าผู้รับหมายแทนผู้ต้องหาไม่ยอมรับหมายไม่มีบทกฎหมายใดบัญญัติไว้แก่ไว้ พนักงานผู้ส่ง
 หมายจะต้องทำรายงานแสดงต่อผู้ต้องหาและถือว่าหมายนั้นยังไม่มีผู้รับ พนักงานผู้ส่งหมายจะต้อง
 นำหมายนั้นไปส่งใหม่จนกว่าจะพบบุคคลที่ระบุชื่อไว้ในหมายหรือผู้รับหมายแทนจะยอมรับหมายนั้น

๑.๑.๖ การขัดขืนหมายเรียก

การขัดขืนหมายเรียก หมายความว่าผู้ใดที่รับหมายเรียกแล้ว ไม่ปฏิบัติตามหมาย
 เรียกนั้น เจนหมายเรียกผู้ต้องหาให้ไปพบเจ้าพนักงานสอบสวนแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมไปพบ เป็นต้น

การขัดขืนหมายเรียกไม่ถือเป็นความผิดร้ายแรง ดังนั้นกฎหมายจึงบัญญัติวิธีการที่จะปฏิบัติ
 ต่อผู้ต้องหาที่ขัดขืนหมายเรียกว่าเป็นเพียงเหตุหนึ่งที่จะออกหมายจับได้ ดัง ป.ว.อ. มาตรา ๖๖(๓)
 ที่ว่า "เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมหรือซึ่งอยู่ไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มี
 ข้อแก้ตัวอันควร..." นอกจากนี้การขัดขืนหมายเรียกไม่มีความผิดฐานขัดขืนคำสั่งเจ้าพนักงาน
 อีกด้วย ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๕๐/๒๕๕๑ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้ต้องหาที่ขัดขืนหมายเรียกของ
 พนักงานสอบสวนไม่มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน เพราะการขัดขืนหมายเรียกนั้นตาม ป.ว.อ.
 มาตรา ๖๖ (๓) ได้กำหนดวิธีการในทางที่เป็นโทษแก่ผู้ต้องหาอยู่แล้วคือการออกหมายจับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๕๓/๒๕๕๕ (อัยการนครราชสีมา โจทก์ นายศรี ตอนจอหอ จำเลย)
 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้กระทำผิด พ.ร.บ. จราจรทางบก ไม่ไปสถานีตำรวจตามคำสั่งเจ้าพนักงาน
 จราจรยังไม่เป็นความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๓๔ (๒)
 เพียงแต่เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานออกหมายจับได้ตาม ป.ว.อ. มาตรา ๖๖

ถ้าเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษไว้เป็นพิเศษที่จะใช้แก่ผู้ชักชวนหมายเรียกแล้วไม่ทำให้ผู้ชักชวนหมายเรียกมีความผิดฐานชักคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๔ ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๔/๒๕๐๒ (อัยการตรีง โจอทก์ นายชยุต แสงเงียม จำเลย) วินิจฉัยว่าไม่ไปตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจรในกรณีผิด พ.ร.บ. จราจรทางบกนั้นไม่มีความผิดฐานชักคำสั่งเจ้าพนักงานตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๔ ศาลฎีกาวินิจฉัยในรายละเอียดดังต่อไปนี้ "ศาลฎีกาตรวจจนวนประชุมใหญ่ปรึกษาคดีนี้แล้วเห็นว่ากรณีที่จำเลยไม่ไปตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจรเป็นกรณีผิด พ.ร.บ. จราจรทางบกซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษในมาตรา ๒๔ และ ๒๗ มีความว่า ถ้าจำเลยไม่ไปตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจรดังกล่าวห้ามมิให้เปรียบเทียบ บทบัญญัติดังกล่าวนี้ อยู่ในส่วนที่ว่าควมบทกำหนดโทษ จึงเห็นได้ว่าการชักคำสั่งเช่นนี้ พ.ร.บ. จราจรทางบกกำหนดโทษไว้โดยเฉพาะแล้วคือไม่ให้เปรียบเทียบให้จัดการฟ้องจำเลยตาม พ.ร.บ. จราจรไปทีเดียว ฉะนั้นการที่จำเลยไม่ไปรายงานตนภายใน ๒๔ ชั่วโมง ในกรณีเช่นนี้จึงไม่เป็นเรื่องชักคำสั่งตามความหมายของมาตรา ๓๖๔ แห่ง ป.อาญาอันเป็นบททั่วไปเพราะ พ.ร.บ. จราจรทางบกกำหนดโทษไว้เป็นพิเศษแล้ว"

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๕/๒๕๐๓ (อัยการตรีง โจอทก์ นายเท็ก สุขลิ้ม) จำเลย) วินิจฉัยว่าการชักคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรไม่ไปรายงานตนภายใน ๒๔ ชั่วโมงนั้นยังไม่เป็นผิดฐานชักคำสั่งเจ้าพนักงานตาม ป.อาญามาตรา ๓๖๔ เพราะการไม่ไปรายงานตนภายในกำหนดนั้น พ.ร.บ. จราจร พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๒๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๘ มีบังคับไว้แล้วคือ ให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีฟ้องต่อศาลในความผิดจรรยาบรรณนั้นจึงจะถือว่ามีความผิดฐานชักคำสั่งเจ้าพนักงานซ้ำอีก กระทั่งหนึ่งไม่ได้

ประเทศฝรั่งเศส หมายถึง เป็นการเชิญตัวผู้มีชื่อในหมายให้มาที่ศาลตามวันเวลาที่กำหนดไว้ในหมายเพื่อให้ผู้พิพากษาทำการสอบสวน แต่หมายชนิดนี้ไม่มีอำนาจบังคับซึ่งผู้นั้นจะมาหรือไม่มาศาลก็ได้เพราะหมายนี้ไม่มีอำนาจบังคับว่าจะต้องมา

หมายเรียกมีลักษณะเป็นการขอความร่วมมือจากบุคคลที่มีชื่อระบุไว้ในหมาย ผู้ถูกเรียกตามหมายเรียก เช่น ผู้ต้องหา จึงควรที่จะปฏิบัติตามหมายเรียกเพื่อป้องกันมิให้พนักงานสอบสวนออกหมายจับอันจะทำให้ตนต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงได้ แต่หมายเรียกของฝรั่งเศสไม่มีอำนาจบังคับให้ผู้นั้นปฏิบัติตามซึ่งอาจก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งหมายเรียกของไทยมีบทกำหนดโทษแม้จะไม่รุนแรงแต่ก็มีผลที่จะบังคับให้ผู้นั้นปฏิบัติตามได้

๕.๒ หมายอาญา (Warrant) หมายความว่า หนังสือสั่งการซึ่งออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้สั่งให้เจ้าพนักงานทำการ จับ ชั่ง จำคุก หรือปล่อย ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการคน รวมทั้งสำเนาหมายเช่นนี้อันได้รับรองว่าถูกต้องและคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับแล้ว ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗ (ป.ว.อ. มาตรา ๒ (๘))

หมายอาญา คือ เครื่องมือชนิดหนึ่งที่กฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานที่จะออกหมายชนิดนี้เพื่อให้บังคับแก่บุคคลที่กระทำผิดหรือถูกสงสัยว่ากระทำผิด หมายอาญาจึงมีลักษณะเป็นการริครอบสิทธิ์เสรีภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหมายและเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยตรงในการที่จะบังคับให้เป็นไปตามหมายด้วย

หมายอาญาประกอบด้วย (เฉพาะที่ใช้ในระหว่างสอบสวน)

- (๑) หมายจับ คือหมายที่ออกมาเพื่อจับผู้ต้องหาตามเหตุที่ออกหมายจับได้
- (๒) หมายชั่ง คือหมายที่ออกเพื่อชั่งผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน
- (๓) หมายคน คือหมายที่ออกเพื่อค้นหาตัวบุคคลหรือสิ่งของ

(๘) หมายปล่อย คือหมายที่ออกเพื่อปล่อยผู้ต้องหา

ผู้มีอำนาจออกหมายอาญา

ป.ว.อ. มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า เจ้าพนักงานและศาลมีอำนาจออกหมายอาญาได้ภายใน เขตอำนาจดังต่อไปนี้

- ๑. ถ้าเป็นหมายจับผู้ต้องหาที่มีโคอยู่ในอำนาจศาล โดแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจชั้นผู้ใหญ่
- ๒. ถ้าเป็นหมายจับผู้ต้องหาที่อยู่ในอำนาจศาล โดแก่ศาล
- ๓. ถ้าเป็นหมายคน โดแก่ศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
- ๔. ถ้าเป็นหมายขัง หรือปล่อยโดแก่ศาล

ตามมาตรา ๕๕ นี้ ผู้มีอำนาจออกหมายอาญาได้แก่

- (๑) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจออกหมายจับและหมายคน
- (๒) ศาลมีอำนาจออกหมายอาญาโดทั้งหมด

ตามปกติ ป.ว.อ. มาตรา ๔๗ ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนที่จะขังผู้ต้องหาโดแต่ ต้องไม่เกิน ๗ วัน และในบางกรณีเช่นการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นถ้าปล่อยผู้ต้องหาไปแล้วจะทำให้เกิดผลเสียแก่คดี พนักงานสอบสวนจำต้องขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหานั้นคือไป การกระทำ เช่นนี้เป็นกรนำคดีในชั้นสอบสวนให้เขาไปอยู่ในการรับรูของศาลหรืออยู่ในอำนาจศาล แต่ผู้ต้องหานั้นยังคงมีสภาพเป็นผู้ต้องหาอยู่หาโดเปลี่ยนฐานะเป็นจำเลยไม่เพราะการนำคดีเขาสู่อำนาจศาลนั้นไม่ใช่การฟ้องคดีต่อศาล

ในการออกหมายอาญา เจ้าพนักงานผู้ออกหมายอาจออกหมายโด ๒ กรณี คือ

ก. ออกโดผลการ หมายถึงการออกหมายอาญาตามเหตุที่ทำให้ขอหมายนั้นๆ โด เช่น เจ้าพนักงานปล่อยชั่วคราวโดโดยการให้ประกันตัวผู้ต้องหาไปภายหลังผู้ต้องหาไม่มาตามนัด เจ้าพนักงานสอบสวนออกหมายจับโด

ข. ออกโดมีผู้ร้องขอ เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานหรือศาลที่จะออกหมายหรือไม่ก็ได้โดยการสืบสวนสอบสวนขอให้จริงตามพฤติการณ์ต่าง ๆ หรือกระทำวิธีอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมาว่าสมควรจะออกหมายตามคำร้องขอหรือไม่

การออกหมายอาญาเป็นการออกคำสั่งบังคับที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้มีอำนาจออกหมายจึงสมควรที่จะใช้ความระมัดระวังใช้เหตุผลอันสมควรหรือในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติเหตุที่จะออกหมายอาญาได้ก็ต้องปฏิบัติตาม ดังจะกล่าวในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะต่อไป

แบบของหมายอาญา

แบบของหมายอาญานั้นจะต้องทำเป็นหนังสือและมีข้อความตามที่ ป.ว.อ. มาตรา ๒๐ บัญญัติไว้ คือ

- (๑) สถานที่ออกหมาย
- (๒) วัน เดือน ปี ที่ออกหมาย
- (๓) เหตุที่ออกหมาย
- (๔) ก. ในกรณีออกหมายจับต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะจับ
  - ข. ในกรณีออกหมายขัง หรือปล่อย ต้องระบุชื่อบุคคลที่จะถูกขัง หรือปล่อย
  - ค. ในกรณีออกหมายคน ให้ระบุสถานที่ที่จะคน และชื่อหรือรูปพรรณบุคคลหรือ

ลักษณะสิ่งของที่ถือการคน กำหนดวัน เวลาที่จะทำการคนและตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำการคน

- (๕) ก. ในกรณีออกหมายจับ หมายขัง หรือหมายคน ให้ระบุความผิด
  - ข. ในกรณีออกหมายขัง ให้ระบุสถานที่ซึ่งจะให้ขัง
  - ค. ในกรณีออกหมายปล่อย ให้ระบุเหตุที่ให้ปล่อย
- (๖) ลายมือชื่อและประทับตราของศาล หรือลายมือชื่อและตำแหน่งของเจ้าพนักงาน

ผู้ออกหมาย

แบบของหมายอาญานี้ทางราชการได้ทำแบบพิมพ์ไว้โดยมีรายการต่าง ๆ ตามมาตรา

๑๐ ทุกประการ

ผู้จัดการตามหมาย

ป.ว.อ.มาตรา ๒๑ "ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕๗ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจมีอำนาจและหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญาซึ่งไต่ถามหรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา

หมายอาญาใดซึ่งศาลได้ออกหรือสลักหลังแล้วจะมอบหรือส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจประจำจังหวัดหรืออำเภอซึ่งจะจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้นก็ไต่

ในกรณีหลัง เจ้าพนักงานผู้ใดได้รับหมายของรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้น จะจัดการเองหรือสั่งให้เจ้าพนักงานรองลงไปจัดการก็ได้ หรือจะมอบหรือส่งสำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องให้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคนอื่นซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้นก็ไต่ ถ้าหมายนั้นไต่ถามหรือส่งให้แก่เจ้าพนักงานตั้งแต่สองนายขึ้นไป เจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้นแยกกันหรือรวมกันก็ได้

หมายอาญาใดซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้ไต่ถาม เจ้าพนักงานนั้นจะจัดการตามหมายด้วยตนเองภายในเขตอำนาจหรือจะจัดการให้เป็นไปตั้งบัญญัติไว้ในวรรค ๒ และ ๓ ก็ได้"

ผู้จัดการตามหมายอาญา หมายความว่าผู้ใดดำเนินการนำหมายอาญาให้ไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับหมายนั้น ๆ ซึ่งถ้าเป็นหมายที่ศาลได้ออกหรือสลักหลังก็ให้ส่งหมายนั้นให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีชื่อระบุไว้ในหมายให้เป็นผู้ดำเนินการจัดการให้เป็นไปตามหมาย แต่ถาหมายนั้นมิได้ระบุชื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ให้ส่งหมายนั้นให้หัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครองอันหมายความถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ หรือจะสั่งให้แก่ตำรวจประจำจังหวัดหรืออำเภอจัดการก็ได้ และเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้รับหมายจะต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้นด้วย และผู้รับหมายจะจัดการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานอื่นจัดการแทนก็ได้ ทั้งนี้ยกเว้นเรื่องคนโดยมีหมายตาม ป.ว.อ.มาตรา ๕๗ เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายคนหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นที่จะมีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมาย

วิธีการจัดการตามหมาย

วิธีการจัดการตามหมายนั้นผู้ที่ทำหน้าที่จัดการจะต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามที่กฎหมายวิธี

พิจารณาความอาชญาบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๒ - ๒๕ คือ

- ๑. จะต้องแจ้งใหญ่เกี่ยวกับหมายนั้น ๆ ทราบว่าหมายที่นำมาควยนั้นเป็นหมายอะไร มีข้อความและวัตถุประสงค์อะไร
- ๒. ถ้าผู้เกี่ยวข้องประสงค์จะดูหมาย ผู้จัดการตามหมายจะต้องส่งหมายนั้นให้เขาดู
- ๓. เมื่อปฏิบัติตามข้อ ๑, ๒ แล้ว ผู้จัดการตามหมายจะต้องบันทึกรายละเอียดไว้ในกรณีที่ไม่อาจจัดการตามหมายได้ก็จะต้องบันทึกรายละเอียดไว้เช่นกัน และส่งบันทึกนั้นไปยังผู้ออกหมายทันที

ในกรณีที่ผู้ถูกจับตามหมายจับได้หลบหนีไปผู้จัดการตามหมายมีอำนาจที่จะติดตามจับกุมได้โดยไม่ต้องขอหมายจับใหม่

หมายอาญามีหลายประเภทซึ่งแต่ละประเภทแตกต่างกันตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของหมายชนิดนั้น ๆ คือ

๑) หมายจับ (Warrant of Arrest)

หมายจับ หมายความว่าหนังสือซึ่งออกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสั่งให้เจ้าพนักงานไปทำการจับกุมบุคคลที่ปรากฏชื่อในหมายนั้น ซึ่งอาจจะอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาหรือนักโทษ หรือจำเลยก็ได้ ลักษณะของหมายจับอาจเป็น

- ก. ตนฉบับของหมายจับเอง
- ข. สำเนาหมายจับอันได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว หรือ
- ค. คำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับแล้ว ในกรณีนี้จะต้องรีบส่งหมายหรือสำเนาหมายอันได้รับรองว่าถูกต้องแล้วไปยังเจ้าหน้าที่ผู้จัดการตามหมายทันที

แบบของหมายจับ

ทางราชการได้พิมพ์แบบของหมายจับไว้โดยมีข้อความและแบบดังนี้

ครุฑ

สถานที่ออกหมาย.....

ออกหมายวันที่..... เดือน..... พุทธศักราช.....

ความอาญา

อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพุทธศักราช ๒๔๗๗ มาตรา ๕๘

(ชื่อตัวจริง) .....

ตำแหน่ง .....

เห็นมีเหตุผลสมควรกล่าวคือ .....

จึงให้จับ (ชื่อผู้ต้องหา) .....

ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดฐาน .....

เมื่อจับได้แล้วให้ส่งไปยัง .....

เพื่อจัดการตามกฎหมายต่อไป .....

(ชื่อผู้ออกหมาย).....

ตำแหน่ง.....

หมายเหตุ จัดการตามหมายต้องปฏิบัติตาม ป.ว.อ.มาตรา ๒๒

วิธีการที่จะให้ใคร่ตัวผู้ต้องหามาทำการสอบสวนค่าเป็นคดีนั้น ในชั้นแรกพนักงานสอบสวนจะออกหมายเรียกก่อน เมื่อผู้ต้องหาไม่ยอมปฏิบัติตามหมายเรียกพนักงานสอบสวนก็จะออกหมายจับแต่ในบางกรณีพนักงานสอบสวนอาจออกหมายจับได้ทันทีซึ่งการออกหมายจับนั้นผู้มีอำนาจออกหมายจับจะออกหมายโดยพลการไม่ได้จะต้องมีเหตุที่ทำให้การออกหมายจับได้ ซึ่ง ป.ว.อ.มาตรา ๒๒ บัญญัติเหตุในการออกหมายจับดังนี้

(๑) เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร หรือจำเลยเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรนั้นการพิจารณาว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นเหตุอันควร

สงสัยว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหาอันอาจพิจารณาได้จากหลักฐานต่าง ๆ หรือจากการสืบสวน เมื่อปรากฏเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำผิดและควรตกเป็นผู้ต้องหานอกจากนี้ผู้ต้องหาจะยังเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งอีกด้วย

คำว่า ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหมายความว่าไม่ปรากฏภูมิลำเนาอันแน่นอนซึ่งไม่อาจสืบค้นหาตัวได้เป็นที่แน่ชัดแล้ว มีคำพิพากษาวางแนวไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๗/๒๔๔๘ ถ้าเพียงแต่ให้โจทก์ได้รับรายงานจากอำเภोजำเลย ย้ายภูมิลำเนาโดยไม่ปรากฏว่าไปอยู่ ณ ที่ใด และโจทก์มิได้สืบให้แน่นอนเช่นนั้นเพียงเท่านั้นยังไม่ถือว่าจำเลยไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘/๒๔๕๐ เพียงส่งสำเนาให้จำเลยไม่ได้ ไม่มีเหตุสมควรที่จะให้ออกหมายจับ แต่ในกรณีจำเลยเคลื่อนย้ายไม่ยอมรับสำเนาฎีกาอาจออกหมายจับได้โดยรองขอต่อศาลชั้นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๕/๒๔๕๖ คดีอาญาซึ่งศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง โจทก์ส่งสำเนาฎีกาให้จำเลยไม่ได้โดยตามตัวจำเลยไม่พบไม่ทราบว่าจะไปอยู่ที่ไหน แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยหลบหนีหรือไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งนั้นยังไม่เป็นเหตุอันสมควรที่ศาลจะออกหมายจับตามมาตรา ๑๖๕ และ ๒๖ (๑) เพราะการที่ตามตัวจำเลยไม่พบและไม่ทราบว่าจำเลยอยู่ที่ไหนจะถือว่าเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งไม่ได้ และเหตุที่ออกหมายจับนั้นอยู่ในดุลพินิจของศาล ฎีกาหมาย (ม. ๑๖๕) จึงกล่าววว่า "แล้วแต่ควรอย่างไร" แต่ศาลจะออกหมายจับไปก็ควรให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย หากใจตามใจชอบไม่

การที่ผู้ต้องหาไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งนั้นจะต้องปรากฏจากการสืบสวนหรือสอบสวนจนเป็นที่แน่ชัดว่าไม่อาจหาตัวผู้ต้องหาได้จึงจะเป็นเหตุหนึ่งในการพิจารณาออกหมายจับ และการออกหมายจับตามอนุมาตรา ๑๖๕ นี้ไม่คำนึงถึงความผิดที่กล่าวหาหรืออัตราโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ

(๒) เมื่อความผิดที่ผู้ต้องหาถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรนั้นมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป

ความผิดที่มีอัตราโทษตั้งแต่สามปีขึ้นไปหมายความถึงความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษที่จะให้โทษแก่ผู้กระทำความผิดโดยมีอัตราโทษขั้นสูง ๓ ปีขึ้นไป ซึ่งแม้ว่าในชั้นสุดท้ายศาลจะ

พิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ถึง ๓ ปีก็ตาม เช่นความผิดฐานลักทรัพย์มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี^{๑๐} เช่นนี้ถือว่าเป็นความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่ ๓ ปีขึ้นไป แต่ถือว่าเป็นความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ซึ่งมีอัตราโทษ ๒ ใน ๓^{๑๑} ของความผิดฐานลักทรัพย์ก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามความหมายนี้ ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓/๒๕๕๐ ความผิดฐานฟ้องเท็จอันมีอัตราโทษอย่างสูง ๓ ปีนั้นนายตำรวจมีอำนาจออกหมายจับได้ตาม ม.๖๖ (๒)

(๓) เมื่อผู้ต้องหาซึ่งไม่ได้ถูกควบคุม หรือซึ่งอยู่ อย่างไม่ตามหมายเรียกหรือตามนัด โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ได้ หนีไปก็ถือว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับ พยานหลักฐานโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

ก. ไม่มาตามหมายเรียก หรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ถ้าการไม่มานั้นมีข้อแก้ตัวอันควร และได้แจ้งเหตุขัดข้องให้เจ้าพนักงานทราบแล้วไม่เป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ ข้อแก้ตัวอันควรนั้นน่าจะเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดของวิญญูชน เช่น การเจ็บป่วยอย่างหนัก การคมนาคมติดขัดจนไม่อาจเดินทางได้ เป็นต้น

ข. หนีไปหรือสงสัยว่าจะหลบหนี พฤติการณ์เช่นนี้เจ้าพนักงานอาจทราบได้จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา เช่นนายประกันมาแจ้งให้ทราบ หรือมีการขายภูมิลำเนาโดยไม่แจ้งให้ทราบ เป็นต้น

ค. ไปยุ่งกับพยานหลักฐานในคดีโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่นไปขู่ขี้นดู หรือบีบบังคับ พยานเพื่อไม่ให้ให้การปรัปร่าหรือทำให้ตนเสียประโยชน์

(๔) เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกปล่อยชั่วคราวมีสามารถทำสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงกว่าเดิมหรือหาหลักประกันมาเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิมตามมาตรา ๑๑๕

การปล่อยชั่วคราว^{๑๒} โดยมีหลักประกันตามที่เจ้าพนักงานหรือศาลได้เรียกไว้แต่ภายหลังปรากฏว่าหลักประกันที่ให้ไว้ นั้นค่าไปหรือไม่เพียงพออันอาจเนื่องมาจากการฉ้อโกง

^{๑๐} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔
^{๑๑} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๐ วรรค ๒
^{๑๒} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๑

ในระหว่างที่ราคาทรัพย์สินที่เอามาประกัน หรืออาจจะเป็นเพราะเจ้าพนักงานหรือศาลเรียกหลักประกันไม่เพียงพอแก่ค้ำความผิดซึ่งกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานหรือศาลเรียกหลักประกันเพิ่มได้ และถ้าผู้ต้องหาหรือนายประกันไม่สามารถหาหลักประกันมาเพิ่มแล้ว เจ้าพนักงานหรือศาลมีอำนาจที่จะถอนประกันอันหมายความว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องเขาอยู่ในการควบคุมและเจ้าพนักงานหรือศาลออกหมายจับได้

หมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อ

ในบางกรณีเจ้าพนักงานหรือศาลอาจรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่ไม่รู้จักชื่อ ถ้าเป็นความผิดที่จะออกหมายจับได้แล้ว เจ้าพนักงานหรือศาลนั้นก็ม้ออำนาจที่จะออกหมายจับได้แก่ของบอกรูปพรรณของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้ (ป.ว.อ. มาตรา ๒๗)

รูปพรรณ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแปลว่า "ลักษณะรูปร่าง และชื่อ..."^{๑๓}

การออกหมายจับนั้นกฎหมายบัญญัติให้ออกคำหาญรูปพรรณของบุคคลที่จะจับ เฉพาะบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติแม้บุคคลที่รู้จักชื่อในบางกรณีเป็นการจำเป็นอย่างยิงที่จะต้องออกคำหาญรูปพรรณอย่างละเอียด เช่นกรณีที่พนักงานสอบสวนไกรรองขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจท้องที่อื่นทำการจับกุมหรือกรณีมีการประกาศในสิ่งจับผู้ต้องหา การออกคำหาญรูปพรรณจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิงในการป้องกันการจับผิดตัว

ในการออกหมายจับกรณีเช่นนี้ถ้ามีรูปถ่ายของบุคคลนั้นอยู่ควยจะเป็นการสะดวกและป้องกันกัการจับผิดตัวได้ดีกว่า

อายุความหมายจับ

อายุความหมายจับหมายความว่าถึงหมายจับนั้นจะไข่มักับได้ถึงกำหนดระยะเวลาหนึ่งหรือเมื่อวัตถุประสงคของหมายไคสิ้นสุดลง ซึ่ง ป.ว.อ. มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า "หมายจับไขไคอยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาความหมายนั้นขาดอายุความหรือเจ้าพนักงานหรือศาลออกหมายนั้นไคถอนหมายคืน"

^{๑๓}

โดยเหตุที่หมายจับเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกจับสูญเสียเสรีภาพ ดังนั้นมาตรา ๒๒ จึงเป็นมาตราที่สำคัญเพราะได้บัญญัติถึงเหตุที่จะออกหมายจับได้ ซึ่งเจ้าพนักงานจำต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดเพราะเป็นเรื่องของการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยตรง ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๐๘/๒๕๕๕ หมายจับที่ออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งผู้จับที่ทราบตนเหตุการณ์ออกหมายจับนั้นว่า เป็นเรื่องการใช้อำนาจในหน้าที่โดยไม่เป็นธรรม หมายจับที่ออกในกรณีเช่นนี้ยอมมิใช้ไม่ได้เมื่อผู้ถูกจับหลบหนีการควบคุมก็หามีความผิดไม่

ในประเทศอังกฤษ หมายจับ (Warrant of Arrest) เป็นหมายที่ เจ.พี. ตั้งหมาย逮เข้าขึ้นไปมีอำนาจออกหมายจับได้เมื่อมีคำร้องกล่าวหาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการสอบสวนตัวประกอบ หมายจับของอังกฤษจะต้องระบุชื่อหรือลักษณะของบุคคลที่จะจับพร้อมทั้งระบุความผิดที่กล่าวหาหรือเหตุที่จะออกหมายจับได้และมีข้อความเป็นคำสั่งให้เจ้าพนักงานจับบุคคลนั้นที่นำส่งแก่ศาลคือ ขอบกพร่องในแบบหรือเนื้อหาของข้อความหรือขอเท็จจริงตามพยานหลักฐานแตกต่างจากขอเท็จจริงตามหมายจับนั้นไม่เป็นเหตุใหญ่ถูกจับยกขึ้นเป็นข้อคัดค้านได้

เหตุที่ออกหมายจับตามกฎหมายอังกฤษ

๑. เมื่อความผิดที่กล่าวหามีความร้ายแรงและมีเหตุอันควร เชื่อว่าหากออกหมายเรียกผู้ต้องหาก็คงจะไม่มาตามหมายเรียกนั้น
๒. เจ.พี. ได้ออกหมายเรียกผู้ต้องหาไปแล้วและผู้ต้องหาไม่มาปรากฏตัวต่อศาลตามวันเวลาที่ระบุไว้ในหมายเรียกนั้น
๓. เมื่อบุคคลซึ่งถูกตั้งข้อหาที่สถานีตำรวจหรือที่ศาล Magistrate ทัศนแล้ว และได้รับการปล่อยชั่วคราวไปไม่มาปรากฏตัวที่ศาลตามคำรับรองที่ให้ไว้ในการปล่อยชั่วคราว
๔. เมื่อนายประกันร้องต่อศาลว่าผู้ต้องหาซึ่งตนประกันตัวไปประพฤติตนฝ่าฝืนตามคำรับรองที่ให้ไว้ในการปล่อยชั่วคราว

ที่นำส่งแก่ศาลคือเมื่อมีการออกหมายจับแล้วเจ้าพนักงานที่ทำการจับไม่จำเป็นต้องมีหมายจับนั้นคิดตัวไปด้วยในขณะที่ทำการจับ แต่ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะขอคืนหมายนั้นซึ่งเจ้าพนักงานต้องนำหมาย

มาให้ผู้นั้นตรวจดูโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายหลังการจับกุม

✓ ในประเทศฝรั่งเศส หมายจับ (Mandat d'amener) เป็นหมายรวมระหว่างหมายที่ให้นำตัวมากับหมายขัง หมายนี้เป็นคำสั่งให้กำลังเจ้าหน้าที่ค้นหาตัวผู้ต้องหาและนำไปยังที่ควบคุม (Maison d'arrêt) ที่ระบุไว้ในหมาย หมายจับจะออกได้เมื่อผู้ต้องหาหลบหนีหรืออยู่นอกประเทศและโทษในความผิดที่กล่าวหาเป็นโทษปานกลางหรือโทษที่หนักกว่าในกรณีอื่น ๆ จะคงโทษหมายให้นำตัวมาแล้วจึงออกหมายขังต่อไปเมื่อจับได้แล้ว หมายจับมีผู้พิพากษาไต่สวนจะออกได้เมื่อได้ฟังความเห็นจากอัยการแล้ว

เนื่องจากหมายจับเป็นการจำกัดเสรีภาพอย่างหนึ่งของผูถูกจับ กฎหมายของประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญแตกต่างกัน คือ กฎหมายไทยบัญญัติเหตุที่จะออกหมายจับไว้อย่างเคร่งครัดตามมาตรา ๖๖ กฎหมายอังกฤษนั้นเพียงมีผู้ร้องกล่าวหาที่หน้าเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการสาบานตัวประกอบก็ทำให้ เจ.พี. มีอำนาจออกหมายจับได้ แต่กฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติว่า ผู้พิพากษาไต่สวนจะออกหมายจับได้เมื่อได้ฟังความคิดเห็นจากอัยการแล้ว

จับ

การจับกุมมีลักษณะเป็นการทำให้ความเป็นอิสระในร่างกายถูกจำกัดลงซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพในร่างกายไว้ในมาตรา ๓๓ ดังนั้นถ้าการจับกุมกระทำโดยผู้ที่กฎหมายให้อำนาจไว้แล้วการกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิด เว้นแต่ผู้มีอำนาจในการจับกุมจะได้อำนาจของตนโดยมิชอบหรือโดยเกินขอบเขต

บุคคลที่กฎหมายให้อำนาจในการจับกุมได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจและราษฎร

๑๔ คณิต ภาไชย, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓ - ๑๔

๑๕ โทแมน ภัทรภิมย์, ดร. การสอบสวนคดีอาญาในฝรั่งเศส, อัยการนิเทศ, เล่ม

การจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

โดยปกติการจับจะต้องมีหมายจับเสมอและผู้ที่ทำการจับก็ถือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่ทั้งนี้ขอยกเว้นที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะทำการจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ คือ

(๑) กรณีความผิดซึ่งหน้า หมายความว่า ความผิดซึ่งหน้านั้น ป.ว.อ.มาตรา ๔๐ บัญญัติไว้คือ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ เช่น ตำรวจเห็นนาย ก. ไข่มือกแทงนาย ข. หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสัก ๆ เช่น ตำรวจได้ยินเสียงปืนและเห็น นาย ส. วิ่งหน้าค้มมาพร้อมทั้งถือปืนออกมา เป็นต้น

นอกจากนี้ความผิดซึ่งหน้ายังได้แก่ความผิดอาญาซึ่งระบุไว้ในบัญญัติท้ายประมวลกฎหมายนี้ในกรณีที่

ก. เมื่อบุคคลหนึ่งถูกจับกุมโดยมีเสียงร้องเอะอะ เช่นคนร้ายลักทรัพย์และวิ่งหนีโดยมีเจ้าทรัพย์วิ่งไล่ตามพร้อมทั้งตะโกนขอความช่วยเหลือ

ข. เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันทีหลังจากการกระทำความผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุขึ้นและมีสิ่งของที่ไต่มาจากการกระทำความผิดหรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

ความผิดซึ่งหน้าทั้ง ๒ ประการนี้จะต้องเป็นความผิดที่ระบุไว้ในบัญญัติท้าย ป.ว.อ. ซึ่งเป็นความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง ได้แก่ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์และต่อพระบรมราชตระกูล กบฏ ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ ทำอันตรายแก่ธงหรือเครื่องหมายของต่างประเทศ ความผิดต่อเจ้าพนักงาน หลบหนีจากที่คุมขัง ความผิดต่อศาสนา ก่อการจราจล กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน ปลอมแปลงเงินตรา ขมขื่น กระทำชำเรา ประทุษร้ายแก่ชีวิต ประทุษร้ายแก่ร่างกาย ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสริยยศ ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด กรรโชก

^{๑๖} บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖).

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๓๖/๒๕๖๖ (นายสมชาย สุทธิ โจทก์ ร.ท.ท. สุทัศน์ โปษยานนท์ จำเลย) วินิจฉัยว่า มาตรา ๒๕ แห่ง พ.ร.บ. จรรยาบรรณก พ.ศ. ๒๕๖๓ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตนภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เขียนไว้ในคำสั่งเท่านั้นมิได้บัญญัติว่าในกรณีเช่นนี้จะจับผู้กระทำความผิดไม่ได้

(๒) เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

เนื่องจากข้อนี้วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ดังนั้นการที่จะพิจารณาว่าอย่างไร เป็นพยายามกระทำความผิดจึงไม่สมควรที่จะพิจารณาตามความหมายที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้ เช่น ก. จะยิง ข. จึงยกปืนขึ้นเล็งแต่ยังมีได้เอานิ้วใส่ไว้ในไกปืน เช่นนี้ ประมวลกฎหมายอาญาว่ายังไม่ถึงขั้นพยายามกระทำความผิด เพราะยังมีไคลงมือกระทำแต่เป็นพยายามตามความหมายของข้อ ๒ นี้แล้ว

(๓) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนีเหตุอันควรสงสัยนั้นจะต้องเป็นเหตุที่แทบจะเป็นการแน่ชัดว่าผู้นั้นกระทำความผิดมาแล้ว ซึ่งผู้ที่จะทำการจับกุมจะต้องใช้วิธีการอย่างถี่ถ้วนรอบคอบโดยอาศัยพฤติการณ์ เวลา สถานที่ ประกอบในการพิจารณา เช่น ตำรวจเดินตามชอยในเวลากลางคืนพบคนเปิดประตูบานออกมา พร้อมทั้งถือกระเป๋าควยและมีท่าทีพิรุขจึงเรียกให้หยุดเพื่อซักถามแต่ผู้นั้นกลับวิ่งหนี เป็นต้น

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๐๕/๒๕๖๔ มีคนมาบอกตำรวจว่าจำเลยกระทำความผิดกฎหมายแล้ว ตำรวจจึงถามจำเลยและบอกให้จำเลยไปสถานีตำรวจ จำเลยไม่ยอมไปกลับตอยตำรวจ ๆ จึงจับจำเลยไป เช่นนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยต้องมีความผิดจะอ้างว่าตำรวจนั้นไม่มีหมายจับไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๓๓/๒๕๖๓ (อัยการนครสวรรค์ โจทก์ พลตำรวจสมาน โปษีธีรัญ จำเลย) จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจทำหน้าที่รักษาความสงบอยู่ในงานวัด ได้เข้าไปจับกุม น. เพราะมีคนมาแจ้งว่า น. มีอาวุธปืนและกำลังจะก่อเหตุร้ายในวงร่ำวง น. สลักหลุคจนจำเลย

สมลง พอจำเลยถูกขังไว้ก็ใช้เป็นยิงไปทาง น. ซึ่งกำลังวิ่งหนีโดย น. มิได้ใช้อาวุธยิงจำเลยก่อน กระสุนปืนที่จำเลยยิงพลาดไปถูก ส. ซึ่งอยู่ใกล้ดวงร่างถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ถือไม่ได้ว่าเป็นการใช้วิธีที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งการจับหรือเป็นการกระทำเพื่อป้องกันตัวจำเลย จำเลยจึงมีความผิดฐานฆา ส. โดยเจตนา ตาม ป.อ.มาตรา ๒๕๕ ประกอบด้วยมาตรา ๒๐ แต่การกระทำของจำเลยมิได้มีสาเหตุส่วนตัวกับ น. หรือผู้ตาย ความผิดของจำเลยเห็นได้ชัดเกิดจากการใช้วิธีการที่เกินสมควรแก่พฤติการณ์แห่งการจับกุม น. ด้วยการตัดสินใจผิดในขณะที่มีเหตุการณณ์ฉุกเฉิน เข้าลักษณะในเหตุอันอันเป็นเหตุบรรเทาโทษประการหนึ่ง ตาม ป.อ.มาตรา ๗๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๒๔/๒๕๑๗ (อัยการยะลา โจทก์ นายมะแฆ หรืออาแซ โต๊ะยาโง๊ะ กับพวก จำเลย) ก่อนเกิดเหตุคดีนี้ประมาณ ๑ เดือน จำเลยถูกกล่าวหาว่าร่วมมือกับผู้อื่น วันเกิดเหตุตำรวจออกตรวจท้องที่เห็นจำเลยกับพวกอยู่บนบานหลังหนึ่งในสวนยาง ตำรวจเข้าไปในระยะทาง ๑ เส้น รองตะโกนว่าอย่าหนีเจ้าหน่าที่ตำรวจ จำเลยกระโดดหนีลงทางหลังบ้านแล้วใช้ปืนยิงตำรวจและหลบหนีไปได้ การกระทำของจำเลยครั้งนี้ได้ถือว่าเป็นการต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่แล้ว เพราะตำรวจเหล่านั้นมีอำนาจจับกุมจำเลยโดยไม่จำเป็นต้องมีหมายจับตาม ป.ว.อ.มาตรา ๗๕ (๓) ทั้งการพฤติการณ์เช่นนี้ตำรวจเหล่านั้นอาจจับจำเลยได้โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นไปคนบานอันเป็นที่โรฐานแต่ประการใดด้วย

(๔) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดและแจ้งควยว่าใครองทุกชัไว้ตามระเบียบแล้ว ที่กฎหมายบังคับไว้ว่าจำต้องมีการร้องทุกชัตามระเบียบนั้น เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง ซึ่งถ้าเจ้าพนักงานหลงเชื่อแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายภายหลังได้ และการร้องทุกชันั้นถ้าเป็นการร้องทุกชัควยขอความอันเป็นเท็จแล้วผู้ร้องทุกชัจะมีความผิดฐานแจ้งความเท็จ ดังนั้นถ้าผู้มาแจ้งขอให้จับกล่าวควยขอความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงานว่าตนใครองทุกชัไว้แล้ว ถ้าภายหลังผู้นั้นมีใครองทุกชัไว้จริง เขาจะมีความผิดฐานแจ้งความเท็จ และทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียต่อเสรีภาพอีกควย ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔/๒๕๐๐ ผู้เสียหายไปแจ้งความที่สถานีตำรวจว่าจำเลยทำร้ายร่างกาย ร.ต.อ. จึงสั่งควยปากเปลาให้สืบตำรวจโทกับพวกไปจับกุมจำเลยอัน

เป็นเวลาภายหลังเกิดเหตุ ๕ - ๖ วันแล้ว ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า กรณีไม่ตองควยชอยกเวนตาม มาตรา ๗๕ ขอ ๔ ผูจับไม่มีอำนาจจับ

ขอตั้งเกตคามคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๔/๒๕๐๐ นั้น การออกคำสั่งให้ไปจับกุม การจับกุม จะตองทำทันทีที่พื้นที่ที่มีผู้มาขอใหจับเพราะวัตถุประสงค์ของมาตรา ๗๕ (๔) เพื่อที่จะป้องกันมิ ใหผู้กระทำความผิดหลบหนีไปเสียก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๔๕/๒๕๐๒ (อัยการรอยเอ็ด โจทก์ นายสมบุญ วัฒนวงษ์ จำเลย) กำหนดสั่งให้ผู้ใหญบานจับคนไปส่งอำเภอนในขอหาว่ากระทำความผิดอาญาโดยไม่มีหมายจับ ศาลฎีกาวินจ ฉัยว่าที่กำนังสั่งเช่นนั้นไม่ปรากฏว่าเขาชอยกเวนของมาตรา ๗๕ คำสั่งของกำนังไม่ชอบด้วยกฎ หมาย ผู้ใหญบานจึงมีความผิดฐานทำให้เสียเสรีภาพตาม ป.อ.มาตรา ๑๓๐

การจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จับด้วยตนเองจะตองเป็นกรณีที่ อาจออกหมายจับได้ควย

* การจับโดยไม่มีหมายจับของสหรัฐอเมริกาของไทยนั้น คล้ายคลึงกัน กล่าวคือการ จับโดยไม่มีหมายของสหรัฐอเมริกา เจ้าพนักงานผู้จับจะจับได้เมื่อ

- ๑. ในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ทำการจับ เห็นการกระทำความผิด เช่นมีการบุกรุก หรือการทำ ร้าย
- ๒. เห็นการประกอบอาชญากรรม เช่นมีการลักทรัพย์
- ๓. มีเหตุน่าเชื่อว่า ได้มีการประกอบอาชญากรรม และมีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กระทำ อาชญากรรมนั้น และเชื่อว่าสภาพการณ์ทำให้มีเหตุผลพอที่จะทำการจับกุมโดยไม่ต้องขอหมายเสีย ก่อน

๑๗
 กรมเล ทงธรรมชชาติ, ดร., สมบุญ สุขสำราญ. เรื่องจนารุเกี่ยวกับการปกครอง และรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา. พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓, หน้า ๕๕

การจับโดยราษฎร

การจับโดยราษฎรนั้น ป.ว.อ.มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า "ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่ จะเขาอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา ๔๒ หรือเมื่อผู้ถูกระทำผิดซึ่งหน้าและความผิดได้ระบู้ไว้บัญชี ทายประมวลกฎหมายนี้ด้วย"

โดยหลักแล้วราษฎรไม่มีอำนาจจับ แต่มีข้อยกเว้นดังนี้

๑. เมื่อเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับใครร้องขอให้ช่วยจับ ถ้าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายร้องขอให้ราษฎรช่วยจับ ราษฎรก็ไม่มีอำนาจจับเพราะกฎหมายให้อำนาจราษฎรจับได้เฉพาะกรณีที่เป็นการจับโดยมีหมายจับเท่านั้น

๒. เมื่อราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า ตามมาตรา ๔๐ และความผิดนั้นเป็นความผิด ประเภทที่ระบู้ไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๘/๒๕๕๖ (อัยการ- กบิลทรบุรี โจทก์ นายเหลื่อ หรือคำ จำเลย) ผู้กระทำความผิดขึ้นไปยังบุคคลอื่นต่อหน้าราษฎร ราษฎร จะเข้าจับกุม แต่ผู้ถูกจับไม่ยอมให้จับและชักมือออกทำร้ายราษฎร ราษฎรจะเข้าจับกุม ราษฎรจึง เข้ากอดปล้ำและแยงมีคโต้ แสวแทงผู้ถูกจับ ๑ ที่ ผู้ถูกจับตาย วินิจฉัยว่าราษฎรมีอำนาจจับเพราะ เป็นความผิดซึ่งหน้าตามบัญชีท้าย วิ.อาญา เมื่อผู้ถูกจับทำร้ายราษฎรผู้จับจึงต่อสู้ป้องกันตัวเองได้ และในกรณีเป็นการป้องกันตัวสมควรแก่เหตุ ราษฎรจึงไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๘๑/๒๕๑๘ (อัยการศรีสะเกษ โจทก์ นายสมุทธ กลางมี จำเลย) ราษฎรมีเหตุเพียงสงสัยว่าผู้อื่นจะมาพยายามลักทรัพย์ของตน ราษฎรนั้นไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะจับกุมและไปจับขังกับผู้ที่สงสัยเพื่อจะพาไปหาผู้ใหญ่บ้าน

๑๘ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๒

การจับโดยราษฎรตาม ป.ว.อ.มาตรา ๘๕ นั้น อาจเกิดปัญหาว่าราษฎรจะทราบได้
 อย่างไรว่า ความผิดซึ่งหน้าคืออะไร และความผิดชนิดใดที่เป็นความผิดตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้าย
 ประมวลกฎหมายนี้ ปัญหาทำให้ราษฎรผู้ทำการจับมักจะต้อง เสี่ยงภัยเสมอว่าการกระทำของตน
 จะชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้ง ๆ ที่การกระทำของตนเป็นการช่วยป้องกันและปราบปราม
 อาชญากรรม ดังนั้นเพื่อป้องกันความยุ่งยากที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ตนโดยไม่คำนึงถึงความสงบเรียบร้อย
 ของบ้านเมือง ราษฎรผู้ทำการจับมักจะมีหลักเสี่ยงไม่ให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานในการ
 จับ จึงควรที่จะมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้โดยการให้อำนาจราษฎรที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดได้
 ถ้าพบว่ามีกระทำความผิดที่เห็นได้โดยชัดแจ้งตามความรู้สึกสำนึกของวิญญูชนว่าการกระทำนั้นเป็น
 ความผิด

๓. เมื่อราษฎรในฐานะนายประกันจับผู้ต้องหาโดยมีประกันซึ่งหนึ่งหรือจะหลบลหนีประกัน^{๑๕}
 สำหรับ Common Law ของอังกฤษนั้น ในอำนาจราษฎรและเจ้าพนักงานตำรวจ
 ที่จะจับได้โดยไม่มีหมายจับ คล้ายคลึงกับของไทย กล่าวคือ

๑) การจับโดยราษฎร ราษฎรมีอำนาจจับโดยไม่มีหมายจับในกรณี

(ก) เมื่อพบบุคคลกระทำความผิดอาญาที่เป็น Felony หรือความผิดที่ร้ายแรง
 ต่อความสงบสุขของชุมชน และในกรณีนี้เป็นหน้าที่ของราษฎรจะต้องจับ ฉะนั้นราษฎรจึงอาจใช้
 กำลังเท่าที่จำเป็นเพื่อการจับได้

(ข) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลหนึ่งได้กระทำความผิดอาญาที่เป็นและได้มี
 การกระทำความผิด Felony เกิดขึ้นจริง

(ค) เมื่อมีกฎหมายระบุไว้โดยชัดแจ้งให้ราษฎรจับได้
 ในกรณีข้อ (ข) (ค) ราษฎรมีอำนาจจับแต่ไม่มีหน้าที่ ฉะนั้นในการใช้อำนาจจึง
 ต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามกฎหมายที่วางไว้ในเรื่องนั้น

^{๑๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๗

๒) การจับโดยเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจอาจจับบุคคลใดโดยไม่มีหมายจับดังนี้

(ก) เมื่อกรณีที่ราษฎรมีอำนาจจับใดตามที่กล่าวใน ๑ (ก) (ข) (ค)

(ข) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลหนึ่งได้กระทำความผิดอาญาที่เป็น Felony แม้ความผิดจะมีโทษจำคุก Felony เกิดขึ้นจริง

เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในทุกกรณีที่จะต้องจับ ฉะนั้นเจ้าพนักงานจึงใช้กำลังในการจับกุมได้เท่าที่จำเป็น

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับโดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าเขากระทำความผิด Felony หรือในกรณีที่จับโดยไม่มีหมายจับ ตำรวจต้องแจ้งให้บุคคลนั้นทราบถึงเหตุที่เขาต้องถูกจับ นอกจากพฤติการณ์จะแสดงอยู่เองว่าถูกจับทราบถึงเหตุที่ตนต้องถูกจับหรือมี ฉะนั้นก็เพราะผู้ถูกจับโคกอสถานการณ์ขึ้นเองอันทำให้การแจ้งเหตุที่จับเป็นไปไม่ได้ เช่นเมื่อผู้ถูกจับต่อสู้และวิ่งหนีจับ

นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติ (Act) ที่ให้อำนาจในการจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ คือ

(ก) ตาม Riot Act, ๑๗๑๔ มาตรา ๓ ราษฎร หรือเจ้าพนักงานมีอำนาจจับบุคคลที่ชุมนุมกันโดยที่ขอบายหลังได้อ่านประกาศให้เลิกชุมนุมกันแล้ว

(ข) ตาม Night Poaching Act, ๑๘๖๕ เจ้าของที่ดินหรือลูกจ้างมีอำนาจจับบุคคลที่เขาไปล่าสัตว์ในที่ดินของเขาเป็นเจ้าของมันได้

(ค) ตาม Larceny Act, ๑๘๑๖, ๑๘๖๖ ราษฎรอาจจับบุคคลที่เสนอขายหรือจำหน่ายสิ่งของที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าได้มาโดยการกระทำความผิดตามกฎหมาย

(ง) เจ้าพนักงานตำรวจอาจจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับในเมื่อพบบุคคลนั้นเตรียในท้องถิ่นหลวงหรือในสถานที่แห่งอื่น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยเชื่อว่าบุคคลนั้นจะกำลังกระทำความผิดหรือได้กระทำความผิดแล้ว ซึ่งความผิดที่เป็น Felony ตาม Larceny Act, ๑๘๑๖ ตาม Malicious Damage Act, ๑๘๖๖ และตาม Offences Against The Person Act, ๑๘๖๖

ผู้ถูกจับจะต้องถูกนำตัวไปยังสถานีตำรวจและตำรวจจะต้องจัดการแจ้งข้อหาในความ
ผิดนั้น^{๒๐}

ความกฎหมายฝรั่งเศส ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะจับกุมผู้ต้องสงสัยได้โดยไม่ต้องมีหมาย
จับ และต้องนำตัวผู้ต้องสงสัยไปส่งให้แกையตำรวจที่อยู่ใกล้ที่สุด และถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้อง
ปฏิบัติด้วย

กฎหมายฝรั่งเศสให้อำนาจราษฎรในการจับกุมมากเกินไปเพราะผู้ที่ถูกสงสัยว่ากระทำ
ผิดก็อาจสูญเสียเสรีภาพโดย การจับของบุคคลอื่นได้

ข้อจำกัดในการจับ

๑. จำกัดโดยอำนาจ

ก. พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งหน้าที่ไม่จำกัด
เฉพาะท้องที่เช่น ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง เป็นต้น มีอำนาจทำการจับ
กุมได้ทั่วราชอาณาจักร แต่ถาเป็นพนักงานฝ่ายปกครองที่มีตำแหน่งหน้าที่เฉพาะท้องที่มีอำนาจทำ
การจับกุมได้เฉพาะท้องที่ที่ตนประจำการอยู่

ข. ตำรวจ มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมได้ทั่วราชอาณาจักร

๒. จำกัดโดยเขตพื้นที่

การจับไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ป.ว.อ.มาตรา ๔๑ บัญญัติห้ามมิให้จับ

(๑) ในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการ
คนในที่รโหฐาน

ที่รโหฐาน หมายความว่าถึงที่ต่าง ๆ ซึ่งมีไว้สำหรับราชการสถาน^{๒๑}

^{๒๐} คณิง ภาไชย, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘ - ๑๙

^{๒๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๗๓

^{๒๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๓)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๖/๒๕๑๖ (นายป่วย ทัพทวี โจทก์ จำสืบทารวจพิทักษ์
ป่วยออก กับพวก จำเลย) วินิจฉัยว่า ความผิดลหุโทษซึ่งมีโทษปรับไม่เกิน ๕๐ บาท แม้กระทำความ
ผิด แต่เมื่อเจ้าพนักงานรัฐจัดหลักแหล่งของผู้กระทำผิดไม่เป็นกรณีฉุกเฉินอย่างถึง ซึ่งเจ้าพนักงาน
งานจะทำการจับกุมในที่รโหฐานในเวลากลางคืนได้

การที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้จับเข้าไปจับในที่รโหฐานก็เพื่อป้องกันสิทธิส่วนตัวของผู้เป็น
เจ้าของที่รโหฐานนั้น เพราะถือว่าที่รโหฐานเป็นที่ส่วนตัว

(๒) ในพระราชวังหรือในที่ตั้งพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ประทับหรืออยู่ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อน
ทั้งนี้เป็นการถวายความเคารพสักการะต่อองค์พระมหากษัตริย์ การเข้าไปจับกุมในสถานที่นั้นเป็น
การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จึงไม่สมควรกระทำ

กฎหมายฝรั่งเศส หมายจับจะใช้จับในที่รโหฐานระหว่างเวลา ๒๐.๐๐ น. ถึง ๖.๐๐ น.
ไม่ได้ ^{๒๓}

วิธีปฏิบัติในการจับ

ผู้ที่ปฏิบัติในการจับนั้นเป็นผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในหน้าที่จะหวาดารจับนั้นให้สำเร็จลุล่วง
ไปและเป็นการจับที่ขอมควยกฎหมายกล่าวคือ

อำนาจของผู้ที่ทำการจับ ผู้ที่ทำการจับมีอำนาจที่จะ

(๑) ขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายนั้น ก็ได้แต่จะบังคับ
ให้เขาช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขาไม่ได้ ^{๒๔}

(๒) สั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพร้อมด้วยผู้จับ
แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป ^{๒๕}

^{๒๓} โกลแมน ภัทธิภิมย์, คร. เว็บบล็อก

^{๒๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒

^{๒๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ วรรคแรก

(๓) ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับชกชิงหรือจะชกชิงการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้กระทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือความป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับผู้ใด ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๘/๒๕๕๑ ตำรวจสองคนเข้าไปจับผู้ร้ายลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตหวงห้าม ผู้ถูกจับไม่ยอมให้จับเกิดปลุกปล้ำกันขึ้น ผู้ใหญ่บ้านเข้าช่วยจับโดยใช้ไม้ตีถูกผู้ถูกจับหนึ่งที-ศรีษะแตกจึงจับได้ วินิจฉัยว่าเป็นการใช้กำลังพอสมควรแก่เหตุตามพฤติการณ์ ผู้ใหญ่บ้านไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๖/๒๕๕๖ (อัยการนกรราชสีมา โจทก์ นายหุย นามสา กับพวก จำเลย) ผู้ใหญ่บ้านไปตามจับผู้ต้องหาลักทรัพย์ ผู้ต้องหาไม่โคคอสู้ ทั้งนี้ผู้ใหญ่บ้านไม่มีอำนาจจับผู้ต้องหา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๘/๒๕๕๑ (อัยการชั้นนาท โจทก์ นายโต สีเอื้อ กับพวก จำเลย) ผู้ใหญ่บ้านกับผู้อยู่ช่วยจับผู้ร้ายสำคัญเรื่องปล้นทรัพย์แล้วควบคุมไว้ ผู้ร้ายหลบหนีระหว่างควบคุม ผู้ใหญ่บ้านเกรงว่าจะมีความผิดจึงสั่งให้ผู้อยู่ช่วยยิงผู้ร้ายไปหนึ่งนัด ผู้ร้ายถึงแก่ความตาย วินิจฉัยว่าการกระทำของผู้ใหญ่บ้านเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตาม วิ.อาชญากรรมฯ ๔๓ วรรคสอง แต่ได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ บุคคลทั้งสองจึงมีความผิดฐานฆาตกรรม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๕/๒๕๐๒ (นายวิรัช วิลาชัย โจทก์ นายถาวร สุบันดี กับพวก จำเลย) พนักงานป่าไม้บอกให้รถบรรทุกไม้ซึ่งมีไม้ผิดกฎหมายให้หยุด แต่คนขับไม่ยอมหยุด พนักงานป่าไม้จึงไปยิงข้างลอร์ดแตกเพื่อให้รถหยุด เพื่อจะไต่จับกุมผู้กระทำผิดและยึดไม้ที่ผิดกฎหมาย วินิจฉัยว่าพนักงานป่าไม้ใช้วิธีที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แล้วจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๗๓/๒๕๐๒ นักโทษหลบหนีเรือนจำ บอกให้หยุดก็ไม่หยุด ผู้ช่วยพี่สตีจึงใช้ปืนลูกซองยิงไปหนึ่งนัดที่ตัวนักโทษ กระสุนลูกปลายนัดหนึ่งถูกแขนนักโทษบาดเจ็บ วินิจฉัยว่าขอให้จริงเท่าที่ใดความประกอบกับพฤติการณ์อื่น ๆ แห่งคดีแล้วผู้ช่วยพี่สตีทำไปพอสมควรแก่เหตุ

๒๖ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๓ วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๔/๒๕๑๖ (ประชุมใหญ่) คดีเกิดเหตุมีการลักลอบเล่นการพนันกัน
 บนบานผู้มีชื่ออันเป็นที่โรโหฐาน ผู้เสียหายกับพวกซึ่งเป็นเจ้าของกิจการค้ารายจ แต่ไม่ใช่การค้ารายจ
 ผู้ใหญ่ ใ้รับคำสั่งให้ไปทำการจับกุมโคพวกกันไปยังบ้านที่เกิดเหตุ แต่ไม่มีหมายจับหรือหมายค้น
 ไปด้วย ไปถึงบ้านที่เกิดเหตุโคแอบดูเห็นคนหลายคนกำลังเล่นการพนันอยู่ กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็น
 ความผิดซึ่งหน้าซึ่งผู้เสียหายเห็นกำลังกระทำลงตามความใน ป.ว.อ.มาตรา ๔๐

ขณะเกิดเหตุนั้นมีคนบนเรือนประมาณ ๕๐ คน ทั้งที่กำลังเล่นและมีโคเล่นการพนันถ้า
 ปลอยให้เนิ่นช้าไปโดยไม่จับทันทีก็อาจจับผู้กระทำผิดไม่ได้เลย เพราะบนเบกันอยู่มาก ทั้งบรรดา
 พยานหลักฐานต่าง ๆ ก็อาจสูญหายหรือถูกทำลายไปหมด จึงเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งผู้เสียหาย
 กับพวกจึงมีอำนาจเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุอันเป็นที่โรโหฐานในเวลากลางคืนตาม ป.ว.อ.มาตรา
 ๕๖ (๒) และมีอำนาจจับผู้กระทำผิดตาม ม.๕๒ (๒) ประกอบ ม.๔๑ (๑) และ ๔๐

ขณะที่ผู้เสียหายกับพวกเข้าทำการจับกุมนั้นพวกผู้เล่นแตกฮือกันรีบหนีลงเรือน ผู้เสียหาย
 วิ่งเข้าไปจับข้อมือจำเลย จำเลยสะบัดหลุดเพื่อไม่ให้จับกุม ผู้เสียหายได้ใช้ปืนที่กระชากโดย
 แรงจนจำเลยล้มลงไปขณะที่ตำรวจอื่นเข้ากลุ่มรวมทำร้ายจำเลยด้วย แมผู้เสียหายจะมีอำนาจจับ
 ได้แต่การใช้วิธีการการจับกุมดังกล่าวนี้เป็นการใช้วิธีจับที่รุนแรงเกินความเหมาะสมแก่พฤติการณ์
 ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.ว.อ.มาตรา ๔๓ วรรค ๒ การจับของผู้เสียหายดังกล่าวจึงเป็นการใช้วิธี
 จับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยจึงชอบที่จะป้องกันสิทธิของจำเลยให้พ้นจากภัยอันตรายอันเกิดจาก
 การจับโดยใช้วิธีการประทุรร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายนี้ได้

จำเลยได้ใช้มีดแทงผู้เสียหายในขณะที่ผู้เสียหายทำร้ายจำเลยโดยมีตำรวจอีกหลายคน
 กลุ่มรวมเข้ามาทำร้ายจำเลยด้วย แทงถูกที่ท้องผู้เสียหาย ๑ แห่ง และที่ไหล่ขวาอีก ๑ แห่งและ
 มีดที่จำเลยใช้แทงก็เป็นมีดขนาดเล็ก ประกอบกับแทงในขณะที่เหตุการณกำลังซุลมุนสับสนอันอาจ
 ทำให้จำเลยเข้าใจได้ว่าจำเลยจะถูกผู้เสียหายและตำรวจอื่นทำร้ายเอาอีก การกระทำของ
 จำเลยดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อป้องกันตนเองสมควรแก่เหตุ

(๔) ในกรณีเจ้าเป็นเจ้าพนักงานหรือราษฎรที่ทำการจับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสีย
ก่อนนำตัวไปส่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ได้ เช่นตามผู้ถูกจับมาเจ็บหรือเจ็บป่วย

(๕) คนตัวผู้ต้องหา และยี่สิบสองของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานใดจนกว่าคดี
จะถึงที่สุด

หน้าที่ของผู้ทำการจับ ผู้ทำการจับมีหน้าที่ที่จะต้อง

(๑) แจ้งแก่ผู้ถูกจับนั้นว่าเขาจะต้องถูกจับ

การแจ้งขอหาใหญ่ผู้ถูกจับทราบนั้นจะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งข้อเท็จจริง
เป็นเรื่อง ๆ ไป ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ทำการจับนั้นอาจไม่มีโอกาสที่จะแจ้งได้ทัน เพราะถ้ามี
พระวงว่าจะต้องแจ้งยอมจะทำให้ผู้ถูกจับหลบหนีไปเสียก่อนได้ ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่
๔๑๒/๒๔๔๐ เจ้าพนักงานเขาจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหนา แก่ผู้ถูกจับกุมต่อสู้ขัดขวางมิให้จับ เจ้า
พนักงานผู้จับไม่ฟ้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับ

(๒) เอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทันที และเมื่อ
ถึงที่นั้นแล้วตามหมายจับก็ให้เอาออกอานใหญ่ผู้ถูกจับทั้ง ทั้งให้แจ้งเหตุที่จับนั้นด้วย

ถ้าตามกฎหมายฝรั่งเศส เมื่อจับผู้ต้องหาได้แล้วจะต้องนำตัวไปควบคุมทันที ถ้าเป็นการจับ
นอกเขตอำนาจ ผู้พิพากษาไตสวนจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปพบอัยการแห่งท้องที่ที่ทำการจับเพื่อให้
ใ้การ อัยการฟ้องแจ้งแก่ผู้ต้องหาว่าจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ แล้วห้ามหนีไว้ จากนั้นอัยการ
จะต้องแจ้งใหญ่ผู้พิพากษาไตสวนผู้ออกหมายทราบทันที และส่งตัวผู้ต้องหาไปให้

- ๒๗) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔ วรรค ๔
- ๒๘) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๕
- ๒๙) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๓ วรรคแรก
- ๓๐) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔ วรรคแรก

๓๑) โกลแมน ภักธรวิมลย์, ดร. การสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย, อัยการนิเทศ

สิทธิของผู้ต้องหาที่พึงจะมีในเรื่องการจับก็คือ การป้องกันตัวเองถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาการจับใช้อำนาจหน้าที่ในการจับกุมเกินสมควรแก่เหตุอันอาจทำให้ผู้ถูกจับได้รับอันตรายใด แต่การป้องกันนั้นจะต้องไม่เกินสมควรแก่เหตุซึ่งต้องพิจารณาตามพฤติการณ์ผู้จับแสดงออกตน ทั้งเช่นคำพิพากษานี้ที่ ๒๔๔/๒๕๑๒

๒. หมายค้น (Warrant of Search)

การค้นเป็นการกระหนกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในร่างกายและทรัพย์สิน ผู้ที่ทำการค้นไ้จะต้องมีหมายค้นและต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวังและกระทำไปเท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น การออกหมายค้นนั้น ป.ว.อ. มาตรา ๒๕ บัญญัติเหตุที่จะออกหมายค้นไว้ดังนี้

(๑) * เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน * เนื่องจากคดีส่วนใหญ่มักจะมีเอกสารหรือวัตถุที่ไขประกอบในการกระทำผิด ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุพยานเหล่านี้เพื่อประกอบการสอบสวนและเมื่อผู้ครอบครองวัตถุพยานไม่ยอมส่งมอบให้ตามคำขอของเจ้าพนักงาน พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจออกหมายค้นได้

(๒) * เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือโคมาโคโดยผิดกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าโคไขหรือกึ่งใจจะไขในการกระทำผิด * สิ่งของบางชนิดโดยลักษณะในตัวของมันเองเป็นของต้องห้าม เช่น เฮโรอีน ของเถื่อนต่าง ๆ เช่นปืนเถื่อน สุราเถื่อน เป็นต้น สิ่งของบางชนิดโคมาจากการกระทำผิด เช่น ทรัพย์สินที่ลักมา สิ่งของบางชนิดไขในการกระทำผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิด เช่น มีด ปืน เพื่อให้โคมาซึ่งสิ่งของเหล่านี้ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายค้นได้ และเมื่อโคสิ่งของนี้มาแล้วจะยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือรับไว้เป็นสมบัติของแผ่นดินก็ได้

(๓) * เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งโคถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย * ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนสืบทราบมาว่าผู้ที่ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นอยู่ที่โค พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจที่จะออกหมายค้นเพื่อหาบุคคลนั้นได้

(๔) "เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ" ปกติการที่จะจับบุคคลตามหมายจับในที่รโหฐาน
ใดนั้นจะต้องมีหมายคนคอย คังเรน ป.ว.อ.มาตรา ๗๐ ที่มีบัญญัติว่า "หมายค้นซึ่งออกเพื่อพบและ
จับบุคคลนั้นห้ามมิให้ออก เว้นแต่จะมีหมายจับบุคคลนั้นด้วยและเจ้าพนักงานซึ่งจะจัดการตามหมาย
คนนั้นต้องมีทั้งหมายคนและหมายจับ"

(๕) "เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษา หรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือ
จะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว" ในบางคดีในระหว่างกรสอบสวน พนักงานสอบสวนไม่อาจหาทรัพย์สิน
สินที่เกี่ยวของกับคดี เมื่อคดีถึงที่สุดศาลมีอำนาจที่จะออกหมายค้นเพื่อค้นหาทรัพย์สินดังกล่าว

เนื่องจากกฎหมายไม่บัญญัติถึงอายุความในการไต่ถามค้นและขอเบรชพื้นที่ที่จะใช้ใ
ทางปฏิบัติการไต่ถามค้นนั้นใช้ได้เพียงครั้งเดียวเฉพาะสถานที่ที่ไต่ระบุไว้ในหมายค้นนั้น ซึ่งถ้า
การค้นไม่ประสบผลสำเร็จหมายค้นนั้นก็ไม่ได้ใช้ได้อีก

ในประเทศอังกฤษ หมายค้น (Search Warrants) เป็นหมายที่ให้อำนาจ
บุคคลหนึ่งหรือหลายคนตามที่ระบุไว้ในหมายเข้าไปค้นสถานที่ที่กล่าวไว้แล้วสิ่งของที่กล่าวไว้
หรือมีกระนั้นให้จับบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

ตาม Common Law เจ.พี. มีอำนาจออกหมายค้นให้อำนาจตรวจค้นเพื่อพบ
ทรัพย์สินที่ถูกลักและจับบุคคลที่มีทรัพย์สินดังกล่าวในครอบครองได้ นอกจากนั้นแล้ว เจ.พี. ไม่มีอำนาจ
ออกหมายค้นเพื่อค้นในที่รโหฐานหรือในเรื่องใดอีก

ตามพระราชบัญญัติฉ้อโกงฉบับใหม่ Larceny Act, ๑๙๖๖ ให้อำนาจ เจ.พี.
ออกหมายค้นในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลหนึ่งมีไว้ในครอบครองซึ่งทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่ง
การกระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าว หรือมีกระนั้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในสถานที่
ของบุคคลดังกล่าว

กฎหมายนี้ยังให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจที่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากตำรวจชั้น
ผู้ใหญ่ในอันที่จะเข้าตรวจค้นและยึดทรัพย์สินดังกล่าวได้อีกด้วย

ตาม Criminal Law Amendment Act, ๑๘๘๕ เจ.พี. อาจออกหมายค้นตามคำร้องขอของบิดามารดาผู้ปกครองหญิงหรือเด็กหรือของบุคคลอื่นซึ่งมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับหญิงหรือเด็กนั้นในเมื่อผู้ใหญ่อันควรเชื่อว่าหญิงหรือเด็กนั้นถูกขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายและเพื่อวัตถุประสงค์ซึ่งผิดต่อศีลธรรมอันดี เมื่อคนพบแล้วให้นำตัวมาให้ เจ.พี. พิจารณาสั่งให้คืนตัวหญิงหรือเด็กนั้นต่อบิดามารดา ผู้ปกครอง พร้อมทั้งให้จับตัวบุคคลผู้นั้นให้เกิดการควบคุมมาศาลด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติอื่นให้อำนาจในการออกหมายค้นในกรณีต่าง ๆ เช่น เพื่อพบและยึดอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด เอกสารปลอมแปลง เงินตราปลอมแปลง เอกสารตามกอนาจาร เอกสารหมิ่นประมาท หรือเพื่อช่วยเด็กที่ถูกละเลยทอดทิ้ง เป็นต้น

การค้นและวิธีการค้น

การค้นมี ๒ ชนิด คือ ค้นในที่รโหฐาน และค้นในที่สาธารณะ หรือค้นตัวบุคคล

ก. ค้นในที่รโหฐาน

กฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างยิ่ง การค้นเป็นการกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของเจ้าของสถานที่ แต่เพื่อความจำเป็นธรรมดาและความแน่นอนในการสอบสวนจึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการค้นในที่รโหฐานขึ้น กฎหมายได้บัญญัติเหตุที่จะออกหมายค้นไว้ใน ป.ว.อ. มาตรา ๖๔ และยังมีบัญญัติวิธีปฏิบัติในการค้นไว้ใน ป.ว.อ. มาตรา

๕๕

การค้นในที่รโหฐานนั้นโดยหลักทั่วไปตาม ป.ว.อ. มาตรา ๕๖ จะต้องมีหมายค้นแต่มีข้อยกเว้นในกรณี

(๑) "เมื่อมีเสียงร้องไห้หรือมาจากข้างในที่รโหฐาน" เสียงนั้นจะต้องเป็นเสียงที่ร้องขอความช่วยเหลือ และเป็นที่ยกหมายได้ว่าผู้ร้องนั้นถูกประทุษร้ายหรือได้รับอันตราย

(๒) *เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน* ความผิดซึ่งหน้าไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดตามหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ต้องเป็นความผิดที่ปรากฏต่อหน้าเจ้าพนักงานเอง ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๑/๒๕๕๑ (อัยการนครปฐม-โจทก์ นายเปงสง แซ่เจี๋ย จำเลย) วินิจฉัยว่า กำนันเขาทำการตรวจคนมาของจำเลยโดยทราบจากบุคคลอื่นว่าจำเลยตั้งกลองตะเกียงสุณินโดยไม่ได้รับอนุญาต จำเลยชักขวางโดยปิดและคันประตู ไม่ยอมให้เขาทำการตรวจ จำเลยไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน คำพิพากษาศาลฎีกานี้ศาลฎีกาให้เหตุผลว่า ในกรณีที่เป็นการขอยกเว้นให้เจ้าพนักงานเข้าคนได้โดยไม่ต้องมีหมายนั้นจะต้องตีความโดยเคร่งครัด

(๓) *เมื่อบุคคลที่ใดกระทำผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าใดเข้าไปทุกซอกตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น* ลักษณะของความผิดซึ่งหน้านั้นจะต้องเป็นความผิดที่เกิดขึ้นจริง การสงสัยหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำผิดนั้นไม่เป็นการเพียงพอสำหรับกรณีตามข้อ ๓ นี้ ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๔/๒๕๕๑ (อัยการอุทธรณ์ธานี โจทก์ นายทองแข็ง จำเลย) กำนันได้รับแต่งตั้งจากกรมการอำเภอให้เป็นพนักงานตรวจโรงฆ่าสัตว์ จับกุมผู้กระทำผิดฆ่าสุกรโดยไม่ได้รับอนุญาต กำนันเห็นเขาห้ามของสงสัยว่าเขาจะขายเนื้อสุกรโดยไม่ได้รับอนุญาต (ความจริงเป็นเนื้อกระป๋องเค็ม) จึงขอตรวจ เขาหาบวิ่งหนี กำนันจึงตามจับกุม ผู้นั้นหนีเข้าไปในห้องจำเลย กำนันไม่มีอำนาจติดตามเข้าไปจับเขาในบ้าน ถือว่าเป็นการคนจับคนในที่รโหฐาน โดยไม่มีหมายค้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๒ ศาลฟังว่ากรณีไม่เข้ามาตรา ๔๐ เมื่อกำนันติดตามเข้าไปจับคนในที่รโหฐานโดยไม่มีอำนาจ จำเลยซึ่งเป็นเจ้าของบ้านจึงใช้มือค้ำคอกำนันไว้และใช้ไม้ตีกะโหลกศีรษะ ดังนั้นถือว่าจำเลยยอมไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญามาตรา ๑๑๐ และ ๑๒๐ และถือว่าเป็นการป้องกันเสียพอสมควรแก่เหตุ

(๔) *เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ไถมาได้มาโดยการกระทำผิดใดซ่อนหรืออยู่ในที่นั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการที่เน้นซำกว่าจะเอาหมายคนมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน* ลำพังความสงสัยอย่างเดียวไม่เพียงพอจะต้องเป็นความสงสัยประกอบกับการเน้นซำแล้วอาจทำให้สิ่งของถูกโยกย้ายไปได้และสิ่งของนั้นจะต้องเป็นสิ่งของที่ไถมาได้มาโดยการ

กระทำผิด เช่นทรัพย์สินที่ได้มาจากการลักทรัพย์ เป็นต้น ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิดหรือมีไว้เป็นความผิดนั้นไม่เข้าข่ายข้อ ๔ นี้

(๕) "เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับกุมเป็นเจ้าของบ้านและการจับนั้นมีหมายจับ คำว่าเจ้าของบ้านนั้นหมายความถึงผู้ที่ครอบครองบ้าน ส่วนผู้ที่ไม่ได้ครอบครองบ้านแต่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในบ้านหาใช่เป็นเจ้าบ้านตามความหมายนี้ไม่ และผู้ที่ครอบครองบ้านนั้นไม่รวมถึงบุตร หลาน หรือคนอาศัย ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๖/๒๕๑๕ วินิจฉัยว่า จำเลยเป็นผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับพวกเขาค้นเรือนโจทก์เพื่อหาไม้ที่หาย ไม่ใช่เพื่อไปจับโจทก์ เพราะจำเลยทราบจากบิดาโจทก์ว่าโจทก์ไม่อยู่บ้าน ไม้ที่หายไม่ได้ความชัดว่าตกอยู่ในเรือนโจทก์ อันจะทำให้มีความสงสัยตามสมควร เช่นนั้น การที่จำเลยกับพวกเขาค้นเรือนโจทก์หรือชาวของกระจัดกระจายโดยไม่มีหมายคนถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาบุกรุกเรือนโจทก์แล้ว การกระทำของจำเลยจึงไม่เข้าข่ายยกเว้นตามมาตรา ๘๒ (๔) (๕)

ขอยกเว้นการค้นโดยไม่มีหมายคนตาม (๕) นี้ การที่ผู้ที่จะต้องถูกจับเป็นเจ้าของบ้านยอมเป็นที่แน่ชัดว่าถึงอย่างไร เจ้าของบ้านก็จะกลับเข้าบ้านของตน ดังนั้นจึงไม่สมควรที่กฎหมายจะบัญญัติขอยกเว้นข้อ (๕) นี้ เนื่องจากเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของบ้านประการหนึ่งและถ้าเป็นที่แน่ชัดว่าเจ้าของบ้านได้หลบซ่อนตัวอยู่ในบ้านแล้ว การที่เจ้าพนักงานจะกลับไปเอาหมายคนยอมทำไต่ถาม

(๖) "เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เป็นผู้คนด้วยตนเองในกรณี ที่อาจออกหมายคนหรือคนใดตามประมวลกฎหมายนี้" ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๗/๒๕๔๑ กำหนดมีหนังสือสั่งผู้ใหญ่บ้านให้ไปคนบ้านจำเลยเพื่อหาตัวหญิงคนหนึ่ง ผู้ใหญ่บ้านจึงไปคนโดยไม่มีหมายคน เมื่อพบจำเลยจึงสอบถาม จำเลยแจ้งว่าผู้หญิงคนนั้นไม่มีตัวอยู่ในบ้านนั้นซึ่งเป็นความเท็จ จำเลยจึงถูกฟ้องว่าแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน วินิจฉัยว่าจำเลยไม่มีความผิดเพราะผู้ใหญ่บ้านหรือแม่ต๋ำกำนันผู้สั่งเองไม่ใช่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จะเข้าคนได้ โดยไม่ต้องมีหมายทั้งในกรณีไม่เข้าข่ายยกเว้นตามมาตรา ๘๒ ข้อใดข้อหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘/๒๕๑๒ (อัยการชุมพร โจทก์ พลตำรวจเอก พุ่มสร้าง กับพวก จำเลย) การที่จำเลยขึ้นไปบนเรือนนางหลิน สอบถามนายไชแคงและเข้าไปในห้องที่นายไชแคงนอนอยู่เพื่อจับกุมนายไชแคง จำเลยกระทำเช่นนั้นไม่ได้ เพราะเป็นที่รู้ฐานจะถือว่ารอยตำรวจตรีสนิทเป็นหัวหน้าไปจับกุมและสั่งให้จำเลยทั้งสองขึ้นไปบนเรือนนางหลินที่นายไชแคงพักอยู่ในขณะนั้นเป็นการชอบก็หาได้ไม่ เพราะรอยตำรวจตรีสนิทมีตำแหน่งเป็นผู้บังคับหมวดสถานีตำรวจภูธรอำเภอท่าแพแห่งท้องที่นั้น และมีไต่รักษาการแทนผู้บังคับกองจึงไม่มีฐานะเป็นนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ไม่มีอำนาจออกหมายค้นได้จึงไม่อาจค้นหรือสั่งให้จำเลยค้นได้โดยลำพังตนเอง การที่จำเลยทั้งสองขึ้นไปและเข้าจับกุมนายไชแคงบนเรือนที่อยู่ในห้องนอนของนายไชแคงครั้งนั้นจะมีหมายจับแต่ไม่มีหมายค้นนั้นเป็นการไม่ชอบด้วย ป.ว.อ. มาตรา ๔๑, ๔๒ เป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจ ย่อมไม่อาจอ้างได้ว่าเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายอันจะทำให้เกิดสิทธิป้องกันตัวได้ตาม ป.ว.อ.

มาตรา ๒๔ แต่อย่างใด

เวลาในการค้น มาตรา ๔๖ วางหลักไว้ว่า "การค้นในที่รู้ฐานต้องทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก" ซึ่งหมายความว่า จะต้องทำในเวลากลางวัน แต่มีข้อยกเว้นที่กฎหมายอนุญาตให้ค้นได้ในเวลากลางคืนในกรณีนี้

- (๑) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวันถ้ายังไม่เสร็จจะค้นในเวลากลางคืนก็ได้
- (๒) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษจะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้ คำว่าฉุกเฉินอย่างยิ่งนั้น หมายความว่าถึงกรณีที่ว่า ถ้าไม่ทำการค้นในเวลากลางคืนจะเกิดอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลที่ต้องการค้นให้พบตัวหรือบุคคลนั้น อาจจะหลบหนีไปเสียก็ได้ หรือยานหลักฐานอาจจะถูกทำลายก็ได้ ทั้งนี้คดีนั้นจะต้องมีลักษณะร้ายแรงไม่ใช่ว่าคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ยังมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบในการพิจารณา

๓๓๓

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๖ (๑)

๓๓๔

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๖ (๒)

๓๓๕

หยุด แสงอุทัย, ดร. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาศึกษาทางคำพิพากษา

คำว่าถูกเงินอย่างยั้งคือ คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๕/๒๕๔๓ การมีและค้ำสุราเถื่อนซึ่งมีปริมาณเพียงเล็กน้อยไม่ถือว่าเป็นกรณีถูกเงินอย่างยั้งอันจะทำให้พลตำรวจมีอำนาจ เขาคนและจับบุคคลผู้มี และค้ำสุราเถื่อนในที่รโหฐานในเวลากลางคืนได้ ฉะนั้นเมื่อพลตำรวจเขาจับผู้กระทำผิด และผู้กระทำผิดชดชวาง ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานต่อสู้ชดชวางเจ้าพนักงาน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๖/๒๕๔๓ นายสิบตำรวจเห็นคนกำลังสูบบุหรี่อยู่ในบ้านในเวลากลางคืน ถ้ามิใช่เป็นกรณีถูกเงินอย่างยั้งจนไม่สามารถออกหมายค้นและหมายจับในทันทีแล้ว นายสิบตำรวจไม่มีอำนาจเขาไปจับกุม

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๘๗/๒๕๔๒ (นายเน่า ศรีโสภณ โจทก์ นายชิต เชื้อปั้น กับพวก จำเลย) กำหนดเห็นเจ้าของบ้านกับพวกกำลังต้มกลั่นสุราในบ้านในเวลากลางคืน พฤติการณ์เป็นที่เห็นได้ว่าถ้าไม่จับในขณะนั้นก็จะไม่เป็นการประจักษ์ว่าผู้นั้นกระทำผิด เพราะอาจรวบรวมพยานหลักฐานได้ไม่ครบของกลางก็อาจจะยึดไม่ได้ ดังนั้นถือว่าเป็นกรณีถูกเงินอย่างยั้ง กำหนดกับพวกจึงมีอำนาจเขาไปจับกุมได้ ไม่มีความผิดฐานบุกรุก

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๕๘/๒๕๔๔ (นายเฟื่อง แสงเงิน โจทก์ นายเกลี้ยง เกิดชุมทอง จำเลย) กำหนดเห็นเขาคณบ้านโจทก์โดยตามโจทก์ก่อนว่าเห็นใครเข้ามาในบ้านบาง โจทก์ตอบว่าไม่เห็น กำหนดจึงขอเข้าคน โจทก์ไม่ยอมให้คนโดยบอกว่าไม่มีหมาย กำหนดว่าไม่ใครคนจะยิง โจทก์กลัวจึงยินยอมให้คน ข้อเท็จจริงที่กำหนดเขาไปตามโจทก์ยอมแสดงอยู่ในตัวแล้วว่ากำหนดไม่รู้วาคณร้ายหายไปไหนจึงไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าคณร้ายได้เขาไปในบ้านของโจทก์ กรณีไม่ต้องควมมาตรา ๕๒ หรือ ๕๖ กำหนดจึงมีความผิดฐานบุกรุก

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๑๘/๒๕๔๑ (อัยการภูเขียว โจทก์ นายแซก พิสอน จำเลย) ตำรวจสงสัยว่าจำเลยจะกินสุราเถื่อน จึงเขาไปจับไม่เรียกว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า และไม่เป็กรณีถูกเงินอย่างยั้ง ตำรวจตามเขาไปจับบนเรือนในที่รโหฐานในเวลากลางคืน โดยไม่มีหมายค้นไม่ได้ จำเลยใช้สากกระเคื่องที่ตำรวจไม่เป็นการต่อสู้ชดชวางเจ้าพนักงานผู้กระทำตามหน้าที่

คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๑๘๗/๒๕๐๓ (อัยการสำปาง โจทก์ นายตา ทาแดง จำเลย) จำเลย
กระทำความผิดซึ่งหน้าในความผิดสุโทษะในเวลากลางคืนแล้วหลบหนีเข้ามาบ้านจำเลย ไม่ได้ถือว่าเป็น
กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตามความในมาตรา ๘๖ (๒) แห่ง ป.ว.อ. เจ้าพนักงานตำรวจผู้ไล่จับไม่มี
อำนาจเข้าไปจับกุมจำเลยในบ้านเรือนจำเลยอันเป็นที่รโหฐานได้ การที่จำเลยเงี่ยงมือจะพ้นตำรวจ
ที่เข้ามาจับถือถือว่าเป็นการป้องกันสิทธิของจำเลยให้พ้นภัยอันตรายพอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๒/๒๕๑๐ (อัยการอ้างทอง โจทก์ นายสนธิ บุญศรี จำเลย) โจทก์
ชี้แจงในฎีกาว่าจำเลยเป็นผู้ร้ายสำคัญ เมื่อเจ้าพนักงานทราบจากสายลับแล้วไม่สามารถอนุญาตพิเศษ
จากผู้ว่าราชการจังหวัดได้ทัน จึงถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง

(๓) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ จะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องมีอนุญาต
พิเศษจากอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อการค้นในจังหวัดนั้น ส่วนหัวหน้าในการค้นนั้น
ต้องเป็นนายอำเภอหรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

ขอบเขตการใช้อำนาจในการค้นในที่รโหฐานนั้น ป.ว.อ. มาตรา ๘๘ วางหลักไว้ว่าจะค้น
ได้เฉพาะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น ทั้งนี้ขอยกเว้นดังนี้

(๑) "ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่ว่าจักสิ่งของ เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของ
ใด ๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์หรืออันผู้ต้องหา..." ปกติแล้วหมายค้นจะระบุ
คนหรือจำกัสิ่งของที่จะค้น ซึ่งผู้ทำการค้นจะต้องกระทำตามหมายค้นอย่างเคร่งครัด แต่ในบาง-
ครั้งเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนหมายค้นอาจจะระบุให้คนใดกว้าง ๆ โดยไม่ว่าจักสิ่งของที่จะค้น
เพื่อว่าผู้ทำการค้น พบทรัพย์สินใดที่ใช่เป็นพยานหลักฐานได้จะยึดไว้เป็นหลักฐาน

(๒) "เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้เมื่อมี
หมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า" เช่นเจ้าพนักงานทำการค้นบ้านของ นาย ก. และ
เห็น นาย ข. ซึ่งมีหมายจับอยู่แล้วอยู่ในบ้านนั้นด้วย เชนนี้เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะจับ นาย ข. ได้
โดยไม่ต้องมีหมายค้นอีก

วิधिปฏิบัติในการคน

๑. ก่อนจะทำการคน ผู้ทำการคนจะต้องสั่งเจ้าของหรือคนที่อยู่ในบ้านนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ให้ยอมให้เขาไปทำการคนโดยมีหวงห้าม และให้ให้ความสะดวกตามสมควร นอกจากนี้ในกรณีที่มีหมายก็ต้องแสดงหมาย ถ้าไม่มีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่งของผู้ทำการคน

๒. ในกรณีค้นหาสิ่งของที่หาย ถ้าพอทำได้จะให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งของนั้นหรือผู้แทนของเขาไปกับเจ้าพนักงานในการคนนั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการโต้แย้งซึ่งอาจมีขึ้นใดถ้าสิ่งของนั้นสูญสลายหรือแตกหัก

๓. ก่อนลงมือคน ให้เจ้าพนักงานผู้คนแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนและเท่าที่สามารถจะทำได้ให้คนขอหมายครอบครองสถานที่นั้นหรือบุคคลในครอบครัวของผู้นั้น หรือถ้าหากบุคคลเหล่านั้นไม่ใคร่ให้คนขอหมายบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งเจ้าพนักงานใดขอรองมาเป็นพยาน

ถ้าเป็นการคนที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ในหน้าตัวผู้นั้นมาและทำการคนขอหมายผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับ ผู้นั้นจะตั้งผู้แทนหรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มีให้คนขอหมายบุคคลในครอบครัวหรือขอหมายพยาน

ถ้าพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๒๔/๒๔๕๗ (อัยการมณฑลทหารบกที่ ๔ โจทก์ สิบโทเย็น กับพวก จำเลย) สถานที่บนขบวนรถไฟโดยสารไม่ใช่ที่สาธารณะ แต่เป็นที่สาธารณะสถาน เจ้าพนักงานสรรพสามิตคนจับผิดเงินเดือนในที่สาธารณะสถานใดโดยไมต้องมีหมายคนและไม่จำต้องคนในเวลากลางวันและแสดงความบริสุทธิ์ก่อนตาม มาตรา ๕๖, ๑๐๒

- ๓๗) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๔
- ๓๘) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๕
- ๓๙) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๒ วรรคแรก
- ๔๐) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๒ วรรคแรก

๔. ในการคนนั้นเจ้าพนักงานต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้^{๕๑}

๕. การคนจะต้องทำโดยสุภาพ ถ้าคนผู้หนึ่งต้องใหญ่หนึ่งควยกันเป็นบุคคล

วิธีปฏิบัติเมื่อคนแล้ว

๑. สิ่งของซึ่งยึดได้ในกรณีในหอหรือบรรจุกั้นหรือที่ตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ^{๕๓} ทั้งนี้เพื่อป้องกันการทำลายกั้นแก่งมิให้ไซของนั้นเป็นพยานหลักฐานได้ หรือเพื่อมิให้มีการทำลายหรือทำให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมเสียคุณค่าได้

๒. เจ้าพนักงานผู้ทำการคนจะต้องทำบันทึกรายละเอียดในการคน และทำบัญชีสิ่งของที่ตนได้พร้อมทั้งอ่านใหญ่รอบครองฟังและใหญ่ฟังลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย^{๕๔}

๓. เจ้าพนักงานที่คนโดยมีหมายคนต้องรีบส่งบันทึกและบัญชีตามข้อ ๒ พร้อมด้วยสิ่งของที่ยึดมาภาพจะส่งต่อไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กำหนดไว้ในหมาย^{๕๕}

การคนโดยไม่มีหมาย โดยเจ้าพนักงานอื่นซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนในส่งบันทึกบัญชีและสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องการสิ่งเหล่านั้น^{๕๖}

^{๕๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๔

^{๕๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง

^{๕๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๑

^{๕๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๓

^{๕๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๔ วรรคแรก

^{๕๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๗/๒๕๔๓ ขอบัญญัติในมาตรา ๑๐๒, ๑๐๓ เป็นแต่กำหนดวิธีการอัน
หนึ่งที่เจ้าพนักงานจะตองกระทำไม่ไค้มั้งค้ำว่าถ้าไม่ไค้ปฏิบัติตามนั้นแล้วจะไม้พึงเสียเลยว้าไค้คน
ของกลางไค้ที่บ้านจำเลย จริงอัยการที่ไม้มีบันทึกให้จำเลยรับรู้ไว้แล้วศาลก็จำของระมัดระวัง
พยานบุคคลที่ไค้ทักนำสืบในขอไค้ของกลางที่บ้านจำเลย แถ่ถ่าพยานบุคคลของไค้ทักฟังไค้โดย
ปราศจากระวางสงสัยว้าจิมของกลางไค้ที่บ้านจำเลยแล้วศาลก็ยอมฟังเพื่อประโยชน์การลงโทษ
จำเลยไค้

อำนาจของเจ้าพนักงาน

การค้นในที่รโหฐานบางครั้งผู้ครอบครองสถานที่อาจทำการขัดขวางมิให้การค้นกระทำ
ไปไค้หรือกระทำไปไค้ตลอด คั้งนั้นกฎหมายจึงบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในกรณีนี้

๑. ถ้ามีการขัดขวางมิยอมให้เจ้าพนักงานเข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะใช้กำลัง
ไค้ และถ้าเป็นกรณีจำเป็นจะทำลายประตูบาน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่าง
อื่นก็ไค้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕/๒๕๔๕ ตามมาตรา ๕๔ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะเข้าค้นในที่
รโหฐานจะตองสั่งเจ้าของหรือคนที่อยู่ในบ้านนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นไค้ยอมให้เขาไปเสีย
ก่อน ถ้าเขาไม้ยอมจึงใช้กำลังเพื่อเขาไปไค้ ถ้าไม้มีคนอยู่ (ถ้ามีคนอยู่แต่ไม้ยอมรับรู้เป็นอีก
เรื่องหนึ่ง) เจ้าพนักงานจะตองเขาไปคนไค้โดยมิไค้รับอนุญาตจากผูไค้คั้นคั้งนี้การกระทำของ
เจ้าพนักงานนั้นยอมมีมูลความผิดฐานบุกรุก

๒. ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว้าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งคนหรือจะถูกคนจะขัดขวางถึงกับทำ
ให้การค้นไรผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นไว้หรือไค้ไค้ในความดูแลของเจ้าพนักงาน
ในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำการค้นนั้นไรผล

๕๓

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๔ วรรคสอง

๕๔

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๐ วรรคแรก

๓. ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ติดข้องการพบชุกซ่อนไว้ในร่างกาย
เจ้าพนักงานผู้คนมีอำนาจคนตัวผู้นั้นได้ตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๕

เหตุอันควรสงสัยตามขอ ๒, ๓ นั้นสังเกตจากกิริยาอาการ วาจา หรือพฤติกรรม
อื่นอันเป็นข้อเท็จจริง

การค้นในที่สาธารณะ

การค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะจะกระทำมิได้ยกเว้นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็น
ผู้ค้นในกรณี

(๑) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการ
กระทำความผิด เช่นมีปืนสำหรับใช้ปล้นทรัพย์

(๒) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด
เช่นกระเป๋าสตางค์ที่ได้จากการชิงทรัพย์

(๓) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองซึ่งมีไว้เป็นความ
ผิด เช่นมีเฮโรอีนในครอบครอง

นอกจากนี้เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับมีอำนาจคนตัวผู้ต้องหาและบุคคลอื่นของต่างๆ
ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

ที่นำสังเกตคือเจ้าพนักงานผู้ทำการค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะนั้นกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่า
จะต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ดังนั้นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือ
ตำรวจชั้นผู้น้อยก็มีอำนาจที่จะทำการค้นได้แต่การค้นนั้นจะต้อง เขาขอยกเว้นดังกล่าวแล้วจึงจะ
เป็นการค้นที่ชอบด้วยกฎหมาย

๔๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง

๕๐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๕ วรรคแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๐/๒๔๕๒ (อัยการเชียงใหม่ โจทก์ พลตำรวจเมือง สุชนัด จำเลย)
วินิจฉัยว่า ตำรวจที่ตำรวจราชการไปตรวจทางท้องถนนนั้นคงมีอำนาจตรวจคนตัวบุคคลในที่สาธารณะสถาน
ใดก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๖ แมงการตรวจคนนั้นอยู่นอกท้องที่ของชนก
ตาม

ตำรวจราชการไปทางท้องที่ทำการคนผู้พกสนับมือแล้วเอาสนับมือนั้นเสียและไม่นำตัว
ผู้พกสนับมือส่งตอพนักงานเจ้าหน้าที่ยอมมีความผิดตามมาตรา ๑๓๑ และ ๑๕๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘๒/๒๕๐๓ (อัยการนครราชสีมา โจทก์ นายท สิริสุระน้อยกับพวก
จำเลย) วินิจฉัยว่า คนจำเลยกับพวกขณะเป็นสมาชิกที่หลังสถานีรถไฟ โดยผู้คนเป็นเจ้าพนักงาน
ตำรวจ ได้ติดตามคนรายปลนทรัพย์ที่มีขามทองที่มาและใครร่วมกับตำรวจท้องที่ทำการติดตามและมี
เหตุสงสัยอันควรที่จะทำการคน คือสงสัยว่าจะมีอาวุธปืนและของผิดกฎหมาย เช่นนี้ทำการคนจำเลย
ได้ไม่จำต้องมีหมายคน

ในเรื่องการคนผิดกฎหมายฝรั่งเศสผู้ปฏิบัติไว้คดีคล้ายคลึงกับของไทย กล่าวคือการคน
นั้นนายตำรวจจะคนเคหะสถานและยึดหลักฐานทาง ๆ ใดต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้มีสิทธิ
เกี่ยวข้อง (interestée) การให้ความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือเขียนด้วยมือของผู้ให้
ความยินยอมนั้น ถ้าผู้ให้ความยินยอมเขียนหนังสือไม่ได้ ตำรวจต้องทำบันทึกการให้ความยินยอม
นั้นไว้ การเขียนต้องเขียนข้อความว่า "ข้าพเจ้าทราบที่ข้าพเจ้ามีอำนาจชี้ขวางใดแต่
ข้าพเจ้ายินยอมให้ทำการตรวจคนและยึดตามที่เห็นว่า เป็นประโยชน์แก่การสอบสวนที่กำลังกระทำ
นี้"

การตรวจคนในฝรั่งเศสห้ามทำในระหว่าง ๓ ทุ่มถึง ๖ โมงเช้า เว้นแต่จะได้รับความ
ยินยอม และต้องทำต่อหน้าบุคคลที่อยู่ในบ้านนั้น แต่ตามบุคคลซึ่งกล่าวไม่สามารถอยู่ของทำต่อ

๕๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๘๖ วรรค ๒

๕๒ โกลเมน กัทธภิรมย์, เรื่องเดิม.

๕๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๘๖ วรรค ๓

หน้าผู้แทนของบุคคลดังกล่าว ถ้าไม่มีผู้แทนก็ต้องทำต่อนามบุคคลสองคนซึ่งนายตำรวจฝ่ายคดีเชิญมา
เป็นพยานและต้องไม่เป็นผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชาของนายตำรวจฝ่ายคดี

การคนจะฟ้องเคารพสิทธิในความลับเนื่องจากอาชีพและสิทธิในการสูคดี เช่น ถ้าคนบ้าน
ทนายความจะฟ้องให้ทนายทนายความไปเป็นพยานด้วย ถ้าตรวจคนเอกสารผู้พิพากษาผู้เคี่ยวเท
นนท์มีอำนาจตรวจดูข้อความในเอกสารที่คนพบ

ผู้พิพากษาไต่สวนเมื่ออำนาจยึดวัตถุและ เอกสารที่คนพบและ ปรากฏว่าเป็นประโยชน์ในการ
พิสูจน์ความจริง และมีอำนาจยึดจดหมายที่มาถึงหรือไปจากผู้ต้องหา

การคนนี้กฎหมายฝรั่ง เศษเคารพสิทธิและความลับเนื่องจากอาชีพของผู้ถูกคนแต่ของไทย
การคนไม่ค่อยจะคำนึงถึงสิทธิและ เรื่องส่วนตัวของผู้ถูกคน ถ้าเป็นคดีที่ครึกโครม ความลับในสิ่งที่
เจ้าพนักงานคนพบทั้งไม่อาจจะเปิดเผย เช่น เป็น เรื่องส่วนตัวแต่ก็จะถูกถ่ายทอดไปยังสื่อมวลชน
เช่นหนังสือพิมพ์นั้นเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกคนจึงควรที่จะมีมาตรการป้องกันในเรื่อง
นี้ด้วย

ดังใดกล่าวแล้วว่าการคนเป็นการ กระทบกระ เเทือนต่อสิทธิและ เสรีภาพในทรัพย์สินและ
ตัวบุคคลผู้ถูกคน ไม่ว่าจะการคนจะเป็นการคนในที่รโหฐานหรือในที่สาธารณะก็ตาม การคนในที่
รโหฐานผู้เป็น เจ้าของสถานที่ที่จะถูกคนมีสิทธิที่จะต่อสู้ขัดขวางมิให้เจ้าพนักงาน เขาค้นถาปรากฏ
ว่าเป็นการคนโดยไม่มีหมายคนและ เจ้าพนักงานผู้คนไม่มีอำนาจที่จะคนใด เช่นไม่ใช้พนักงานฝ่าย
ปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ นอกจากนั้นถ้าเจ้าพนักงานผู้คนทำการคนโดยไม่มีอำนาจตามที่กฎหมาย
บัญญัติไว้ เขาจะมีความผิดฐานบุกรุก และถ้าการคนนั้นทำให้ทรัพย์สินเสียหายเขาจะมีความผิดฐาน
ทำให้เสียทรัพย์สินอีกด้วย ดังนั้นควรที่จะพิจารณาศึกษาถึงอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติให้ไว้ให้ละเอียด
รอบคอบก่อนที่จะทำการคน ส่วนการคนในที่สาธารณะนั้น ผู้คนควรที่จะเคารพในสิทธิ เสรีภาพและชื่อ
เสียงของผู้ถูกคน นั่นคือผู้คนต้องทำการคนเมื่อปรากฏจากการสืบสวนอย่างแน่ชัด เสียก่อนหรือจาก

พฤติการณ์และสิ่งแวดล้อมปรากฏว่าผู้นั้นจะมีสิ่งของที่ผิดกฎหมายไว้ในครอบครองแล้วจึงจะทำการค้น

๓. หมายขัง (Warrant of Detention)

(ในระหว่างการสอบสวนนั้นกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน และในบางกรณีการสอบสวนไม่อาจทำให้สำเร็จลงได้ภายในระยะเวลาดังกล่าวจึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก และเพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายจึงบัญญัติว่าการออกหมายขังจะต้องเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะซึ่งถ้าพนักงานสอบสวนจำเป็นที่จะต้องขังผู้ต้องหาต่อไปอีกเจ้าพนักงานสอบสวนก็ขอที่จะขออำนาจศาลสั่งขังได้ และเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าคำร้องขอนั้นมีเหตุสมควรที่จะสั่งขังหรือไม่

อายุความหมายขัง หมายขังคงใช้ได้อยู่นานกว่าจะไต่เพิกถอนโดยออกหมายปล่อยหรือออกหมายจำคุกแทน

> ประเทศอังกฤษ หมายขัง (Warrant of Committment) เป็นคำสั่งลายลักษณ์อักษรซึ่ง เจ.พี. เป็นผู้ออก สั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี เรือนจำตามที่ถูกกล่าวไว้ในหมาย ในกรณีซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจจะสั่งให้คุมตัวบุคคลซึ่งถูกกล่าวหาหรือถูกพิพากษาว่าได้กระทำความผิดไปส่งยัง เรือนจำหรือที่คุมขังหรือถ้าบุคคลนั้นหลบหนีก็ให้จับตัวและนำตัวส่งสถานที่ดังกล่าว ในกรณีที่ออกให้แก่ผู้บัญชาการ เรือนจำหรือพัศดีก็สั่งให้ผู้บัญชาการ เรือนจำหรือพัศดีรับตัวผู้นั้นไว้กักขังตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้

ประเทศฝรั่งเศส หมายขัง (Mandat de Dépôt) จะออกได้เมื่อผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจผู้พิพากษาแล้วซึ่งอาจมาโดยศาลนัดหรือโดยหมายให้นำตัวมา หมายขังจะออกก่อนที่ผู้พิพากษา

๕๕ - ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคท้าย
๕๖ กิ่ง ภาไชย, เรื่องเดิม, หน้า ๒๐

ใดสอบตามปากคำผู้ต้องหาไม่ได้ เมื่อออกหมายจับแล้วจะบันทึกไว้ในสำนวนด้วย และจะออกหมายจับใดต่อเมื่อความผิดนั้นมีโทษปานกลาง (จำคุกเกินกว่า ๒ เดือน ปรับเกินกว่า ๒,๐๐๐ ฟรังก์ขึ้นไป) หรือโทษที่สูงกว่า^{๕๗}

๔. หมายปล่อย

ผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมตามหมายจับนั้นอาจได้รับการปล่อยให้เป็นอิสระชั่วคราวหรือตลอดไปได้ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวโดยอำนาจของพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะสั่งปล่อยได้โดยไม่ต้องมีหมายปล่อยแต่การควบคุมขึ้นอยู่กับอำนาจของศาล ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยจะต้องเป็นศาลและต้องมีหมายปล่อย

การปล่อยผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนที่ออกซึ่งตามหมายจับของศาลนั้นหมายปล่อยจะออกได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อศาลสั่งปล่อยชั่วคราว ซึ่งศาลจะสั่งปล่อยเมื่อการซึ่งครบกำหนดเวลาตามที่ศาลสั่งจับ เจ้าหน้าที่จะต้องรายงานศาลเพื่อให้ศาลออกหมายปล่อย

(๒) เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนขอให้ศาลปล่อยโดยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขังไว้ในระหว่างสอบสวน ในการสอบสวนเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนเห็นว่าหลักฐานที่จะสั่งฟ้องมีไม่เพียงพอ ครั้นจะขังผู้ต้องหาต่อไปอีกจะไม่ได้หลักฐานเพิ่มเติม หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาต้องขังตามความผิดอื่นอีกความผิดหนึ่งจึงไม่จำเป็นต้องขังผู้ต้องหาที่นั้นอีก

^{๕๗} โกเมน ภัทรภิรมย์, คร. เรื่องเดิม.

^{๕๘} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๒ (๑)

^{๕๙} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๒ (๒)

(๓) เมื่อพนักงานอัยการร้องต่อศาลว่าโดยพฤติการณ์สอบสวนแล้วโดยคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา^{๖๐} เป็นเรื่องการสอบสวนถึงที่สุดแล้วพนักงานสอบสวนส่งคดีไปให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งฟ้อง พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้อง การคุมขังผู้ต้องหาที่คงสิ้นสุดลงจึงเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะร้องต่อศาลให้ศาลปล่อยผู้ต้องหาไป

(๔) เมื่อพนักงานอัยการไม่ฟ้องผู้ต้องหาในเวลา^{๖๑} ที่ศาลกำหนด การขังผู้ต้องหา^{๖๒} ตามหมายขังในบางกรณีศาลจะกำหนดเวลาให้อัยการฟ้อง ถ้าอัยการไม่ฟ้องตามกำหนดเวลาศาลมีอำนาจที่จะปล่อยผู้ต้องหาได้

การควบคุมโดยพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๔๗ ในระหว่างการควบคุมและการขังโดยหมายขังนั้นผู้ต้องหาอาจได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยการประกันได้โดยไม่ต้องมีหมายศาลแต่อย่างใด

เนื่องจากการขังเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องหาโดยตรงถึงขั้นกรณีที่จะปล่อยผู้ต้องหาได้ตามหมายปล่อยแล้วจะต้องรีบจัดการโดยพลัน^{๖๒}

๒. สิทธิระหว่างการดำเนินการสอบสวน

๒.๑ การควบคุมผู้ต้องหา

เมื่อผู้ต้องหาถูกจับแล้วในบางกรณีเป็นการจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ สำหรับคำนิยามของคำว่า "ควบคุม" นั้นมาตรา ๒ (๑) ให้ไว้ว่า "หมายความถึงการควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน" การควบคุมจึงมีลักษณะ เป็นการทำให้เสรีภาพของผู้ต้องหาถูกจำกัดลงโดยการควบคุมของพนักงานสอบสวนนั้นเป็นยาวอยู่จนกว่าจะมีการปล่อยชั่วคราว

^{๖๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๒ (๓)

^{๖๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๒ (๔)

^{๖๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๖

๒.๑.๑ ผู้มีอำนาจควบคุม แยกเป็น ๓ ฝ่าย คือ

(๑) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งอาจจะเป็นผู้ที่ทำการจับซึ่งเมื่อจับผู้ต้องหาได้แล้วจะต้องควบคุมผู้ถูกจับเพื่อนำไปส่งแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจประจำท้องที่ทำการจับ เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจที่จะควบคุมผู้ถูกจับได้เมื่อทำการสอบสวน และในบางกรณีผู้ต้องหาอาจจับมีอำนาจที่จะควบคุมผู้ถูกจับได้เมื่อผู้ต้องหาจับต้องการตัวผู้ถูกจับไว้เพื่อดำเนินการสอบสวน (มาตรา ๔๓, ๔๔)

(๒) พนักงานสอบสวน มาตรา ๑๓๖ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะควบคุมตัวผู้ถูกจับได้

(๓) ราษฎร กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่ราษฎรที่จะควบคุมผู้ถูกจับได้แต่ในบางกรณีเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่ราษฎรทำการจับแล้วจำเป็นต้องควบคุมผู้ถูกจับเพื่อนำไปส่งยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แตรราษฎรจะควบคุมได้เฉพาะในระหว่างนำตัวผู้ถูกจับไปส่งเท่านั้น ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๓/๒๔๘๖ (อัยการภูเขียว โจทก์ นายบุญมา โชคนัดพิทย จำเลย) เมื่อราษฎรได้รับคำร้องขอจากเจ้าพนักงานผู้จับให้นำตัวผู้ถูกจับไปส่งยังที่ทำการพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ราษฎรกระทำการดังกล่าวได้โดยถือว่าเป็นการควบคุมภายใต้อำนาจของเจ้าพนักงานผู้จับ

นอกจากนี้ราษฎรในฐานะเป็นนายประกันมีอำนาจจับผู้ต้องหาที่มีประกันและหลบหนีเมื่อจับได้แล้วต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาเพื่อนำไปส่งยังเจ้าพนักงาน

๒.๑.๒ วิธีควบคุม

ป.ว.อ.มาตรา ๔๖ บัญญัติไว้ว่า ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนี

วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ให้ใช้มาตรการบางอย่างแก่ผู้ควบคุมนั้นนี้เพียงเพื่อป้องกันมิให้เขาหลบหนีเท่านั้น ดังนั้นมาตรการที่จะใช้จึงจำต้องใช้อย่างระมัดระวังและไม่เป็นกักรเกินกว่าจำเป็นอีกด้วย เพราะถ้าผู้ควบคุมใช้วิธีการเกินกว่าจำเป็นแล้วผู้ควบคุมอาจมีความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียต่อเสรีภาพได้ ส่วนอย่างไรจึงจะถือว่าไม่เป็นการเกินกว่าจำเป็นนั้นต้องพิจารณา

จากพฤติการณ์ สิ่งแวดล้อม หรือสถานะของผู้ถูกควบคุมเป็นหลัก วิธีที่จะใช้กับผู้ถูกควบคุมนั้นถ้าผู้
ทำการควบคุมเป็นพนักงานตำรวจโดยปกติมิใช่ใญ่กุญแจมือ

- คำพิพากษาศาลฎีกาตัวอย่างที่พิพากษาเกี่ยวกับการใช้มาตรการควบคุมเกินกว่าจำเป็นคือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๘/๒๔๔๑ ผู้ถูกจับแสดงว่าจำไม่เคารพตอกำนันผู้ทำการตามหน้าที่
ที่กำนันเห็นว่า เป็นความผิดจึงจับกุมตัวแล้วตามโซ่ไว้ วินิจฉัยว่ากำนันมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยว
กักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะการตามโซ่มิใช่ทำเพื่อป้องกันการหลบหนี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๓๐/๒๔๔๒ ผู้ถูกจับกระทำผิดฐานฝ่าฝืนพระราชบัญญัติรถยนต์ และ
พระราชบัญญัติการจราจร นายตำรวจผู้จับสั่งให้จับและใส่กุญแจมือทั้งกำข้อมือให้ประกันโดยมีเจตนาที่
จะให้ผู้ถูกจับได้รับความอับยศและปราศจากความอิสระ นายตำรวจผู้จับมีความผิดฐานทำให้เสื่อม
เสียอติสรภาพ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๐/๒๔๔๕ (นายลิม ขาวงาม กับพวก โจทก์ นายณัน ขาวงาม
กับพวก จำเลย) มีพฤติการณ์แสดงว่าผู้ต้องหาในคดีลักทรัพย์ไม่หลบหนี แต่ผู้จับใช้วิธีตามโซ่ผู้ต้อง
หา ผู้จับมีความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอติสรภาพ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๔๔/๒๕๐๑ (นายยอดคำ ศรีวิชัย โจทก์ นายพงษ์เดช จงกต
กับพวก จำเลย) วินิจฉัยว่า การควบคุมผู้ต้องหา ผู้ควบคุมต้องที่เคราะห์ที่ไม่ใช้วิธีเกินกว่าที่จำ
เป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น หากใส่กุญแจมือรอยโซ่ผู้ต้องหาไว้เพื่อมิให้เขาหลบหนี แต่
เพื่อให้ไคอาย แม้จะไม่เจตนากดดันแกลงเป็นส่วนตัวหากเพื่อปราบปรามเจ้ามือสลากรับรวบก็
เป็นความผิดตามกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๕ (ใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ ตามฟ้องอาจผิดฐาน
ทำให้เสื่อมเสียอติสรภาพไคอวย)

๒.๑.๓ ระยะเวลาในการควบคุม

แม้กฎหมายจะให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะควบคุมผู้ต้องหาไคก็ตามแต่กฎหมาย
ก็หาไคให้อิสระแก่เจ้าพนักงานที่จะทำการควบคุมไคตามอำเภอใจไม่ กำหนดระยะเวลาในการ
ควบคุมนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของความผิด โทษของความผิด ซึ่งมาตรา ๔๗ บัญญัติไว้ว่า "ห้ามมิให้
ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี"

ในกรณีซึ่งเป็นการผิดสัญญา หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดสัญญาจะ
ควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าที่เวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขายู่ที่
ไหนเท่านั้น

ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่า ๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของ
พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้า
ในกำหนดเวลา ๔ ชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือมีเหตุจำเป็น
อย่างอื่น จะมีเวลาเกินกว่า ๔ ชั่วโมงก็ได้เท่าเหตุจำเป็นแต่มิให้เกิน ๗ วัน..."

ลักษณะของความผิด ความหนักเบาของความผิดเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาพิจารณาถึง
ระยะเวลาที่จะควบคุมผู้ต้องหา กล่าวคือ

(ก) ในกรณีซึ่งเป็นการผิดสัญญา หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดสัญญา—
โทษจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าที่เวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่เขายู่ที่
ไหนเท่านั้น

ความผิดสัญญา คือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑
พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๒๓}

เนื่องจากความผิดสัญญาเป็นการผิดเบา ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นในที่ที่จะควบคุม
ผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็น คือเมื่อใดก็ตามที่เขาเป็นใคร ชื่ออะไร อยู่ที่ไหน ก็เป็นการเพียงพอ
แล้ว และคำให้การของผู้ถูกจับนั้นต้องให้แก่พนักงานสอบสวนซึ่งหมายความว่าถ้าผู้จับไม่ใช่พนักงาน
สอบสวนผู้จับจะต้องรีบนำตัวผู้ถูกจับไปส่งยังพนักงานสอบสวนทันที จะหน่วงเหนี่ยวชักช้าไม่ได้

(ข) กรณีความผิดที่ไม่ใช่สัญญา กฎหมายแบ่งระยะเวลาในการควบคุมไว้ ๒ ระยะ
คือ ๔ ชั่วโมง กับ ๗ วัน หมายความว่าถ้าภายใน ๔ ชั่วโมงพนักงานสอบสวนไม่สามารถที่จะ
สอบสวนเสร็จหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่จำต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้นานเกินกว่า ๔ ชั่วโมงแล้ว

๒๓

กฎหมายให้อำนาจที่จะควบคุมต่อไปได้อีกไม่เกิน ๗ วัน ระยะเวลาที่ควบคุมนั้นไม่นับรวมถึงระยะเวลาที่ใช้สำหรับเส้นทางและระยะเวลา ๗ วันนั้นก็ไม่ได้นิยามความว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจควบคุมได้ทั้ง ๗ วัน ถ้าการสอบสวนสิ้นสุดลงก่อน ๗ วัน หรือไม่มีเหตุจำเป็นอื่นใดอีกที่จะควบคุมผู้ต้องหาไว้แม้ว่าการสอบสวนจะยังไม่เสร็จสิ้นก็ตาม พนักงานสอบสวนจะตองปล่อยตัวผู้ต้องหาทันที มิฉะนั้นแล้วจะมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังหรือใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางมิชอบได้ เพราะฉะนั้นการที่จะพิจารณาว่าอย่างไร จึงจะเรียกว่าเป็นเหตุจำเป็นอย่างอื่นจึงตองพิจารณาจากพฤติการณ์ของคดีแต่ละคดีไป ตัวอย่างเช่น บางคดีผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพลดลปล่อยตัวผู้ต้องหาไปแล้วผู้ต้องหาอาจไปชมชู้พยานมิให้ใ้การใด เช่นนี้พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะควบคุมผู้ต้องหาต่อไปได้

ถ้าในระหว่าง ๗ วันที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะควบคุมผู้ต้องหาได้นั้น การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นหรือยังจำเป็นตองควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก พนักงานสอบสวนอาจทำคำร้องยื่นตอสศาลขอให้ศาลพิจารณาสั่งขังผู้ต้องหาไว้ตอไปอีกได้ หรือตอการสอบสวนเสร็จสิ้นและไ้มอบเรื่องให้พนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาปล่อยผู้ต้องหา แต่พนักงานอัยการเห็นสมควรที่จะทำการสอบสวนเพิ่มเติม พนักงานอัยการอาจทำคำร้องยื่นตอสศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งขังผู้ต้องหาต่อไปก็ได้

๒.๒ การฝากขังตอสศาล

อำนาจของศาลในการสั่งขัง ป.ว.อ.มาตรา ๘๗ วรรค ๕, ๖, ๗ บัญญัติถึงอำนาจศาลในการสั่งขังผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนซึ่งกำหนดเวลาในการขังนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของความผิด กล่าวคือ

“ในกรณีความผิดอาญาที่ใดกระทำความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียวมีกำหนดไม่เกิน ๗ วัน”

“ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า ๖ เดือน แต่ไม่ถึง ๑๐ ปี หรือปรับเกินกว่า ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งตองไม่เกิน ๑๒ วัน และรวมกันทั้งหมดตองไม่เกิน ๔๔ วัน”

“ในกรณีความผิดปกติที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับกักขัง หรือไม่กักขัง ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน ๑๖ วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน ๔๔ วัน”

ในการสั่งขังนั้นศาลจะสั่ง เกินคำขอของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ได้ เช่น พนักงานสอบสวนทำคำร้องขอให้ศาลสั่งขังผู้ต้องหาต่ออีก ๕ วัน ศาลจะสั่งขังได้ ๕ วัน หรือน้อยกว่านั้นก็ได้ แต่จะสั่งขังเกิน ๕ วันไม่ได้ และถ้าศาลพิจารณาดูเห็นว่าไม่มีเหตุจำเป็นในที่จะสั่งขังผู้ต้องหา ศาลจะไม่สั่งขังก็ได้ และคำสั่งของศาลถือว่าเป็นยุติจะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒๕/๒๕๕๖ (อัยการปากหมี่ โจทก์ นายลาภ ชนะพงษ์ จำเลย) คำสั่งศาลไม่อนุญาตให้ซึ่งผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนต่อไปเพราะเห็นว่าไม่มีความจำเป็นนั้น ผู้ร้องขอให้ซึ่งจะอุทธรณ์ฎีกาต่อไปไม่ได้ เหตุผลตาม ป.ว.อ.มาตรา ๘๗ ที่บัญญัติให้พนักงานสอบสวนควบคุมผู้ต้องหา หรือให้ศาลออกหมายซึ่งผู้ต้องหาไว้ได้มีกำหนดระยะเวลาเป็นชั้น ๆ ตามความผิดนั้นเป็นบทบัญญัติคุ้มครองผู้ต้องหาให้มีผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือกักขังนานเกินสมควรแก่เหตุและความจำเป็นที่จะซึ่งแล้วก็ไม่เป็น เหตุที่จะอุทธรณ์ฎีกาเพื่อให้ซึ่งผู้ต้องหาต่อไปอีก เพราะพนักงานสอบสวนอาจฟ้องร้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลได้เมื่อคดีมีมูล เหตุนี้จึงพิพากษาให้ยกฎีกาผู้ร้อง

เมื่อศาลสั่งขังผู้ต้องหาครบ ๔๔ วันแล้ว เจ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะขอให้ศาลสั่งขังต่อไปอีกไม่ได้ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๕/๒๕๕๑ (อัยการกรมอัยการ-โจทก์ นายมังกร หรือ นาย สุขใจ จำเลย) วิจัยชี้ว่า ในเวลายื่นฟ้องคดีอาญาอัยการโจทก์จะต้องนำตัวจำเลยมาส่งศาล ถ้าไม่นำตัวจำเลยมาศาลย่อมไม่รับประทับฟ้อง ไม่วาจะหมดอำนาจจับมาควบคุมระหว่างสอบสวนหรือไม่

ในคดีอาญาถ้าศาลรับฟ้องและออกหมายจับก็ย่อมเป็นการยึดอายุความอัน เป็นผลร้ายแก่จำเลย ผู้ต้องหาถูกจับตัวมาสอบสวนถามปากคำแล้วปล่อยตัวไปวันหลังได้ผลก็ฐานใหม่ เจ้าพนักงานก็ย่อมจับได้อีก

เมื่อขอให้ศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนจนครบกำหนดแล้วจะขอให้ศาลสั่งขังอีกไม่ได้
ในกรณีที่เจ้าพนักงานหม่อมอำนาจจับมาควบคุมระหว่างสอบสวนนั้นเจ้าพนักงานมีอำนาจจับตัวมา
เพื่อส่งฟ้องต่อศาลได้ และจะควบคุมได้เพียงเท่าที่จำเป็นในการนำตัวมาส่งศาลเท่านั้นจะควบคุม
เพื่อเหตุอื่นเช่นสอบสวนต่อไปหรือรอฟ้องงานอัยการสั่งฟ้องไม่ได้

เป็นหน้าที่ของศาลที่จะพิจารณาถึงลักษณะของความผิดของผู้อยู่ต้องหาเพื่อประกอบใน
การสั่งขัง นอกจากนี้ศาลยังต้องรับฟังคำคัดค้านของผู้อยู่ต้องหาในเรื่องการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้ว
ไม่มีความจำเป็นใดที่จะต้องควบคุมคนต่อไปอีก อีกประการหนึ่งถ้าผู้อยู่ต้องหาขอให้ศาลสั่งขังขาดอำนาจ
การควบคุมตัวผู้อยู่ต้องหาแล้วต่อมาฟ้องขอให้ศาลสั่งขัง เช่นนี้ถือว่าพนักงานสอบสวนควบคุมผู้อยู่ต้องหา
โดยมิชอบศาลก็ไม่ควรที่จะอนุญาตให้ขังต่อ

การขังผู้อยู่ต้องหาในระหว่างสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนนั้นผู้อยู่ต้องหาจะถูกควบคุมอยู่ที่
ห้องขังบนสถานีตำรวจแต่อาจเป็นการขังโดยคำสั่งศาลแล้วผู้อยู่หาจะถูกควบคุมหรือที่เรียกว่าฝาก
ขังที่เรือนจำกลางพิเศษกรุงเทพมหานคร ในกรณีที่ผู้อยู่หากระทำผิดในกรุงเทพมหานคร แต่
ผู้อยู่หากระทำผิดในต่างจังหวัดเขาจะถูกควบคุมตัวในเรือนจำพิเศษประจำจังหวัดนั้น ๆ แต่ทั้งนี้
ผู้อยู่หาจะถูกควบคุมรวมกับนักโทษผู้ถูกพิพากษาว่าได้กระทำผิดแล้วแต่ผู้อยู่หาจะถูกปฏิบัติแตกต่าง
จากนักโทษเช่นไม่ต้องทำงานในเรือนจำ มีสิทธิที่จะพบทนายความเป็นการส่วนตัวได้

การควบคุมผู้อยู่หา ป.ว.อ. ได้ให้สิทธิผู้อยู่หา หรือสามีภริยา หรือญาติ หรือผู้
เกี่ยวข้องที่จะร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลปล่อยถ้าปรากฏว่าการควบคุมนั้นเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎ
หมาย ในมาตรา ๕๐ ที่ว่า "เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมายหรือถูก
จำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล บุคคลเหล่านั้นมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลปล่อย" คือ

- (๑) บุคคลที่ถูกเขาเช่นนั้น
- (๒) สามีภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง
- (๓) พนักงานอัยการ
- (๔) ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือทัณฑี

เมื่อได้รับคำร้องเช่นนี้ให้ศาลหมายเรียกเจ้าพนักงานหรือบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดการ
 ความคุม ขัง หรือจำคุก และผู้ที่ถูกคุมขัง ขัง หรือจำคุก มาพร้อมกัน ถ้าเป็นที่พอใจศาลว่าการ
 ความคุมหรือการขังนั้นผิดกฎหมาย หรือการจำคุกนั้นผิดจากคำพิพากษา ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวนั้น
 ไป" นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ก็มีบัญญัติในเรื่องนี้ไว้
 ในมาตรา ๓๓ วรรคสุดท้ายว่า "ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี พนักงานอัยการ
 ก็ดี บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ดี มีสิทธิร้องต่อศาลทองที่ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา
 ว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียว
 โดยด่วน และถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน
 และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่พอใจศาลไม่ไต่สวนว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลสั่งปล่อย
 ตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที" และใน Habeas Corpus ของอังกฤษก็มีบัญญัติเช่นเดียวกัน

การควบคุมผู้ต้องหาถือว่าเป็นวิธีการที่ค่อนข้างจะรุนแรงสำหรับผู้ต้องหาเพราะการควบคุม
 หมายถึงการทำให้หมดอิสระภาพและยังทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของผู้ถูกควบคุมอีกด้วย ไม่ว่า
 ผู้ต้องหาจะกระทำผิดจริงหรือไม่ยอมต้องได้รับความกระทบกระเทือนจากการถูกควบคุมเสมอ
 ดังนั้นจึงควรที่จะพิจารณาแก้ไข ป.ว.อ. มาตรา ๔๗ เพื่อลดระยะเวลาในการควบคุมให้เหมาะสม
 กับยุค สมัย ในปัจจุบันและอนาคต

กฎหมายฝรั่งเศสคำนึงถึงเรื่องนี้มาก ป.ว.อ. มาตรา ๑๒๒, ๑๓๑ และ ๑๓๕ อนุญาตให้
 ควบคุมผู้ต้องหาได้เฉพาะคดีที่เป็น Crime หรือ delit ซึ่งมีโทษจำคุก ห้ามไม่ให้ควบคุม
 คุมตัวผู้ต้องหาในคดีที่มีเพียงโทษปรับหรือจำคุกในคดี Contravention

๓. การบันทึกข้อความ (Note)

ในการสอบสวนสิ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องทำก็คือการบันทึกข้อความซึ่งหมายความว่าถึงขั้น-
 สือที่พนักงานสอบสวนจดไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งบันทึกการร้องทุกข์และคำ-
 กล่าวโทษด้วย

๖๕ จีรพัทธ์ รัชมิตต์, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๕๕, หน้า ๕๐
 ๖๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา ๒ (๒๐)

เมื่อพนักงานสอบสวนทำบันทึกข้อความเสร็จ พนักงานสอบสวนจะกองอ่านข้อความในบันทึกใหญ่ที่เกี่ยวข้องของทราบเพื่อใหญ่ที่เกี่ยวข้องของลงลายมือชื่อรับรองข้อความนั้น ๆ เช่นคำให้การพยานต้องให้พยานลงนาม คำให้การผู้ต้องหาต้องใหญ่ของหาลงนาม เป็นต้น

การลงลายมือชื่อรับรอง ทั้งผู้ทำบันทึกและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องลงลายมือชื่อรับรองบันทึกข้อความนั้น แต่ในบางกรณีอาจไม่มีการลงลายมือชื่อรับรองในบันทึกข้อความก็ได้ ซึ่งอาจเกิดได้ ๒ กรณี คือ

(๑) ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้เพราะพิการหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถเขียนหนังสือได้หรือไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ เช่นนี้กฎหมายบัญญัติให้ "พิมพ์ลายนิ้วมือ" หรือลง "แกงไต" แทน

(๒) ไม่ยอมลงลายมือชื่อ อาจเกิดขึ้นได้กับผู้ที่เกี่ยวข้องไม่พอใจในบันทึกนั้นจึงไม่ยอมลงลายมือชื่อรับรองซึ่งเจ้าพนักงานผู้ทำบันทึกจะบังคับใหญ่ในลงลายมือชื่อไม่ได้ เพราะถือว่าการลงลายมือชื่อเป็นเสรีภาพของบุคคลที่จะกระทำหรือไม่ก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วเจ้าพนักงานผู้ทำบันทึกของบันทึกหรือรายงานเหตุไว้

การลงลายมือชื่อในคำให้การควรที่กฎหมายจะให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะให้มิบุคคลอื่นที่อาจจะเป็นทนายความ หรือญาติพี่น้อง คนใดคนหนึ่งมีส่วนร่วมรู้เห็นในข้อความที่พนักงานสอบสวนอ่านให้ฟังก่อนการลงลายมือชื่อ แมว่าการลงลายมือชื่อจะเป็นเสรีภาพของบุคคลที่จะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ก็ตามแต่ถ้าเป็นกรณีผู้ต้องหาที่เป็นชาวบานธรรมดา ๆ ที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ไม่มีความรู้ โดยปกติก็ไม่กล้าที่จะโต้เถียงอยู่แล้วยังถ้าถูกพนักงานสอบสวนข่มขู่หรือหวานลอมแล้ว ผู้ต้องหาอาจลงลายมือชื่อรับสารภาพไม่ฟังๆ ที่ตนบริสุทธิ์ก็ได้ ซึ่งคำให้การรับสารภาพนี้จะมีผลเสียแก่ผู้ต้องหามากที่สุดคือทำให้คดีแพ้ไปแล้วเกือบ ๕๐ % เพราะในชั้นพิจารณาของศาลผู้ต้องหาจะกองอ้างเหตุผล พยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ศาลเชื่อว่าการลงชื่อรับสารภาพนั้นทำไปโดยไม่เต็มใจหรือโดยรู้เท่าไม่ถึงการ

* ๒.๔ การขอปรึกษาทนาย

ในฐานะผู้ต้องหาแล้วบุคคลที่จะเขาข้างหรือเป็นฝ่ายเดียวกับผู้ต้องหาในการให้คำ
แนะนำปรึกษา ที่จะ เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหามากที่สุดก็มีเพียงผู้เดียวก็คือทนายความของผู้ต้องหานั้นเอง

ในคดีทนายความไม่มีบทบาทที่จะเขาไปยุ่งเกี่ยวกับผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนได้เพราะ
กฎหมายไม่ให้อำนาจไว้ แต่ ป.ว.อ. มาตรา ๔ กลับบัญญัติให้สิทธิแก่จำเลยที่จะแต่งตั้งทนายไต่สวน
คือ "นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้องแล้วจำเลยมีสิทธิคงต่อไปนี้

๒๙ (๑) แต่งทนายแก่ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้นตลอดจนศาล
อุทธรณ์และศาลฎีกา

(๒) พุดจกับทนายหรือผู้ที่จะเป็นทนายสองคอสอง

(๓) .....

(๔) .....

ถ้าจำเลยมี **ทนาย** นั้นย่อมมีสิทธิทำนองเดียวกับจำเลยตั้งกล่าวมาแล้วนั้นด้วย"

จนเห็นได้ว่ากฎหมายกล่าวเฉพาะบุคคลในฐานะจำเลยเท่านั้นที่มีสิทธิที่จะพบหรือแต่งตั้ง
ทนายไต่สวนผู้ต้องหาที่มีสิทธิเช่นนั้นไม่ ทั้ง ๆ ที่ผู้ต้องหานั้นจะเป็นบุคคลที่สมควรที่จะมีทนาย
มากกว่าเพราะผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้ที่ถูกจับมาเพื่อทำการสอบสวนตามข้อกล่าวหาเท่านั้นแต่
อย่างไรก็ตามขณะนี้ผู้ร่างกฎหมายกำลังแก้ไขเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญาอยู่ ปัญหาจึงอยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการร่างกฎหมายด้วย เพราะรัฐธรรมนูญฉบับ
ปัจจุบันกับบัญญัติเรื่องนี้ไว้แล้ว

ในบางครั้งผู้ต้องหาไม่อาจหาความเป็นธรรมได้ในชั้นสอบสวนคำให้การบางครั้ง
ผู้ต้องหารับสารภาพไปโดยที่ตนไม่สมัครใจหรือเพราะหลงผิดเชื่อในคำมั่นสัญญาที่พนักงานสอบสวน
ส่วนได้ให้ไว้ หรือรับสารภาพไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการเช่นนี้เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลเป็นกรยากอย่างยิ่ง
ที่ทนายของจำเลยนั้นจะหาหลักฐานมาหักล้างเพื่อให้ศาลเชื่อว่าคำให้การของผู้ต้องหาเป็นไป
โดยไม่สมัครใจดังกล่าว

แต่ต่อมา รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๗๒ วรรค ๒ และรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๑๑ มาตรา ๒๐ บัญญัติว่า "ผู้ต้องหายอมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความเป็นการเฉพาะตัวได้" จะ เป็นได้ว่ารัฐธรรมนูญกำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่าในระหว่างการสอบสวน ผู้ต้องหา มีสิทธิที่จะพบทนาย- ความได้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๑๓) ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้เช่นเดียวกันในมาตรา ๓๓ วรรค ๒ "...และผูถูกคุมขังยอมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความเป็นการเฉพาะตัวได้" และ มาตรา ๓๔ วรรค ๒ "ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนาย ความสำหรับตนเองได้บุคคลดังกล่าวยอมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ" แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าทนายความมีสิทธิที่จะ เข้าฟังการสอบสวนได้ และ อาจให้การแทนผู้ต้องหาได้ถ้าผู้ต้องหาประสงค์ เช่นนั้นและเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะแจ้ง ใหญ่ผู้ต้องหาทราบว่าเขามีสิทธิเช่นนั้น" แต่รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงความสำคัญใน ข้อนี้จึงได้บัญญัติไว้โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งแก่ผู้ต้องหาว่าเขามี สิทธิที่จะพบทนายและปรึกษานายความ มีสิทธิที่จะไม่ให้การก็ได้และมีสิทธิที่จะให้ทนายความอยู่ ควบในการสอบสวนหรือให้ทนายความแตกต่างแทนเขาก็ได้ เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๖ (พ.ศ. ๒๕๐๙) ศาล สูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้พิพากษาว่าองค์คณะตุลาการโดยเจตนาในประเด็นที่ว่า "คำรับสารภาพ ของจำเลยในชั้นสอบสวนมิได้เป็นไปโดยความสมัครใจ พนักงานสอบสวนประพฤติผิดหลักในการ สอบสวนไม่ให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะพบทนายความก่อนผลของการสอบสวนฟังไม่ได้ให้ปล่อยจำเลย พ้นข้อหาไป" โดยศาลสูงได้วางหลักไว้ว่า "พนักงานสอบสวนต้องแจ้งใหญ่ผู้ถูกสอบสวนทราบอย่าง ชัดแจ้งโดยไม่คลุมเครือว่าผู้ถูกสอบสวนมีสิทธิไม่ให้การก็ได้และมีสิทธิให้ทนายความอยู่ควบใน การสอบสวนจะยอมสละสิทธิในควยความสมัครใจ"

นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาทันยันถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่จะพบทนาย ความในคดีระหว่าง Miranda v. Arizona, ๓๘๔ US. ๔๓๖ (๑๙๖๖) ว่า คำ

สารภาพหรือกล่าวใด ๆ ที่ได้มาโดยมิได้ใช้วิธีการอันเหมาะสมที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิตาม
 รัฐธรรมนูญ ถือได้ว่าเป็นการบังคับ เพราะฉะนั้นจึงใช้เป็นหลักฐานไม่ได้ วิธีการอันเหมาะสม
 สมจะคงเริ่มตน เมื่อบุคคล "ถูกคัดเสรีภาพในการกระทำ" ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม หรือติดตาม
 ควบคุมวิธีการจับกุมตามปกติ ในขณะที่บุคคลนั้นจะต้องได้รับค่าเตือนให้รู้ถึงสิทธิของเขาที่จะไม่ถูก
 ถึงข้อเท็จจริงที่ว่า สิ่งที่เขาพูดนั้นอาจใช้เป็นหลักฐานลงโทษเขาได้ เขาจะต้องได้รับการบอก
 กล่าวให้ทราบถึงสิทธิของเขาที่จะมีทนาย ถ้าผู้ต้องหาเองเรียนตำรวจจะสอบสวนไมไ่ได้นอกจาก
 วาทนายของเขาจะอยู่ด้วย ๒๗

สิทธิพบทนายความได้เป็นการ เฉพาะตัวในระหว่างสอบสวนของผู้ต้องหา นั้นประชาชน
 ทั่วไปมักไม่ทราบถึงสิทธินี้ จึงสมควรที่จะ เป็นหน้าที่ของสมาคมทนายความแห่งประเทศไทยที่จัด
 การเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบโดยจัดทำเป็นบทความเผยแพร่ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่นทาง
 หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ทางสมาคม
 ทนายความแห่งประเทศไทยได้ทำบันทึกหรือข้อกฎหมาย เรื่องสิทธิของผู้ต้องหาที่จะมีหรือปรึกษา
 ทนายความได้ไปยังอธิบดีกรมตำรวจขอให้ออกระเบียบในใญ่หนั้นให้แนบอเนียงทางกรมตำรวจเห็น
 ด้วยจึงได้ออกระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยสิทธิของผู้ถูกคุมขังในการขอพบและปรึกษาทนายความ
 พ.ศ. ๒๕๑๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๑๒ โดยวางหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. สิทธิการขอพบ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา
 ๒๕ แสดงว่าการขอพบและปรึกษาทนายความ เป็นสิทธิเฉพาะตัวของ ผู้ถูกคุมขัง ผู้ถูกคุมขังต้องแสดง
 ความประสงค์ว่าจะขอพบและปรึกษาทนายความของคนด้วยตนเอง ผู้อื่นหรือทนายความ ไม่อาจใช้
 สิทธิดังกล่าวนี้ได้ และเจ้าพนักงานตำรวจไม่มีหน้าที่ช่วยเหลือหรือจัดการ อยางอื่นเพื่อให้มีการ
 พบปะกันแต่อย่างใด ต้องปล่อยให้ ผู้ถูกคุมขัง กับทนายความติดต่อกันเอง

๒๗
 กระมล ทองธรรมชาติ, ดร., สมบูรณ์ สุขสำราญ, เรื่องเดิม, หน้า ๑๔๓.

๒. วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องขอ

๒.๑ เมื่อผู้ถูกคุมขังผู้ใดต้องการพบเพื่อปรึกษานายความ จะต้องร้องขอต่อนายร้อยเวรประจำการสถานีตำรวจ หรือหน่วยราชการที่ตนถูกคุมขังอยู่โดยต้องระบุชื่อทนายความที่ผู้ถูกคุมขังประสงค์ จะพบและปรึกษาคความด้วย

๒.๒ การร้องขอพบเพื่อปรึกษานายความ ผู้ถูกคุมขังจะต้องทำคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรหรือร้องขอด้วยวาจาก็ได้

๓. อำนาจการสั่งอนุญาต

๓.๑ โดยปกติเมื่อทนายความที่ผู้ถูกคุมขังร้องขอพบและปรึกษาขอเข้าพบผู้ถูกคุมขังในเวลาราชการให้นายร้อยตำรวจเวรประจำการมีอำนาจอนุญาตให้พบได้

๓.๒ ถ้าทนายความที่ผู้ถูกคุมขังร้องขอพบและปรึกษาขอเข้าพบผู้ถูกคุมขังในวันหรือเวลาอื่นนอกเวลาราชการ เมื่อนายร้อยตำรวจเวรประจำการพิจารณาเห็นว่ามิใช่เหตุผลและความจำเป็น ประกอบกับมีเวลาพอก็อาจอนุญาตให้พบและปรึกษากันได้เป็นการ เฉพาะราย หากนายร้อยเวรประจำการเห็นควรไม่อนุญาต ให้บันทึกเสนอสารวัตร หรือสารวัตรใหญ่ หรือผู้บังคับกอง หรือหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ พิจารณาสั่งการ

๔. สถานที่พบ โดยที่การอนุญาตให้ผู้ถูกคุมขังพบและปรึกษานายความเป็นการ เฉพาะตัวที่มีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยแก่การควบคุมจึงให้ถือปฏิบัติดังนี้

๔.๑ สถานีตำรวจหรือหน่วยราชการใดมีห้องควบคุมที่อาจจัดขึ้นเป็นพิเศษโดยแบ่งเป็นสัดส่วนได้ ต้องจัดให้ผู้ถูกคุมขังพบและปรึกษากับทนายความในที่ซึ่งจัดไว้ในบริเวณห้องควบคุม นั้น

๔.๒ สถานีตำรวจหรือหน่วยราชการใดยังไม่มีห้องควบคุมที่อาจจัดขึ้นเป็นพิเศษโดยแบ่งเป็นสัดส่วนได้ต้องให้ผู้ถูกคุมขังพบและปรึกษานายความที่ห้องควบคุมท่านองการ เยี่ยมอย่างธรรมดา แต่พยายามเปิดโอกาสให้พบและปรึกษากันอย่าง เป็นส่วนตัวเท่าที่จะกระทำได้

ทั้งนี้ ในระหว่างผู้ถูกคุมขังกับทนายความปรึกษากันจะต้องอยู่ในสายตาของผู้ควบคุม ตลอดเวลาด้วย

๕. วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับนายความ ก่อนที่นายรอยคำรวจเวรประจำการจะอนุญาตให้ผู้ถูกคุมขังได้พบและปรึกษากับบุคคลใดซึ่งอาจว่าเป็นนายความที่ผู้ถูกคุมขังระบุชื่อขอพบ ถ้ากรณีมีเหตุอันควรสงสัยต้องให้ผู้ที่อ้างว่าเป็นนายความนั้นแสดงใบอนุญาตว่าความของตนก่อนด้วย

๖. ...."

ระเบียบกรมตำรวจฉบับนี้แม้จะให้สิทธิผู้ถูกคุมขังที่พบและปรึกษานายความได้ก็ตามแต่ก็เป็นการใช้ที่จำกัดหน้าที่บางประการและให้สิทธิบางประการแก่เจ้าพนักงานตำรวจไวเช่น ข้อเรื่องสิทธิการขอพบนายความ ถือเป็น เรื่องของผู้ถูกคุมขังเองไม่ใช่หน้าที่ของพนักงานตำรวจที่จะให้ความช่วยเหลือในการพบและปรึกษานายความและ ข้อ ๓ ให้อำนาจนายรอยคำรวจเวรประจำการที่จะใช้ดุลพินิจว่าสมควรจะให้พบนายความ เขาพบผู้ต้องหาหรือไม่อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาตรา ๓๓ วรรค ๒ ซึ่งให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะพบและปรึกษานายความได้เป็นการส่วนตัว ทั้งนี้ระเบียบกรมตำรวจฉบับนี้สมควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญโดยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานตำรวจที่จะพบและปรึกษานายความถ้าเขาร้องขอและในการพบและปรึกษานายความนั้น พนักงานตำรวจจะต้องอนุญาตให้พบได้ทุกเวลา เพราะถึงอย่างไร สถานที่ตำรวจย่อมจะต้องมีมาตรการป้องกันการหลบหนีของผู้ถูกคุมขังพร้อมอยู่ตลอดเวลา ปัญหาเรื่องการถือโอกาสหลบหนีของผู้ถูกคุมขัง ในขณะที่พบและปรึกษานายความจึงไม่มี

ปัจจุบันระเบียบนี้ยังใช้บังคับอยู่

สิทธิของนายความในเรื่องนี้เป็นเพียงสิทธิที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ถูกคุมขังว่าควรจะมีการอย่างไรแก่พนักงานสอบสวนโดยจะปฏิเสธหรือรับสารภาพตามแต่รูปคดีที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ถูกคุมขัง

ปัจจุบันพนักงานสอบสวนได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหามากขึ้นโดยที่พนักงานสอบสวนบางท่านจะไม่คัดค้านเลยถ้านายความหรือญาติของผู้ต้องหาจะขอร่วมฟังการสอบสวนด้วย

ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยสิทธิของผู้ถูกคุมขังในการขอพบและปรึกษานายความ พ.ศ.

เช่นที่สถานีตำรวจนครบาลพระโขนง แต่อย่างไรก็ตามทางพนักงานตำรวจสามารถที่จะเขียนขอ
ความผิดไว้ที่หน้าห้องสอบสวนหรือบนสถานีตำรวจว่า "ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะขอพบหรือปรึกษาทนาย
ความก่อนการสอบสวนใด" เพื่อว่าผู้ต้องหาที่ไม่รู้ถึงสิทธินี้จะใคร่ใคร่ตัวถึงกัน และยังเป็นการสอด
คล้องกับรัฐธรรมนูญอีกด้วย

๒.๕ การปล่อยชั่วคราว

เมื่อผู้ต้องหาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนในบางครั้งเพื่อประโยชน์ในการสอบ
สวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะควบคุมผู้ต้องหาไว้ได้ระยะเวลาหนึ่งคือไม่เกิน ๗ วัน ถ้าพบ
อำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวนแล้วพนักงานสอบสวนอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งขังผู้ต้องหา
ต่อไปได้แต่ไม่เกิน ๔๔ วัน แต่โดยหลักกฎหมายที่ว่าบุคคลจะยังไม่เป็นผู้กระทำผิดจนกว่าศาลจะ
ได้พิพากษาว่าเป็นเช่นนั้น กฎหมายจึงได้ผ่อนคลายการอุกฉกร์กัคดีอิสระภาพของผู้ถูกคุมขังไว้ชั่ว
ระยะเวลาหนึ่งซึ่งเรียกว่าการปล่อยชั่วคราวหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าการประกันตัว แต่อย่างไร
ก็ตามการที่พนักงานสอบสวนหรือศาลจะให้มีการประกันตัวหรือไม่นั้นย่อมสุดแล้วแต่พฤติการณ์แห่งคดี
เป็นเรื่อง ๆ ไป

วิธีการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวมีอยู่ ๓ วิธี คือ

๑) ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หมายความว่าถึงการที่ปล่อยตัวผู้ต้องหาไปชั่ว
คร่าวโดยไม่ต้องมีสัญญาประกันแก่ผู้ต้องหาจะต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือตาม
หมายเรียก

การปฏิญาณ คือการให้คำมั่นโดยสุจริตใจว่าจะทำตาม ^{๒๕}

การสาบานตน คือการสวดโดยให้คำปฏิญาณ ^{๒๖} ซึ่งหมายความว่าถึงการแสดงยืนยันโดย
อ้างเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ลงโทษตนเองเมื่อไม่เป็นไปอย่างทีพูด

^{๒๕} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓ พิมพ์ครั้งที่หก, ๒๕๐๕, หน้า ๕๕๔

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖๖

การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันในชั้นสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนซึ่งโดยปกติความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๑ ปี โดยไม่คำนึงถึงโทษปรับแล้วจะได้รับพิจารณาให้ปล่อยไป โดยไม่ต้องมีประกัน

การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันในชั้นสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนอาจทำได้โดยทำบันทึกการปล่อยพร้อมทั้งกำหนดวันนัดใหญ่ของทนายมาพบ และใหญ่ของศาลลงลายมือชื่อรับทราบไว้ ถ้าถึงวันนัดใหญ่ของทนายไม่มาตามนัดโดยไม่มีสาเหตุแก้ตัวอันสมควร แล้วพนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะออกหมายจับไต่ถาม ป.ว.อ. มาตรา ๖๖ (๓) แต่ถ้าวินิจฉัยการปล่อยชั่วคราวนั้นพนักงานสอบสวนมีใ้กำหนดวันให้ใหญ่ของทนายมาพบแล้วพนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะออกหมายเรียกใหญ่ของทนายมาพบได้

๒) ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หมายความว่า การปล่อยผู้ต้องหาไปชั่วคราวโดยที่ผู้ขอประกันได้ทำสัญญากับเจ้าพนักงาน หรือศาล โดยที่ผู้ขอประกันให้สัญญาว่าจะนำตัวผู้ต้องหามาส่งตามวันเวลาที่กำหนดไว้และจะไม่ใหญ่ของทนายไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีหรือข่มขู่พยานบุคคลอื่น ถ้าผู้ขอประกันไม่อาจทำได้ตามที่ตนได้ให้สัญญาไว้ เจ้าพนักงานผู้รับประกันจะปรับผู้ขอประกันตามจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกันหรือจะปรับต่ำกว่าสัญญาประกันก็ได้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงานนั้น ๆ ในกรณีการบังคับประกัน ถ้าเป็นการประกันชั้นพนักงานสอบสวนตามข้อ ๒) ไม่ยอมชำระเงินตามกำหนดเวลาที่พนักงานสอบสวนจะกองฟ้องบังคับต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิพากษาบังคับเพื่อว่าถ้าผู้ขอประกันยังไม่ยอมชำระเงินประกันอีกศาลจะได้ออกหมายจับผู้ขอประกันเพื่อเอาเงินมาชำระค่าปรับ แต่ศาลเป็นผู้สั่งปรับและผู้ขอประกันไม่ยอมชำระค่าปรับตามกำหนดเวลาศาลจะให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งยึดทรัพย์ผู้ขอประกันเพื่อชำระหนี้ค่าปรับ

๓) ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน หมายความว่า การปล่อยชั่วคราวโดยที่ผู้ขอประกันต้องทำสัญญาประกันเช่นเดียวกับข้อ ๒) พร้อมควยหลักประกันที่ต้องนำมาวางไว้ต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือศาลตามสัญญาประกัน

หลักประกันมี ๓ ชนิด คือ (ป.ว.อ. มาตรา ๑๑๔)

(๑) มีเงินสดมาวาง

(๒) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง

(๓) มีบุคคลอื่นมาเป็นประกันโดยแสดงหลักทรัพย์

เงินสดในบางกรณีอาจใช้เช็กแทนการวางเงินก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติเช็กที่จะนำมาวาง จะต้องเป็นเช็กที่ธนาคารรับรองว่าจะจ่ายตามเช็กนั้น

ทรัพย์สินอย่างอื่น เช่น โบนัส โฉนด ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน พันธบัตร เป็นต้น การมีบุคคลอื่นมาเป็นประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ เช่นผู้ขอประกันที่มีโฉนดของตนเอง นำโฉนดของตนมาแสดง หรือวางเงินสดไว้ค้ำประกัน เป็นต้น

การให้ประกันโดยมีประกันและหลักประกัน เป็นการสะดวกแก่เจ้าพนักงานในการบังคับ ประกันเพราะเจ้าพนักงานผู้ให้ประกันสามารถบังคับเอาได้จากทรัพย์สินหรือเงินสดที่เป็นหลักประกัน เพราะเจ้าพนักงานผู้ให้ประกันสามารถบังคับเอาได้จากทรัพย์สินหรือเงินสดที่เป็นหลักประกันได้เลย และปกติหลักทรัพย์ที่นำมาวางไว้เป็นหลักประกันมักมีราคาสูงกว่าจำนวนเงินที่เรียกประกัน

การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือโดยมีหลักประกันนั้นกฎหมายให้เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานที่จะพิจารณาเองว่าคดีประเภทใดควรที่จะปล่อยชั่วคราวไปโดยใช้วิธีใดใน ๓ วิธีนี้ อย่างไรก็ตาม ป.จ.อ. มาตรา ๑๑๐ บัญญัติขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานไว้ คือ "ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไปผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้"

ในคดีบางอย่างจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลยหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้"

ดังนั้นถ้าความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๑ ปีแล้วโดยปกติ เจ้าพนักงานมักจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกัน

วิธีปฏิบัติในการขอปล่อยชั่วคราว

ในชั้นสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ ผู้ขอปล่อยชั่วคราวจะต้องยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว (ทางพนักงานสอบสวนมักจะมีแบบพิมพ์ไว้ให้) เงินสดหรือหลักทรัพย์ที่จะนำมาวางประกัน ค้ำประกัน กรณีหลักทรัพย์จะต้องให้พนักงานสอบสวนในอีกท้องที่หนึ่งรับรองหลักทรัพย์นั้น

วิธีการขอปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนไม่ยุ่งยากเท่าในชั้นศาล กล่าวคือถ้าเป็นกรณีที่มีผู้ต้องหาปากชั่งคดีศาลการขอปล่อยชั่วคราวจะต้องขอต่อศาล เอกสารที่จะต้องนำไปให้ศาลจะ ต้องประกอบด้วย

- (๑) คำร้องขอปลดอยชั่วคราว
- (๒) บัญชีทรัพย์สิน
- (๓) สัญญาประกัน
- (๔) หลักฐานแสดงหลักทรัพย์
- (๕) กรณีที่เป็นหญิงหม้าย ต้องเอาหลักฐานการเป็นหม้ายมาด้วยและต้องมีนายความ

รับรอง

- (๖) กรณีเป็นหญิงมีสามี สามีจะตองยินยอมด้วย (โดยการลงลายมือชื่อต่อเจ้าหน้าที่)
  - (๗) คำร้องประกอบการขอประกันตัว เป็นเรื่องที่จะตองแถลงเหตุที่จะขอประกัน
  - (๘) เงินสด ๕๐๐ บาท
  - (๙) ถ้าเป็นที่คินทางจังหวัดตองให้พนักงานที่คินรับรองราคาที่ดินนั้น
- ส่วนราคาประกันตัวคาสติที่ทนายความทำกันไว้เป็นส่วนตัวมีดังนี้

ถ้าเป็นความผิดฐาน	ฟ้องให้จ	๕๐,๐๐๐ บาท
	แจ้งความเท็จ	๘๐,๐๐๐ "
	ลักทรัพย์นายจ้าง	๕๐,๐๐๐ "
	ลักทรัพย์ (ขึ้นอยู่กับขอหาหนัก-เบา)	๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท
	ชิงทรัพย์	๒๐๐,๐๐๐ บาท
	ปล้นทรัพย์	๒๐๐,๐๐๐ "
	ทำให้เสียทรัพย์	๕๐,๐๐๐ "
	ยกยอก	๑๐๐,๐๐๐ "
	รับของโจร	๕๐,๐๐๐ "
	มียาเสพติดไว้ในครอบครอง	๕๐,๐๐๐ "
	มียาเสพติดไว้จำหน่าย	๑๐๐,๐๐๐ "
	นำมาซึ่งอาหารปลอม	๘๐,๐๐๐ "
	พยายามฆ่า	๒๕๐,๐๐๐ "

ฆ่า	๓๐๐,๐๐๐	บาท
ขับรถชนสาหัส.....	๑๒๐,๐๐๐	"
ขับรถชนคนตัวฉวม.....	๑๕๐,๐๐๐	"
ผิดต่อเจ้าพนักงานยุติธรรม.....	๕๐,๐๐๐	"
ต่อสู้คดีขวางเจ้าพนักงาน.....	๑๕๐,๐๐๐	"
ผิด พ.ร.บ.อาวุธปืน.....	๕๐,๐๐๐	"
มีวัตถุระเบิด.....	๑๒๐,๐๐๐	"
ปลอมเอกสาร.....	๕๐,๐๐๐	"
เบิกความเท็จ.....	๕๐,๐๐๐	"
ทุจริตต่อหน้าที่.....	๒๐๐,๐๐๐	"
ทำรายงานภายใน.....	๑๒๐,๐๐๐	"
ชองใจ.....	๕๐,๐๐๐	"
ขมขืน	๑๐๐,๐๐๐	"
วางเพลิง.....	๑๕๐,๐๐๐	"
เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่มิชอบ.....	๑๕๐,๐๐๐	"

ฯลฯ

เจตนาารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติให้มีการปล่อยชั่วคราวในระหว่างสอบสวนก็คือการเคารพและรักษาไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของผู้อยู่ต้องหา เพราะการที่ผู้อยู่ต้องหาจะถูกควบคุมตัวในระหว่างการสอบสวนเป็นการทำให้ผู้อยู่ต้องหาต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง ชื่อเสียง อาชีพการงาน ทั้ง ๆ ที่ผู้อยู่หา ยังมีโชติศรัทธาพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิด ผู้อยู่หาจึงไม่สมควรที่จะต้องได้รับความเสียหายมากถึงขนาดนั้น วัตถุประสงค์ของกฎหมายในเรื่องการปล่อยชั่วคราวก็เพื่อไม่ให้ผู้อยู่ต้องหาถูกควบคุมเป็นระยะเวลาอันยาวนานในระหว่างการสอบสวน ผู้อยู่หาจะถูกควบคุมตัวเฉพาะ เพื่อที่จะถูกสอบสวนเท่านั้นซึ่งในระหว่างการสอบสวนถ้าไม่จำเป็นที่จะต้องมีตัวผู้อยู่หาอยู่ก็ไม่สมควรที่จะต้องควบคุมผู้อยู่หาสมควรที่จะพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวไป แต่เท่าที่ปฏิบัติกันมากการพิจารณาปล่อย

ชั่วคราวมักจะยึดถือหลักทรัพย์สิน ทรัพย์สินของผู้ประกันเป็นหลัก อันเป็นการมองถึงค่าแห่งทรัพย์สินมากกว่าความเป็นอิสระ เสรีภาพของผู้ต้องหา ซึ่งน่าจะขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายในเรื่องนี้ โดยเฉพาะตามผู้ต้องหา นั้น เป็นผู้ยากจนไม่สามารถที่จะหาหลักประกันหรือทรัพย์สินใดมาวางประกันได้แล้วผู้ต้องหา ก็จะหมดข้อสงสัย เพราะไม่ได้รับการพิจารณาปล่อยชั่วคราว กรณีเช่นนี้ผู้ต้องหา จำต้องหาหนทางแก้ไข โดยการขอ เจ้าหลักทรัพย์สินจากบุคคลอื่น อันเป็นการนำ เงินผู้ต้องหาที่ยากไร้ ซึ่งไม่คงควย เจตนารมณ์ของกฎหมายสมควรที่จะมีการ เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้มีปฏิบัติเสียใหม่โดยไม่จำต้องพิจารณาเฉพาะราคาประกันหรือหลักทรัพย์สินที่จะนำมาประกันเป็นหลัก

คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว

การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ป.ว.อ. มาตรา ๑๐๖ มีใจความว่า "คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาชั่วคราว โดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกัน ในว่าผู้ต้องหา ความคุมหรือซึ่งตามหมายศาลขามยื่นได้โดยผู้ต้องหา หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวของดังนี้

- ๑. เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมีใ้ถูกปล่อยศาลให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี
- ๒. เมื่อผู้ต้องหาต้องซึ่งตามหมายศาลและยังมีใ้ถูกปล่อยศาลให้ยื่นต่อศาลนั้น
- ๓. .... "

ผู้ยื่นคำร้อง อาจจะเป็นผู้ต้องหาเองหรือถ้าพิจารณาความกฎหมายจะคง เป็นบุคคลอื่นที่มีประโยชน์เกี่ยวของ เช่น สามีภริยา บิดามารดา หรือญาติพี่น้อง แต่ตามที่ปฏิบัติกันจะมีบุคคลบางพวกรับเป็นนายหน้าทำประกันให้ในลักษณะที่ให้เจ้าหลักทรัพย์สินของตน เพื่อนำมาวางประกันในกรณีที่ผู้ต้องหาอาจจนไม่สามารถที่จะหาหลักประกันมาวางประกันได้

ยื่นคำร้องขอผู้ใด

๑) ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ในระหว่างสอบสวน ถ้าพนักงานสอบสวนควบคุมอยู่ที่ยื่นต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจพิจารณาคำขอให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ ๓) พ.ร.บ. ๒๕๑๗ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๗ วรรคที่ ๓ เรื่องการปล่อยชั่วคราวบทที่ ๑ การปล่อยชั่วคราวเฉพาะหน้าที่ตำรวจได้กำหนดไว้ดังนี้

ข้อ ๑๕๒ เมื่อมีคำร้องให้ปลดยัชกราว ไม่วาผู้ยื่นคำร้องนั้นจะเป็นผู้ของทานนั้นเอง หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวของ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องพิจารณาสั่งหรือเสนอคำร้องนั้นไปยังผู้มีอำนาจสั่งโดยเร็ว อำนาจสั่งคำร้องขอให้ปลดยัชกราวโดยมีประกันหรือไม่มีประกันใหญ่คำร้อง ตำแหน่งต่อไปนี้ผู้มีอำนาจสั่งคือ

๑. สารวัตร สารวัตรใหญ่ มีอำนาจสั่งปลดยัชกราวคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี ไม่วาจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เว้นแต่คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท และมีอำนาจสั่งปลดยัชกราวคดีความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ และคดีดังกล่าวใน (๓) (๔) ให้เสนอ

๒. ผู้กำกับการ มีอำนาจสั่งปลดยัชกราวได้ทุกคดี เว้นแต่คดีอุกฉกรรจ์ คดีแปลกประหลาดกรณีโครมเป็นที่สนใจของประชาชน คดีเพลิงไหม้ที่มีทรัพย์สินเกินกว่า ๑ แสนบาทขึ้นไป คดีวางเพลิง และคดีใน (๕) และมีอำนาจสั่งปลดยัชกราวคดีความผิดตาม พ.ร.บ. ฝิ่น ซึ่งผิดหรือมูลฝิ่นของกลางมีน้ำหนักไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ กรัม หรือคดีความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ ซึ่งของกลางมีน้ำหนักไม่เกิน ๕๐๐ กรัม

๓. ผู้บังคับการ มีอำนาจสั่งปลดยัชกราวได้ทุกคดี เว้นแต่คดีวางเพลิงและคดีใน (๕)

๔. ผู้บัญชาการ มีอำนาจสั่งปลดยัชกราวและสั่งไม่ปลดยัชกราวได้ทุกคดี เว้นแต่คดีใน (๕)

๕. คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เป็นอำนาจของกรมตำรวจ เป็นผู้สั่ง

ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหรือตำแหน่งรองตำแหน่งใดที่มีอำนาจสั่งปลดยัชกราวได้ เทากับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

ให้สารวัตรใหญ่หรือสารวัตรสถานีตำรวจนครบาลที่ไม่มีสารวัตรใหญ่กำหนดลำดับอาวุโสพนักงานสอบสวนไว้ในกรณีที่สารวัตรใหญ่หรือสารวัตรไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอาวุโสตามลำดับที่กำหนดไว้มีอำนาจพิจารณาหรือเสนอคำร้องปลดยัชกราวได้ตามอำนาจของสารวัตรใหญ่หรือสารวัตร

ในกรณีผู้มีอำนาจสั่งปลดยชั่วคราวอันใดตามในข้อนี้เห็นควรไม่ให้ประกันให้เสนอผู้มีอำนาจสั่งเห็นข้อขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง หากผู้มีอำนาจเห็นเห็นควรไม่อนุญาตให้ประกันอีกก็ให้ปฏิบัติในดรรเสนอท่านเองเดียวกันจนถึงผู้บัญชาการ

*ข้อ ๑๘๓ อำนาจการสั่งปลดยชั่วคราวดังกล่าวนี้ ถ้าคดีรายโดยบังคับบัญชาชั้นเห็นสั่งไว้โดยเฉพาะหรือพิจารณาสั่งเป็นอย่างอื่นก็ให้ปฏิบัติไปตามคำสั่งนั้น หรือผู้มีอำนาจสั่งปลดยชั่วคราวเห็นควรเสนอผู้มีอำนาจเห็นข้อขึ้นไปพิจารณาสั่งการ เป็นพิเศษก็ให้เสนอความเห็นขึ้นไปใน

ถ้าพนักงานสอบสวนใดส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ และพนักงานอัยการ เป็นผู้สั่งให้ควบคุมก็ให้ยื่นต่อพนักงานอัยการนั้น

๒) เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการโดยยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งขังผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวนและศาลใดสั่งขังแล้วให้ยื่นต่อศาลที่สั่งขังนั้น

หลักเกณฑ์การสั่งคำร้องขอให้ปลดยชั่วคราว

เมื่อเจ้าพนักงานหรือศาลได้รับคำร้องขอให้ปลดยชั่วคราวแล้วเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานหรือศาลที่จะวินิจฉัยว่าสมควรที่จะให้ปลดยชั่วคราวหรือไม่โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์กฎหมายบัญญัติไว้ใน ป.ว.อ. มาตรา ๑๘๘ ดังนี้

๑. ความหนักเบาแห่งขอหา ถ้าความผิดแห่งขอหา มีโทษสถานหนัก เช่น ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต โอกาสที่จะให้ประกันด้วยอมน้อยลงหรืออาจให้ประกันโดยเรียกราคาประกันสูงเพื่อเป็นหลักประกันใหญ่ของหาหลบหนี ถ้าความผิดมีโทษสถานเบาโอกาสที่จะให้ประกันอมน้อยมาก

๒. พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วมีเพียงใด ผลของการสอบสวนจะทำให้เชื่อในความผิดของหากระทำผิดจริงหรือไม่ เป็นการกระทำโดยเจตนาหรือประมาทหรือไม่เจตนา ฯลฯ

๑๑
ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการปลดยชั่วคราว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๕ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๓, ลักษณะที่ ๗ เรื่องการปลดยชั่วคราว บทที่ ๑

๓. พฤติการณ์แห่งคดีเป็นอย่างไร ข้อเท็จจริง มูลเหตุจูงใจทำให้ผู้ต้องหากระทำผิด เป็นส่วนหนึ่งถึงสภาพของจิตใจของผู้ต้องหา ผู้ต้องหาบางคนกระทำผิดเพราะไม่มีทางเลือกอื่น ที่ดีกว่า บางคนกระทำผิดเพราะมีจิตใจชั่วร้ายบางคนกระทำผิดชั่ว ๆ ซาก ๆ จนเป็นสันดาน

๔. เชื่อดื้อหรือขอประกันหรือหลักประกันเพียงใด การให้ประกันก็เพื่อที่จะให้ผู้ขอประกัน นำตัวผู้ต้องหาไปส่งตามนัด ความเชื่อดื้อในตัวผู้ขอประกันหรือหลักประกันจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะต้อง นำมาพิจารณา

๕. ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ วัตถุประสงค์ของการปล่อยชั่วคราวก็เพื่อคุ้มครองเสรีภาพของผู้ต้องหาแต่ที่วัตถุประสงค์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดมาพิจารณา เพื่อลงโทษตามความหนักเบาแห่ง ความผิดเพื่อความสงบสุขของชุมชน ถ้าผู้ต้องหาที่มีที่ท้าวจะหลบหนีแล้วแม้ว่าผู้ขอประกันหรือหลัก ประกันจะนำเชื่อดื้อเพียงใดก็หาทำให้ปล่อยชั่วคราวไปไม่ได้

๖. ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่

๗. ในกรณีผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลคำคัดค้านของพนักงานสอบสวนพนักงานอัยการ หรือโจทก์แล้วแต่กรณีศาลพึงรับฟังประกอบกรณีวินิจฉัย เป็นการยากที่ศาลจะทราบถึงพฤติการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับผู้ต้องหาได้ดีเท่าพนักงานสอบสวน ดังนั้นศาลจะพิจารณาคำคัดค้านถ้ามี นอกจากนั้น ป.ว.อ. มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้ต้องหาต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง เกิน ๑๐ ปี ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะสอบถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือ โจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่"

หลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวตาม ป.ว.อ. มาตรา ๑๐๘ นี้ ควรที่จะเพิ่มข้อความที่ว่า "๕. สภาพฐานะของผู้ต้องหาเป็นอย่างไร" เพราะถ้าผู้ต้องหายากไร้ ก็เป็นการยากที่จะหาหลักประกันหรือผู้ขอประกันมารับรองตนเองได้อันจะมีผลทำให้ผู้ยากไร้ไม่ได้ รับความเป็นธรรมเสมอภาคกับผู้ฐานะทางการเงินดี

การเปลี่ยนสัญญาประกัน

ถ้าปรากฏในภายหลังว่าจำนวนเงินที่เรียกไว้หรือหลักประกันมีราคาต่ำลงไม่ว่าจะเป็น เพราะการฉ้อฉลในการตีราคาหลักทรัพย์หรือข้อเท็จจริงแห่งคดีปรากฏภายหลังว่าผู้ต้องหาได้กระทำ

นิติมือตราโทษสูงขึ้น เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานหรือศาลที่จะเรียกผู้ขอประกันมาทำสัญญาประกันใหม่เพื่อเรียกหลักประกันเพิ่มเติมให้เพียงพอ

สัญญาประกันสิ้นสุดบังคับชำระ

สัญญาประกันจะสิ้นสุดบังคับชำระหรือระงับลงเมื่อ

๑) มีคำสั่งถอนประกัน เจ้าพนักงานหรือศาลอาจสั่งถอนประกันได้ในกรณีที่ผู้ขอประกันไม่ยอมทำสัญญาประกันใหม่หรือหาหลักประกันเพิ่มหรือผู้ประกัน ผู้ต้องหาประพฤตินิติสัญญาประกัน

๒) มีคำขอให้สั่งถอนประกัน ถ้าผู้ประกันเห็นว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือตนไม่สามารถจะปฏิบัติตามสัญญาประกันใดต่อไป ผู้ขอประกันอาจทำคำร้องยื่นต่อเจ้าพนักงานหรือศาลแลลงเหตุที่ขอถอนประกันพร้อมทั้งนำตัวผู้ต้องหามาสงควาย ในกรณีนี้เจ้าพนักงานหรือศาลจะปฏิเสธไม่ให้ถอนประกันไม่ได้

๓) เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหมดอำนาจควบคุมหรือสั่งให้ควบคุม พนักงานสอบสวนจะหมดอำนาจควบคุมเมื่อมีการนำตัวผู้ต้องหาฝากขังต่อศาลหรือเมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องต่อศาลและศาลได้ประทับรับฟ้องแล้วอำนาจการควบคุมจะเป็นของศาลทันที ถ้าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานมีความเห็นว่าจะไม่ส่งฟ้องก่อนกำหนดคดีก็หาทำให้สัญญาประกันสิ้นสุดบังคับไม่ ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๖/๒๕๕๑ (กรมตำรวจ โจทก์ นายกุลหลาย แก้ววิมล จำเลย) วินิจฉัยว่าพนักงานสอบสวนสั่งปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันเมื่อวันที่ ๑ มกราคม กำหนดคดีให้ส่งตัววันที่ ๒๐ มกราคม แต่พนักงานสอบสวนตรวจสำนวนเสร็จและมีความไม่ฟ้องเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม แม้ผู้ขอประกันจะทราบเขมนั้นตนก็มีหน้าที่นำตัวผู้ต้องหาส่งในวันที่ ๒๐ มกราคม ถ้าไม่ส่งก็อาจมีความรับผิดชอบตามสัญญาประกันนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๓/๒๕๐๓ (พนักงานสอบสวนอำเภอปักธงชัย ผู้ร้อง สิบเอกแซม เวสาระนั้นท์ นายประกัน นายจอน โพธิ์นิมพลี ผู้ต้องหา) เมื่อครบกำหนดฝากขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนครั้งแรกแล้วศาลได้มีคำสั่งอนุญาตให้ขังต่อไปได้อีก ๑๒ วัน ในวันนั้นผู้ต้องหาไม่มาศาล นายประกันขอเลื่อนไป ๑๒ วัน และเลื่อนต่อ ๆ อีกหลายครั้งก็ส่งตัวผู้ต้องหาไม่ได้ ดังนั้นศาลมี

คำสั่งปรับนายประกันได้ นายประกันจะหลุดพ้นความรับผิดชอบสัญญาประกันใดต่อเมื่อไต่หน้าตัวจำเลย หรือผู้ต้องหา มาส่งศาล และศาลสั่งถอนประกันหรือปล่อยตัวไป การที่พนักงานสอบสวนไม่ได้ออกปาก ชี้แจงผู้ต้องหาเมื่อครบกำหนดที่ขอฝากขังไว้เดิมไม่ทำให้สัญญาประกันระงับ

๔) เมื่อมีเหตุอื่นทางคดี

(ก) เมื่อคดีถึงที่สุด เช่นสิทธิหน้าที่อาญา มาฟ้องระงับ ผู้ต้องหาตาย ผู้เสียหายถอน คำร้องทุกข์ เป็นต้น

(ข) เมื่อผู้ประกันตาย และสัญญาประกันไม่ตกทอดแก่ทายาท แต่อาญาผู้ประกันตายภายหลังจากที่ได้ผิดสัญญาประกันคำปรับตามสัญญาประกันยอมตกทอดแก่ทายาทของผู้ประกัน เช่นคำพิพากษานวฎีกาที่ ๔๔๑/๒๕๑๑ (อัยการพิจิตร โจทก์-นายทองหล่อ จำลอง จำเลย) วินิจฉัยว่า สัญญาประกันตัวจำเลยในคดีอาญา เป็นสัญญาผูกพันเฉพาะตัวผู้ประกันเมื่อผู้ประกันตายลงโดยยังไม่มี การผิดสัญญาประกัน สัญญาประกันนั้นยอมระงับ

(ค) ผู้ประกันถูกปรับแล้วหลังจากที่ผิดสัญญาประกัน

เมื่อคดีถึงที่สุดหรือความรับผิดชอบสัญญาประกันหมดไปตามมาตรา ๑๑๖ หรือโดยเหตุอื่น ให้คืนหลักประกันแก่ผู้ประกันรับไป (มาตรา ๑๑๘) ผู้ที่ควรรับหลักประกันก็คือผู้เอาหลักประกันมาวางไว้ใน การทำสัญญาประกัน

การบังคับตามสัญญาประกัน

การผิดสัญญาประกันต่อเจ้าพนักงาน ๆ ขอบที่จะนำคดีขึ้นฟ้องต่อศาลตั้ง เช่นคดีแพ่งธรรมดา แต่ถาเป็นการผิดสัญญาประกันต่อศาล ๆ มีอำนาจที่จะบังคับสัญญาประกันได้ทันที

การบังคับตามสัญญาประกัน ศาลอาจสั่งปรับผู้ทำสัญญาประกันเต็มตามสัญญาหรือต่ำกว่าก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร แต่พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะอุทธรณ์ ฎีกาคำสั่งของศาลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๐๒/๒๕๔๖ (พ.ต.ท. สงวน ตันสถิตย์ โจทก์ นายพาน ทรันทริน จำเลย) สัญญาประกันตัวผู้ต้องหาต่อนายตำรวจนั้น นายตำรวจหา มีสิทธิฟ้องผู้รับประกันเป็นส่วนตัว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๖๔/๒๕๔๗ (พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร จังหวัดพระตะบอง โจทก์ นายพาน ทรินทร์ิน จำเลย) สัญญาประกันตัวผู้ต้องหาซึ่งทำไว้กับนายตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนยอมฟ้องนายประกันตามสัญญานั้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๓๔/๒๕๔๔ (พนักงานสอบสวนตำรวจบางซื่อ ผู้ร้อง นายคุณิสิต ธีระบุทธิ ผู้ต้องหา นางนิ่ว ชมภูศรี ผู้ประกัน นายหมุย ชมภูศรี ผู้ร้อง) หญิงมีสามีประกันตัวผู้ต้องหาไปจากศาล ผู้ต้องหาหนี ศาลสั่งปรับนายประกัน สามีนับคำร้องบอกกลางสัญญาประกันอ้างว่าเป็นโมฆียะกรรมแล้วกลับถอนคำร้องก่อนศาลสั่งดังนั้นเท่ากับมิได้บอกกลางไว้ กลับถือว่าเป็นการให้สัตยาบันประกันนั้นอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๑/๒๕๔๔ (นายเลิส พุกะนัฎ โจทก์ นายพยอม พิเรนทร จำเลย) นายประกันผู้ต้องหาส่งตัวผู้ต้องหาไม่ได้ตามสัญญาซึ่งเป็นการผิดสัญญาประกันนั้น นายประกันต้องรับผิดชอบเมื่อส่งผู้ต้องหาไม่ได้ตามกำหนดโดยไม่คงคำอ้างว่าคดีนั้นขาดอายุความหรือไม่มีความผิดตามข้อกล่าวหาเพราะขอเหล่านี้ไม่เกี่ยวกับสัญญาประกันที่ทำกันไว้แต่ประการใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๖/๒๕๑๐ (พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร อำเภอเบตง โจทก์ นายคิ่น ณ ปัตตานี จำเลย) นายประกันได้ประกันตัวผู้ต้องหาในคดีหนึ่งต่อมาผู้ต้องหานั้นถูกจับในอีกคดีหนึ่ง และได้หลบหนีการควบคุมไปได้ เมื่อปรากฏว่านายประกันไม่ได้ขอลอนสัญญาประกันและส่งมอบตัวผู้ต้องหาต่อเจ้าพนักงาน ผู้ต้องหาจึงยังอยู่ในระหว่างประกันตัวในคดีแรกอยู่ เมื่อนายประกันไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีได้ นายประกันต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๕/๒๕๑๓ (พนักงานสอบสวนอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ผู้ร้อง นายคำพันธ์ มนตรีโพธิ์ ผู้ต้องหา นายสุชาติ สังข์โคตร กับพวกนายประกัน) เมื่อนายประกันส่งตัวผู้ต้องหาตามสัญญาประกันไม่ได้ ศาลสั่งปรับนายประกันจนคดีถึงที่สุดแล้ว ครั้นต่อมาเมื่อนายประกันนำตัวผู้ต้องหาไปส่งศาลได้ก็ไม่มีขอห้ามไม่ให้นายประกันร้องขอลดหย่อนค่าปรับใหม่ และกรณีที่ศาลสั่งลดหรือไม่ประการใดก็เป็น การสั่งบังคับตามสัญญาประกันตามอำนาจในมาตรา ๑๑๔

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๓๗/๒๕๑๖ (อัยการระยอง โจทก์ นายชัยชนะ วัฒนสุขกับพวก จำเลย) ศาลอุทธรณ์ไต่ถามตัวจำเลยโดยนายประกันได้ทำสัญญาประกันแสดงหลักทรัพย์ไว้ต่อศาล และ ว. ได้รับรองหลักทรัพย์ของนายประกันมีข้อความว่าหลักทรัพย์ที่นายประกัน เสนอ มีจริง หากไม่มีหรือไม่พอ ว. ยินยอมใช้ให้จนครบเช่นนี้ ว. มีความรับผิดชอบเป็นผู้ค้ำประกันนายประกัน เมื่อศาลสั่งปรับนายประกันและบังคับคดีเอาค้ำนายประกันยังไม่เสร็จยังไม่ทราบแน่นอนว่านายประกัน ค้างคาปรับอยู่เท่าใด ทั้งศาลก็ยังมิได้ออกคำบังคับคดีให้ยึดทรัพย์หรืออายัดสิทธิเรียกร้องของ ว. จึงเป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมาย วิ. แห่ง มาตรา ๒๗๒, ๒๗๓, ๒๗๔ และ ๒๗๖

การที่กฎหมายบัญญัติการปล่อยชั่วคราวแก่ผู้ต้องหาอันนี้เพื่อคุ้มครองเสรีภาพและอิสระภาพของประชาชน ผู้ต้องหามิใช่จะเป็นผู้กระทำผิดเสมอไปทุกคน ผู้ต้องหาบางคนเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งนับว่าเป็นคราวเคราะห์ของเขาเอง การให้ใช้วิธีการปล่อยชั่วคราว จึงเป็นการคุ้มครองเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์ด้วย ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญทั้งอดีตและปัจจุบันได้บัญญัติ เรื่องการให้ประกันไว้ในมาตรา ๗๒ วรรค ๓, ๔ ที่ว่า "คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมายและจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

สิทธิที่จะอุทธรณ์คดีค้านไม่ให้ประกันย่อมได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

ในเรื่องการปล่อยชั่วคราวนี้กฎหมายอังกฤษและฝรั่งเศสมีกล่าวไว้ ดังนี้

ประเทศอังกฤษ

การประกันกับคำรับรอง (Bail and Recognisance)

คำรับรอง (Recognisance) มีลักษณะเป็นข้อสัญญาที่บุคคลให้ไว้กับศาล พิพากษา หรือนายตำรวจ ว่าตนจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น จะประพฤติตนตามที่กำหนดหรือไปรับการพิจารณาที่ศาลอาญาหรือที่จะไปเบิกความในฐานะพยานหรือจะประพฤติตนด้วยความเรียบร้อยและตนรับรองว่าหากตนปฏิบัติฝ่าฝืนคำรับรอง ดังกล่าวตนจะต้องเสียเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่าปรับ

ข้อสัญญาดังกล่าวอาจมีผลผูกพันเพราะบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงซึ่งเรียกว่าตัวการ (Principal) แต่เพียงคนเดียวหรืออาจผูกพันบุคคลอีกคนหนึ่งคือนายประกัน (Surety) ผู้ซึ่งคำประกันการปฏิบัติตามข้อสัญญาของผู้เป็นตัวการควบคู่กันซึ่งถ้ากรณินี้คำรับรอง คำประกัน จะต้องรวมรับผิดชอบในจำนวนค่าปรับตามสัญญาควบ ผลของกรณินี้ผู้คำประกันอีกคนหนึ่งคือ ผู้เป็นตัวการจะตกอยู่ในความดูแลของนายประกันซึ่งจะต้องรับผิดชอบในการที่ตัวการจะต้องปฏิบัติตามคำรับรองนั้น

ประกัน (Bail) เป็นคำรับรองอย่างหนึ่งที่บุคคลให้ไว้ต่อศาล ต่อผู้พิพากษาหรือนายตำรวจจำเลยผู้เป็นตัวการจะไปปรากฏตามวันเวลา และสถานที่ที่กำหนดเพื่อตอบโต้คำถามว่าเหตุประสงค์ของการประกันอยู่ที่ว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาซึ่งยังมิได้รับการพิจารณาไม่ควรที่จะถูกควบคุม ฉะนั้นหากเป็นไปได้บุคคลผู้ถูกกล่าวหาซึ่งยังมิได้รับการพิจารณาไม่ควรที่จะถูกควบคุม ฉะนั้นหากเป็นไปได้บุคคลผู้ถูกกล่าวหาสมควรได้รับการอนุญาตให้ประกันเสมอ

นายประกัน (Surety) การประกันจะมีหรือไม่มีบุคคลอื่นเป็นนายประกัน ก็ได้ สุดแล้วแต่ผู้รับคำขอประกันจะใช้ดุลพินิจตามที่เห็นสมควร ถ้าเป็นในคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ มักจะไม่มีนายประกันแต่จะมีในคดีที่ร้ายแรง ประกอบกับจำเลยไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เป็นหญิงโสเภณี เป็นคนต่างดาว หรือมีฐานะนั้นก็เป็นคนที่มีความโง่เขลาซึ่งจะพาตนเอง

โดยทั่วไปไม่ว่าบุคคลใด ๆ ก็เป็นนายประกันได้หากว่าบุคคลนั้นสามารถแสดงให้เห็นที่พอใจศาลว่ามีหลักทรัพย์เพียงพอ แต่ศาลจะไม่อนุญาตก็ได้หากฝ่ายตำรวจผู้กล่าวคัดค้านโดยมีเหตุผลอันสมควร

บุคคลซึ่งต่อไปศาลจะไม่ยอมรับเป็นนายประกัน คือ ผู้ที่ไม่เป็นเจ้าบ้าน ผู้ที่ส่งคำพิพากษาให้จำคุก ผู้มีอายุต่ำกว่า ๒๑ ปี บุคคลล้มละลาย ผู้เป็น Solicitor ของจำเลย ผู้ที่เป็นผู้ของความผิดเอง ผู้เป็นหญิงโสเภณีซึ่งไม่มีทรัพย์สินของตนเอง

ผู้เป็นนายประกันซึ่งเกรงว่าลูกประกันจะผิดคำรับรองอาจขอถอนคำประกันได้ด้วยการนำตัวลูกประกันส่งศาล Magistrate ที่ให้ประกันไป ในกรณีเช่นนี้ศาลจะสั่งควบคุมตัวการไว้หรือไหม้ประกันใหม่อีกเมื่อจำเลยสามารถหานายประกันรายใหม่ได้

การสั่งอนุญาตให้ประกันหรือไม่ให้ประกันขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้อำนาจสั่งตามหลักทั่วไป ผู้มีอำนาจจะอนุญาตให้ประกัน เว้นแต่จะมีเหตุสมควรไม่อนุญาต เช่นในกรณี

(ก) ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกกล่าวหาในความผิดที่เป็น Treason เว้นแต่ผู้พิ-

พากษาศาลสูงหรือรัฐมนตรีเพิ่มสมควรอนุญาต

(ข) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ต้องคำพิพากษาในเรื่องอื่นให้จำคุก ครรขอประกันในกรณีดังต่อไปนี้มักจะไม่มีใครรับอนุญาต

(ก) เมื่อเป็นความผิดฐานฆาตกรรมโดยเจตนา

(ข) เมื่อเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในเคสถานและมีชื่อที่น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำ

ความผิดชนิดอื่นอีก

(ค) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเคยต้องโทษมาแล้วหลายครั้ง

การใช้ดุลพินิจประกอบพิจารณาอนุญาตให้ประกันหรือไม่ ผู้มีอำนาจสั่งจะนำข้อ

เหล่านี้พิจารณาประกอบ

๑. สภาพของขอหา

๒. สภาพของพยานหลักฐาน

๓. ความหนักเบาของโทษที่จะลง หากฟังว่ามีอาการกระทำผิดตามที่กล่าวหา

๔. ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีการประกันหรือไม่

๕. จะมีการเข้ายุ่งกับพยานหลักฐานหรือไม่

๖. สภาพทางจิตใจของผู้ต้องหาหรือจำเลย

๗. ฐานะทางการเงินของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย

จะยอมเสียค่าปรับตามสัญญาประกันมากกว่าที่จะยอมอุทธรณ์พิพากษาหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการให้ประกันก็เพียงเพื่อบังคับให้ผู้ต้องหามาปรากฏตัวตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ ฉะนั้นการไม่ให้ประกันซึ่งกระทำไปโดยวัตถุประสงค์ในการลงโทษยอมเป็น

การผิดกฎหมาย

การไต่ประกันชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ

ตาม Magistrate Court, Act, ๑๙๕๒ มาตรา ๓๘ เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าชั้นสารวัตร (Inspector) หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ (Officer in Charge of The Police Station) เมื่อมีผู้นำตัวผู้ต้องหามาส่องอาจลงมือทำการสอบสวนและอาจสั่งอนุญาตให้ประกันได้โดยมีนายประกัน

ในกรณีที่ตำรวจไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปศาล Magistrate ได้ภายใน ๒๔ ชั่วโมง เจ้าพนักงานจะคงลงมือทำการสอบสวนและไต่ประกัน เว้นแต่เป็นความผิดร้ายแรง ใดๆก็ตาม ตาม Devlin มีความเห็นวามাত্রานี้มีไต่หมายความว่าผู้ต้องหาจะต้องได้รับการประกันหากว่าตำรวจไม่สามารถนำตัวไปศาล Magistrate ได้ภายใน ๒๔ ชั่วโมง กฎหมายเพียงแค่นี้บังคับว่าให้คงเริ่มการสอบสวนเท่านั้น ทั้งนี้ได้มีความหมายในทางกลับกันด้วยว่าผู้ต้องหาไปศาลภายใน ๒๔ ชั่วโมง หากไม่มีการประกันเพราะไม่มีบทบัญญัติใด กำหนดระยะเวลาไว้โดยแน่นอนเช่นนั้น กฎหมายเพียงแค่นี้กำหนดไว้ว่าบุคคลผู้ต้องหาจะต้องนำตัวไปศาลโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้เท่านั้น

การผิดคำรับรอง บุคคลที่ถูกกล่าวหาหรือถูกพิพากษาลงโทษหากได้รับอนุญาตให้มีประกันตามคำรับรองว่าจะมาปรากฏที่ศาลแล้วไม่มาปรากฏตัวตามนัด ศาลมีอำนาจออกหมายจับบุคคลนั้น ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัวที่ศาล Magistrate เองหรือที่สถานีตำรวจและศาลอาจสั่งบังคับหรือริบเงินประกันนั้นเสียด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวนั้น กฎหมายอังกฤษกับกฎหมายไทยบัญญัติไว้คล้ายคลึงกันแต่ของอังกฤษมีข้อยกเว้นหนึ่งคือขอให้พิจารณาฐานะทางการเงินของผู้ต้องหาเพื่อพิจารณาว่าผู้ต้องหาจะยอมเสียค่าปรับตามสัญญาประกันมากกว่าที่จะยอมถูกศาลพิพากษาหรือไม่ แต่ของไทย

๓๓

Magistrate Court Act,

๑๙๕๒, มาตรา ๓๘

๓๔

คณิง ภาไชย, เรื่องเกม, หน้า ๒๔

ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ ข้อ ๗ ของกฎหมายอังกฤษเป็นการป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหลบหนีเท่านั้น

ประเทศฝรั่งเศส

การปล่อยชั่วคราว

ในความคิดที่เป็น délit ผู้พิพากษาศาลโตสวนจะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาเมื่อพ้น ๕ วันนับจากวันที่ผู้ต้องหาพบกับผู้พิพากษาศาลครั้งแรก การปล่อยตัวชั่วคราวตามข้อนี้ ผู้ต้องหาต้องเข้าหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ

๑) ผู้ต้องหาต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส

๒) คดีมีโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี

๓) ไม่เคยต้องโทษในคดีความผิดที่เป็น Crime หรือถูกจำคุกไม่เกิน ๓ เดือนในคดีความผิดที่เป็น délit หรือถูกจำคุกเกินกว่า ๓ เดือนแต่ใดรอกการลงโทษไว้

การปล่อยตัวจำเลยตามมาตรานี้ปล่อยไปโดยไมต้องประกันตัว

นอกจากนี้ผู้พิพากษาศาลโตสวนมีอำนาจควบคุมจำเลยไว้ได้ไม่เกิน ๒ เดือน ถ้ามีความจำเป็นก็มีอำนาจสั่งควบคุมจำเลยต่อไปครั้งละไม่เกิน ๒ เดือน กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่า ผู้พิพากษาศาลโตสวนมีอำนาจสั่งควบคุมตัวจำเลยกี่ครั้งจึงกลายเป็นว่าผู้ต้องหาอาจถูกควบคุมตัวโดยไม่มีกำหนดเวลา การที่ผู้พิพากษาศาลโตสวนควบคุมผู้ต้องหาไว้ได้ครั้งละไม่เกิน ๒ เดือนทำให้ผู้พิพากษาศาลโตสวนไม่อาจปล่อยปลดละเลยผู้ต้องหาได้ แต่อย่างไรก็ดีผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของผู้พิพากษาศาลโตสวนต่อศาลโตสวนชั้นที่ ๒ (Chambre d'accusation) ได้

๑๖๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๘

๑๖๖ อธิปไตย รัศมีศักดิ์, เรื่องเดิม, หน้า ๔๑.

๑๖๗ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๘

๑๖๘ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๑๔๖ วรรค ๑

ผู้พิพากษาศาลโตสวนอาจจะปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวโดยใหญ่ของหาประกันตัวเมื่อ
ผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- ๑) ผู้ต้องหาต้องเลือกภูมิลำเนา
- ๒) ต้องสัญญาว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งของศาลในการสอบสวนและปฏิบัติตามคำพิพากษา
- ๓) ต้องออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่ผู้เสียหายและอัยการได้จ่ายไปรวมทั้งค่า

ปรับสินไหมทดแทนทั้งหมด

นอกจากนี้อัยการ (Procureur de la Republique) อาจขอให้ผู้พิพากษาศาลโตสวนปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวได้ ผู้พิพากษาศาลโตสวนต้องออกคำสั่งอนุมัติหรือไม่อนุมัติภายใน ๕ วัน ถ้าผู้ต้องหาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมขอให้ผู้พิพากษาศาลโตสวนปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว ผู้พิพากษาศาลโตสวนต้องแจ้งให้ฝ่ายผู้เสียหายทราบโดยทางจดหมายลงทะเลเป็นน ในกรณีนี้ผู้พิพากษาศาลโตสวนต้องออกคำสั่งอนุมัติหรือไม่ภายใน ๕ วันหลังจากวันที่ส่งสำนวนไปให้อัยการ และจะคงไม่กอน ๔๘ ชั่วโมงหลังจากวันที่แจ้งให้ผู้เสียหายทราบ คำสั่งของผู้พิพากษาศาลโตสวนในเรื่องนี้ อัยการ ผู้เสียหาย และผู้控訴ที่มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลโตสวนชั้นที่ ๒ (Chambre d'accusation) ได้ (มาตรา ๑๔๑ และ ๑๔๒) ถ้าผู้พิพากษาศาลโตสวนไม่ออกคำสั่งภายใน ๕ วัน คู่ความจะขอให้ศาลโตสวนชั้นที่ ๒ ออกคำสั่งแทน ถ้าศาลโตสวนชั้นที่ ๒ ไม่ออกคำสั่งภายใน ๕ วันจะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๓๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๑๔๔ วรรค ๑

๑๔๐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๑๔๕

๑๔๑ ธีรพันธ์ รัศมีพัก, เรื่องเดิม, หน้า ๘๖